

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sevde YÖRÜK

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: ANTALYA ÖRNEĞİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2010

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sevde YÖRÜK

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: ANTALYA ÖRNEĞİ

Danışman:

Doç.Dr. Nurşen ADAK ÖZÇELİK

Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya,2010

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sevde YÖRÜK'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Sevinç Gökalo S. S.

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Nursen ADAK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gözde Timiibesöğlü
P. Jüriy 2

Tez Konusu: Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi 9./6./2010

Mezuniyet Tarihi 24/06./2010

Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ
Müdür

.....

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	IV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VI
ÖZET	VII
SUMMARY.....	VIII
ÖNSÖZ	IX
GİRİŞ.....	1
GEREÇ VE YÖNTEM.....	3
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
ŞİDDETE İLİŞKİN KURAMSAL-KAVRAMSAL ÇERÇEVE	
1.1. ŞİDDET OLGUSU	
1.1.1.Şiddetin Tanımı ve Kapsamı.....	4
1.1.2.Şiddetin Türleri	7
1.1.3.Şiddetin Aşamaları.....	10
1.2. ŞİDDET DAVRANIŞINI AÇIKLAYAN TEORİLER	
1.2.1.İçgüdüsel Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet.....	11
1.2.2.Erken Dönemde Kazanılmış Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet.....	12
1.2.3.Öğrenilmiş Sosyal Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet	13
1.2.4.Kaynak Teorisi	14
1.2.5.Sosyal Statü/Stres-Coping Teorisi	14
1.2.6.Feminist Teori.....	15
1.2.7.Sembolik Etkileşimci Yaklaşım.....	17
İKİNCİ BÖLÜM.....	19
KADINA YÖNELİK ŞİDDET	
2.1.Kadına Yönelik Şiddet Tanımı.....	19
2.2.Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi	20
2.3.Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Dönemlerde Algılanma Süreci	22
2.4.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri.....	24
2.4.1.Biyolojik Nedenler.....	26
2.4.2.Psikolojik Nedenler.....	26

2.4.3.	<i>Toplumsal Nedenler</i>	27
2.5.	<i>Kadına Yönelik Şiddetin Nedenlerine Farklı Yaklaşımlar</i>	30
2.5.1	<i>Güçsüzlük Perspektifi</i>	30
2.5.2	<i>Çatışma Perspektifi</i>	31
2.5.3.	<i>Sosyal Miras Perspektifi</i>	31
2.5.4.	<i>İktidar ve Kontrol Perspektifi</i>	31
2.6.	<i>Kadına Yönelik Şiddetin Normalleştirilme Süreci</i>	32
2.7.	<i>Kadına Yönelik Şiddet Türleri</i>	39
2.7.1.	<i>Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet</i>	39
2.7.2.	<i>Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet</i>	39
2.7.3.	<i>Kadına Yönelik Cinsel Şiddet</i>	40
2.7.4.	<i>Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet</i>	41
2.8.	<i>Şiddetin Kadınlar Üzerindeki Etkileri</i>	42
2.8.1.	<i>Kadının Fiziksel Sağlık Üzerindeki Etkileri</i>	43
2.8.2.	<i>Kadının Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri</i>	44
2.8.3.	<i>Kadının Üreme Sağlığı Üzerindeki Etkileri</i>	45
2.8.4.	<i>Şiddetin Uzun Vadede Görülen Etkileri</i>	46
2.9.	<i>Dünya’da ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet</i>	47
2.9.1.	<i>Dünya’da Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddet Araştırmaları</i>	47
2.9.2.	<i>Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet</i>	53
2.9.3.	<i>Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırmaları</i>	58
2.9.4.	<i>Türkiye’de Kadınların Şiddetle Mücadele Yöntemleri</i>	67
2.9.4.1.	<i>Yaşanan Şiddetin Anlatılması ve Paylaşılması</i>	67
2.9.4.2.	<i>Şiddet Sonucu Resmi Kurum ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Başvurma</i>	67
2.9.4.3.	<i>Fiziksel Şiddete Fiziksel Olarak Karşılık Verme</i>	69
2.9.4.4.	<i>Şiddet Sonucu Evi Terk Etme</i>	69
2.9.5.	<i>Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Hukuksal Tedbirler</i>	70
2.9.5.1.	<i>Ailenin Korunmasına Dair Kanun</i>	70
2.9.5.2.	<i>Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Getirdikleri</i>	72
2.9.5.3.	<i>Ailenin Korunmasına dair Kanunun Uygulanması</i>	73
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		76
ANTALYA’DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET:ALAN ARAŞTIRMASI		
3.1.	<i>Araştırma Bölgesi ve Araştırma Tekniğinin Tanıtımı</i>	76
3.1.1.	<i>Antalya’nın Tarihi ve Coğrafi Özellikleri</i>	76

3.1.2.Antalya'nın Demografik Özellikleri ve Nüfusunun Cinsiyet Dağılımı.....	78
3.1.4.Antalya'da Kadına Yönelik Şiddet.....	78
3.1.5. Örneklem ve Uygulama.....	79
3.1.6Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi.....	80
3.1.7.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nde Verilen Hizmetler.....	80
3.2. Veriler.....	81
3.2.1.Yaş.....	81
3.2.2.Eğitim Durumu.....	82
3.2.3.Medeni Durum.....	83
3.2.4.Çocuk Sayısı.....	84
3.2.1.5.Sosyal Güvence.....	85
3.2.1.6.Maruz Kalınan Farklı Şiddet Biçimleri.....	85
3.2.1.7.Maruz Kalınan Şiddet Türleri	87
3.2.1.8.Şiddet Uygulayanın Kimliği.....	88
3.2.1.9.Şiddete Uğrayan Kadınların Gereksinimleri.....	89
3.2.1.10.Kadınların Şiddetle Mücadele Yöntemleri	90
3.2.1.11.Kadınların Merkeze Geliş Kanalları.....	91
3.3.Antalya Kadın Danışma Merkezi'ne Başvuran Şiddete Maruz Kalmış Kadınların Hikâyeleri	92
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	122
KAYNAKÇA	129
ÖZGEÇMİŞ.....	135

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1.1.Şiddet yaşamın her evresinde vardır.....	7
Şekil 1.2.Şiddetin Aşamaları.....	10
Şekil 2.3.Kadının Şiddet Görmesine Neden Olan Faktörler	25
Şekil 2.4.Kadının Yaşam Alanının Kontrolü.....	34
Şekil 2.5.Erkeğe Göre Kadının Normları.....	35
Şekil 2.6.Kadınlık normu sürekli değişim halindedir.	35
Şekil 2.7.Erkek, sadece kadın erkeğin kadınlık normuna uyduğunda erkek olabilir.....	36
Şekil 2.8.Erkeğin Bakış Açısından Şiddet Türlerinin Şeması.....	38
Şekil 2.9.Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerindeki Etkileri	47
Tablo 2.1.Kadına Yönelik Şiddet Türleri.....	30
Tablo 3.2.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Medeni Durum.....	82
Tablo 3.3.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Medeni Durumu.....	82
Tablo 3.4.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Yaş Durumu.....	83
Tablo.3.5.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Eğitim Durumu.....	84
Tablo 3.6.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı.....	85
Tablo 3.7.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Maruz Kaldıkları Farklı Şiddet Biçimleri.....	85
Tablo 3.8.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Maruz Kaldıkları Şiddet Türleri ve Bileşimleri.....	87
Tablo 3.9.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınlara Şiddet Uygulayanların Kimliği.....	88
Tablo.3.10.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Gereksinimleri	89

Tablo.3.11.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Maruz Kaldıkları Şiddetle Mücadele Etme Yöntemleri.....	90
Tablo.3.12.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine Başvuran Kadınların Merkeze Geliş Kanalları.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
Bknz	Bakınız
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CTS	Conflict Tactics Scale(Anlaşmazlık Taktikleri Örneği)
HMO	Health Meanteance Organization
İ.Ö	İsa'dan Önce
İ.S	İsa'dan Sonra
KAMER	Kadın Merkezi
KİHEP	Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı
KSSGM	Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
s.	Sayfa
SHÇEK	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TNSA	Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması
TÜBAKKOM	Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Formu
PID	Kronik Pelvik Ağrı
PTSD	Posttravmatik Stres
Vb.	Ve Benzeri
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

Ö Z E T

Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve eğitim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve pek çok kültürde son derece yaygın görülen bir olaydır. Türkiye genelinde Kadına Yönelik Şiddetle ilgili yapılan tüm araştırmalar da bunu kanıtlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, kadına yönelik şiddeti ilgili literatürün yardımıyla hem kuramsal hem de saha çalışmasıyla irdelemektir. Çalışmanın uygulama kısmında Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin 2008 yılı istatistiklerinden yararlanılmış Ayrıca merkeze başvurmuş şiddet mağduru on kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; şiddet tanımlarına, şiddetin türlerine ve aşamalarına değinilmektedir. Aynı zamanda şiddeti açıklayan teorilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise; kadına yönelik şiddet irdelenmiş ve şiddetin kadın üzerindeki toplumsal, ruhsal ve bedensel etkileri incelenmiştir. Bunların dışında Türkiye'de ve Dünya'da kadına yönelik şiddetle ilgili mevcut duruma, şiddetle mücadelede alınan hukuksal tedbirlere yer verilmiştir. Son bölümde Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne 2008 yılı içerisinde başvuru yapmış 319 kadının istatistikî verileri ve on kadınla yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler tartışılmıştır. Çalışma sonuç ve öneriler bölümüyle tamamlanmıştır.

VIOLENCE AGAINST WOMEN: ANTALYA EXAMPLE

S U M M A R Y

Violence against women is an extremely common phenomenon all over the world and cultures, irrespective of the geographical boundaries, level of economic developments and education. All the researches on violence against women, taking place in Turkey demonstrates this

The aim of this study, to discuss the violence against women by undertaking both theoretical, social aspects and showing the researches on violence against women as reference. Meanwhile studies have been done; Antalya women's counseling and solidarity center's statistics take from 2008 are used with depth interviews being conducted with ten women who were victims of violence. The aim is, with this sample reveal the general profile of women who are victims of violence.

The study consists of three parts. First part is, to mention about definitions of violence, types of violence and stages of violence. At the same time theories explaining violence took place. In the second part, violence against women is considered social, psychological and physical effects of violence against women are examined. In addition, situation of violence against women and the legal cautions about contending (fighting) violence in Turkey and in the World took place. In the last part, social dimension of violence against women in Antalya revealed by statistical dates of 319 women who were applied by Antalya women's counseling and solidarity center in 2008 the dates obtained from the depth interviews with 10 women.

Ö N S Ö Z

Kadına yönelik aile içi şiddet, kültürel, coğrafi, dini, ekonomik ve toplumsal sınır tanımayan bir insan hakkı ihlali olarak geçmişten bugüne varlığını sürdürmektedir. Önemli bir toplumsal sorun olan kadına yönelik şiddet sadece kadına fiziksel ve ruhsal anlamda zarar vermekle kalmayıp aynı zamanda sosyal açıdan kendilerini geliştirmelerini de engellemektedir.

Bu çalışmadaki amacım toplumda var olan şiddet olgusunu teorik anlamda ele alıp, şiddet olgusunun nedenlerini, etkilerini irdelemek aynı zamanda farklı bakış açılarıyla konuyu ele alarak çözüme katkıda bulunmaktır. Çalışmada Dünyada ve Türkiye’de aile içi şiddet araştırmaları incelenerek Antalya kıyaslanmıştır.

Çalışmamın başlangıcından bitimine kadar birçok kişinin desteğini aldım. Bunların başında öncelikle tez konumu belirlememde beni yönlendirip sonrasında da çalışmamın her aşamasında bana destek olan ve yardımını esirgemeyen değerli hocam Doç.Dr. Nurşen Özçelik Adak’a, çalışmama yararlı olacaklarına inanarak derledikleri verilerini ve kütüphanelerini benimle paylaşmaktan çekinmeyen ve şiddete uğramış kadınlarla görüşmemi sağlayan Sahra, Kamile ve Serap Hanım’a ve diğer Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi Gönüllü Çalışanlarına çok teşekkür ediyorum. Ayrıca yaşadıkları şiddeti bazen çok zorlansalar da en içten, en samimi şekilde benimle paylaşan burada ismini paylaşmadığım on kadına bin bir teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca eğitimimim her döneminde olduğu gibi beni bu dönemde de yalnız bırakmayarak maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme ve biricik eşime minnettarım.

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet; insanlığın gündemindeki önemli ve son zamanlarda çok tartışılan konulardan biridir. Giderek artan çizgide seyreden bu hak ihlalinin devam ediyor olması yeni ve acil önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Ekonomik kalkınma ve gelişme ile birlikte eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesiyle giderek ortadan kalkacağına inanılan bu sorunun çözümü için kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve tüm insanlığa büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Kadını ikincilleştiren, yok sayan aile içinde ya da toplumun her alanında var olabilen şiddet; dünyada ve ülkemizde önüne geçilemeyen ortak bir sorundur. Ülkemizde her üç kadından biri fiziksel şiddete maruz kalmakta ve neredeyse her kadın fiziksel olarak olmasa da şiddetin diğer türleri ile yüzleşmektedir. Bu şiddet sonucu kadınlarımız kendilerine güvenini kaybederek erkeklerin gölgesinde giderek yok olmaktadır. Kadının toplumsal statüsünün yükselmesinde ve ilerlemesinde büyük engel teşkil eden şiddet; hızını kesmeden her geçen gün artmaktadır. Şiddetin ekonomik gelişmişlik, kültür, eğitim gibi faktörlerle ters orantılı olduğu düşünülse de bu faktörlerin de günümüzde kadına yönelik şiddete engel olmadığı araştırmalarla kanıtlanmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin algılanması ve anlamlandırılması, içinde yaşanılan toplumun ve o toplumun kültürü ile yoğrulan bireylerin sahip olduğu değerler ile yakından ilgilidir. Günümüzde birçok toplumda şiddet olağan ve kabul edilebilir bir davranış olarak görülmekte ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak nitelendirilmektedir. Kısacası şiddet algısı toplumsal yapıyı niteleyen özelliklerle (kültür, eğitim, ekonomi vs.) değil, bizzat toplumsal yapının kendisi ile ilgilidir.

Kadına yönelik şiddetin sadece aile içinde olduğu düşünülse de aile dışındaki tüm toplumsal alanlarda da kendini göstermekte ve kadınlar toplumda psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddetle yüzleşmekte ve bunun sonucunda benlik duygularını kaybederek toplumda görünmez hale gelmektedir. Kadına yönelik şiddetin temelinde sosyal hayatın tüm alanlarında erkek hegemonyası ile kadın varlığını bir anlamda reddeden cinsiyet ayrımcılığı yatmaktadır. Kadına yönelik şiddet hem ayrımcılıktan kaynaklanmakta hem de ayrımcılığı kuvvetlendirmektedir.

Bu çalışma Antalya'da yaşayan şiddete maruz kalan kadınlar üzerine odaklanmaktadır. Çalışma saha araştırmasına dayanmaktadır. Şiddete uğrayan ve hukuksal ve/veya psikolojik

destek almak için Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvuran kadınlar çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu kapsamda öncelikle kadınların; sosyo demografik özellikleri incelenerek şiddete ilişkin duygu ve düşüncelerine yer verilecektir. Daha sonra kadınların şiddeti nasıl tanımladıkları ve ne tür şiddete maruz kaldıkları irdelenecektir. Çalışmada ayrıca geçmişte şiddete maruz kalmış ve bu durumu aşmış başarılı kadınların hikâyelerine yer verilerek şiddetle nasıl mücadele ettikleri tartışılacaktır. Çalışma, geleceğe ilişkin öngörüler ve çözüm önerileri ile tamamlanacaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte olup, araştırmanın evrenini Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne 2008 yılı içerisinde başvuran şiddet mağduru sosyal kriterleri farklı 319 kadın oluşturmuştur. Örnekleme, evrenin tamamı alınmıştır. Aynı zamanda Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne farklı yıllarda başvurmuş 10 kadınla da derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Derinlemesine yapılan görüşmelerde veri toplama aracı olarak sabit soru formu kullanılmamış olup kadınların kendilerini rahat hissederek yaşadıklarını daha kolay anlatabilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Kadınlara görüşme öncesi bilgilendirme yapılmış ve görüşmeler Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nde kadınların belirlediği gün ve saate yapılmıştır.

Merkeze 2008 yılı içerisinde başvuran kadınların sosyal kriterleri analiz edilirken yüzdeler kullanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler ise çalışmaya diolog halinde aktarılmıştır.

Çalışmanın tamamında feminist bakış açısı benimsenmiştir. Ve derinlemesine görüşme yapılan kadınların seçiminde de bu bakış açısına uygun olmasına özen gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETE İLİŞKİN KURAMSAL-KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Şiddet Olgusu

1.1.1.Şiddet Tanımı ve Kapsamı

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal öge ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır.(Kocacık,2003;s.5) Bu nedenle şiddet olgusunu tanımlamak ve ortaya çıkarmak da kolay olmamaktadır. Şiddet olgusu değişik türleri ve uygulanış biçimleriyle her zaman gündemde olmuştur. Şiddetin aile yaşamı içerisinde, aileyi oluşturan bireyler arasında gerçekleşen ve ‘aile içi şiddet’ adı altında ‘aile içinde bir bireyin diğer bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranış’ şeklinde tanımlanan görüntüsü toplum için tehlikeli olmakta, toplumun en küçük birimi olan aile içersinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı ve açacağı zararlar toplum bünyesinde derin ve kalıcı izler bırakmaktadır. Aile içi şiddetin zararları sadece toplum açısından değil, birey açısından da tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. Aile içi şiddet, sevgi, şefkat ve merhamet göstermesi gereken bir kişi tarafından uygulandığından, şiddete maruz kalan aile bireyinin ruhsal yapısında hayatı boyunca silinmesi zor izler bırakmaktadır. Aile içi şiddet olaylarına daha çok anne ve çocukların maruz kaldığı yapıldığı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır.(Yüksel,1996, s.11-12)

Kendini çok farklı biçimlerde gösterebilen şiddet olgusu, günümüzde gerek bireysel ve gerekse toplumsal boyutta sık sık karşılaşılabilen bir olgudur. Baskı, eziyet, korkutma, sindirme, öldürme, cezalandırma, başkaldırı, her toplumda derece derece fakat sürekli bir biçimde günlük yaşamda rastlanan şiddet türleridir. Günümüzde araştırılan ve ilgi duyulan konulardan biri haline gelen şiddet, diğer sosyal bilim dallarının olduğu kadar Sosyologların da ilgisini çekmektedir. Sosyologlar tarafından şiddet olgusunun en iyi, toplumsal ilişkilerin dinamikleri içinde, bütüncül bir yaklaşımla ele alınabileceği savunulmaktadır. Çünkü çatışmalar daha çok birbirleriyle ilişki içinde olan bireyler ya da gruplar arasında olmaktadır. Gerçek yaşamda saldırganlık ve şiddet eylemlerinin genellikle birbirlerini tanıyan birey ya da gruplar arasında gerçekleştiği unutulmamalıdır. Bir toplumda hangi davranışların şiddet

olarak kabul edildiği, o toplumun toplumsal yapı özelliklerine göre, diğer bir ifadeyle kültürel yapı ile geçerli olan değer yargıları ile yakından ilgilidir. (Sezal, 2002, s.633-635)

.....‘Şiddet’ sözcüğü Arapçadan Osmanlıca’ya geçip 15.yyda da dilimize dinsel metinlerle girdiği sanılmaktadır. Tekil kullanımı ‘şidd’ (Develioğlu,1982, s.162),çoğul kullanımı ‘şiddad’tır. 18. yy’dan sonra kullanımı yaygınlaşmış anlamı çeşitlenmiştir. 1.sertlik, katılık 2.fazlalık 3. sıklık. Bu dönemden sonra sözcüğün biçiminin değişiklik göstermemesine karşın, anlamı Batı’yla ilişkilerimize ve kültürel değişimlere bağlı olarak sürekli genişlemiştir.¹ Türkçe sözlük bugün şiddet sözcüğünün açıklanmasını 1. bir hareketin, bir gücün derecesi yeğnilik sertlik; 2. hız; rüzgârın şiddeti; 3. mecaz(duygu ve davranış için) aşırılık; olarak yapmaktadır. Sözcüğün bağlam içinde verilen örnekleri hep olumsuz çağrışımlıdır. Yazılı dilbilgisine sahip ilk dil olan Sanskritçede ‘J’li biçimbirim ile gösterilen sözcük; üstünlük/güç/üstün egemenlik/ anlam birimciklerini içerir. Yunancada kullanılan ‘is’e gelince kas ya da bedensel güç demektir ve ‘bio’ ile ilişkilidir. Bio; yaşamsal güç, bedensel güç, esenlik ve aynı zamanda güç kullanımı, şiddet kullanımı, yaptırım uygulayan, şiddet kullanan anlamına gelir. Latince violentia; şiddet, sert, acımasız kişilik, güç demektir. Violare fiili ise; şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek anlamını taşır. İngilizcedeki violence sözcüğü ‘fiziksel zorun iradi kullanımı yoluyla şiddet’ ve ‘hayatın bütünlüğüne tecavüz’ anlamlarıyla algılan eylem için kullanılan bir terimdir. Şiddet 1. fiziksel ya da zor yoluyla sınırlama ve tahrip 2. bu fiziksel zorun hukuk ötesi olarak değerlendirilmesi gibi iki ayrı birincil anlamı vardır. Kimi zaman şiddet kullanımı otorite sahipleri tarafında muhalefete zorunlu bir cevap olarak haklılaştırılır. Bütün bu açıklamalara karşın kavramsal olarak şiddet, neredeyse tanımlanamaz kargaşa, karmaşa, ihlal kavramları gibi şiddet de doğal, normal, yasal durumları tanımlayan norm ya da kurallardan sapmayı ya da onlara aykırı davranma olgusunu varsayar. Şiddette nesnelere, olayların düzeninde bir anlık ya da sürekli bozulma anlamı vardır. (Büker ve Kıran, 1999, s.11-14)

Şiddet bir kimseye güç ve baskı uygulayarak onun iradesinin dışında bir davranışa zorlamadır. Şiddet; zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ve psikolojik acı çektirme ya da işkence şeklinde olabilir. Bu bağlamda şiddet bireyin acı çekmesine neden olan fiziksel ya da ruhsal yönden ona zarar veren her davranıştır.(Kocacık, 1986, s.8-9)

Şiddet kavramı sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanır. Şiddet olayları ise; insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler olarak tanımlanmaktadır. (Ünsal, 1996, s.29-30) Fransızca’da şiddet (violence) bir kişiye güç veya baskı uygulayarak; istediği bir şey yapmak ya da yaptırmak şeklinde tanımlanıyor. Burada

şiddet uygulama eylemleri, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı cektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak yer alıyor. Başkasını öldürme, sakat bırakma, ya da yaralama yoluyla zarar verilmesini içerdiği için şiddet genel anlamda gücü aşmaktadır. Bu tür eylemleri, başkasına karşı tehdit oluşturmayı ve kısaca insana fiziksel ve ruhsal zarar veren her davranışı şiddet olarak değerlendirebiliriz. Buna mallara verilen zarar da katılabilir. Şiddet kavramı siyasal, sosyal ve ekonomik sistemlerin veya sömürge yönetimlerinin varlığını karşılayan ve yürürlükteki sistemin ancak karşı şiddetle ortadan kalkacağını ve yeni bir düzene geçileceğini savunan Marksist, sendikalist vb. görüşlerle de ortaya konulmaktadır. Ayrıca şiddeti yücelten, ona olumlu bakan faşizm gibi görüşler de vardır.(Ünsal, 1996, s.31-33) Ancak bu genel tanımlamaların dışında en yaygın anlamı hukuksal açıdan şiddetin ele alınmasıdır. Şiddet ile ilgili davranışlar, kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onuru kırmak, huzura son vermek, birinin haklarını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, zor kullanmak şeklinde kendini gösterirler. (Erten ve Ardalı, 1996; s.143). Bir başka tanıma göre de şiddet, çatışan çıkarları olan tarafların arasındaki sosyal ilişkilerden kaynaklanmaktadır.(Ergil, 2001, s.40).

‘Şiddet’; sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma; karşıt tutuma olanlara kaba kuvvet kullanma, sertlik anlamına gelmektedir. Şiddet güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan, bireysel ya da toplu hareketlerin bütünüdür. Çok boyutlu bir kavram olan şiddet genel olarak; kızgınlık, öfke, kin, nefret ve düşmanlık gibi duyguları kapsamaktadır.

Şiddetin bu karmaşık tanımlarını aşağıdaki noktalarda birleştirebiliriz:

- Şiddet davranışları **kişinin kendisine** (örneğin intihara teşebbüs ya da intihar etme) **bir başkasına**(tanındığı ya da tanımadığı),**bir gruba ya da topluma**(çatışmalar ya da savaşlar) yönelik olarak ortaya çıkar.
- Şiddet genellikle **kasıtlıdır**.
- Şiddetin **yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği ve yoksunluk** gibi sonuçları vardır.
- Fiziksel olarak bir hasar vermese de **tehdit** de bir şiddet davranışıdır.
- Yetkinin kasıtlı olarak **kötüye kullanımı** da şiddettir.

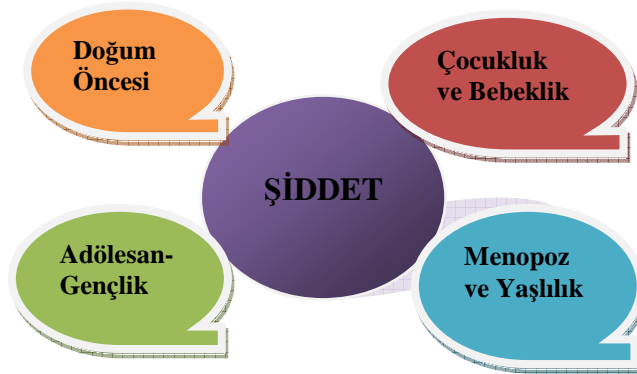
Şiddet ‘doğal’ olma özelliğine sahiptir. Doğa olaylarının gücü ve sonuçları(yer sarsıntısı, yanardağların püskürmesi, seller, kasırgalar...) insanları şiddetle karşı karşıya getirmiştir. Şiddet olgusunun insana mal edilmesiyle şiddet kültürel bir özellik kazanmış insanın doğayı dönüştürerek yarattığı kültürün içinde gelişmiştir. Uygulayana da zarar veren şiddet, ‘doğal’

insan duygularından biridir ancak ölçüsü, biçimi insandan insana, toplumdan topluma farklılık göstermektedir. (Kıran ve Bükler, 1999, s.18)

Doğal ve kültürel açıdan şiddet verili bir şeydir. Şiddet salt kendisinin var olduğu bir ortamdır. Bir başka deyişle bulunduğu ortamı egemenliği altına alır. Belki de bu nedenle şiddet olayları büyüleyicidir; her ikisi de hem çekicidir, hem de nefret uyandırır.

Şiddet davranışı toplumsal normlarla yakından ilişkilidir. Bir davranışın şiddet davranışı olup olmadığı o toplumun o davranışı nasıl algıladığı ile alakalıdır. Şiddet davranışının algılanışı kişiden kişiye de farklılık gösterebilir. Şiddet yaş, coğrafi sınır, eğitim, statü vs. tanımadan yaşamın her döneminde geçmişten günümüze ve geleceğe daima var olmuş, olan ve olacak bir olgudur. Toplumsal düzenin olduğu her yerde şiddet vardır. Şiddet yaşam boyu toplumsal düzen içerisindeki tüm bireyleri görünmez çemberi altına alır. Toplumsal düzen içerisinde her birey yaşamının her evresinde şiddete maruz kalma ya da şiddet uygulama riski ile yaşamını sürdürür.(Bknz Şekil 1.1)

Şekil 1.1. Şiddet, yaşamın her evresinde vardır.

Kaynak: Balcıoğlu, 2001, s.27.

1.1.2.Şiddet Türleri

Şiddet farklı şekillerde sınıflanabilmektedir. Şiddet olgusu çok yönlü bir olgudur. Bu nedenle değişik açılardan ele alınabilir. Örneğin sosyolojik yanı dışında psikolojik yönüyle, ahlaksal yönüyle, siyasal yönüyle ele alınabilir. Ekonomik ve hukuksal yönleriyle de incelenebilir.(Keleş, Ünsal,1996;s.91) Ekonomik ve hukuksal yönleriyle de incelenebilir. Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır.

Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması, bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz. (Tezcan, 1996, s.105-108)

Sınıflamalardan birine göre de ölçüt, failin kişiliğine göre şiddetin bireysel veya kolektif olarak uygulanıp uygulanmadığıdır. Kolektif şiddette profesyonel çeteler, kabileler, etnik gruplar, toplumsal sınıflar ve devletlere kadar uzanan bir çeşitlilik söz konusudur. Bir başka ölçüte göre de şiddet eylemini harekete geçiren güdülemedir. Güdülemenin dayanağı bireyin ya da grupların somut bir hayat beklentisi, dayanılmaz hale gelen baskılar, kan davaları, namus cinayetleri vb. olabilmektedir.(Ergil, 2001, s.40-41)

Şiddet suça yönelik olup olmamasına göre de sınıflandırılabilir. Cinayet, hırsızlık, silahlı saldırı, soygun, tecavüz, soykırım vb. suç sayılan şiddet örnekleri vardır. Fakat enflasyon, yoksulluk, eğitimsizlik, yönetimde kayırma, beklenti ve çıkarları uğruna modern çete denilebilecek bir biçimde bir araya gelinerek bazı yöneticilerin baskı ve zorlama ile yerinden ayrılmasının sağlanması, trafik kazaları, çevre tahribi vb. suç sayılmayan şiddet biçimleri de vardır.(Ergil, 2001, s.40-41)

Şiddet ile ilgili bir başka ayırım da dar ve geniş anlamları açısından yapılabilmektedir. Dar anlamıyla şiddet; fiziksel şiddetin insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir. Mala, cana, sağlığa, bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturması söz konusudur. Burada da yaralama, ırza tecavüz, yağma, adam kaçırma gibi başkasına yönelmeler olabildiği gibi, intihar girişimleri biçiminde bireyin kendine yönelik eylemleri de söz konusudur. (Ünsal, 1996, s.29-36)

Geniş anlamda şiddet ise insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı, doğanın ve tarihsel çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme gibi. Sonuçta şiddet yapısal (sürekli) veya Konjoktürel (geçici), doğrudan veya dolaylı, dar veya geniş anlamlı olabilir. Konjoktürel şiddet geçici fakat elverişli ortamlarda ortaya çıkan evrensel bir olgudur. Yapısal şiddet ise eşitliğin henüz yasa önünde bile sağlanamadığı veya az gelişmiş toplumlarda, demokratik olmayan toplumlarda sık rastlanan bir durumdur.

Tek bir neden şiddeti doğurmaz. Şiddet toplumsal bir sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır. Şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması bilimsel gerçeklerle bağdaşmaz. (Tezcan, 1996, s.105-108)

Bazı siyasi bilimcilere göre şiddet altı açıdan ele alınabilir:

Birincisi: ülke kültüründen kaynaklanan şiddet eylemleridir. Buna göre ırksal, dinsel, bölgesel çeşitlik için çıkar çatışmalarının yüzyıllarca süregeldiği bir ortamda içedönüklük,

yabancı düşmanlığı, sevgi ve nefret duygularının birleşimi ortaya çıkan gerginlikleri ve çeşitli şiddet eylemlerini simgeler.

İkinci grupta devrimci ve karşıdevrimci şiddet eylemleri yer almaktadır.

Üçüncü grup, askeri darbelerin yol açtığı şiddet eylemleridir.

Dördüncü grup, öğrencilerin şiddet eylemleridir.

Beşinci grup, ayrılıkçı şiddet eylemleridir.

Altıncı grup ise seçim dönemlerinde patlak veren eylemleri içermektedir. (Keleş, Ünsal, 1996, s.92)

Şiddet sınıflandırmalarından bir diğesinde de ölçüt, failin kişiliğine göre şiddetin bireysel ya da kolektif olarak uygulanıp uygulanmadığıdır. Kollektif şiddette profesyonel çeteler, kabileler, etnik gruplar, toplumsal sınıflar ve devlete kadar uzanan bir çeşitlilik söz konusudur.

Bir başka ölçüte göre de şiddet eylemini harekete geçiren güdülemedir. Güdülemenin dayanağı bireyin ya da grupların somut hayat beklentisi, dayanılmaz hale gelen baskılar, kan davaları, namus cinayetleri vb. olabilmektedir. (Ergil, 2000, s.40)

Şiddet suça yönelik olup olmamasına göre de sınıflandırılabilir. Cinayet, hırsızlık, silahlı saldırı, soygun, tecavüz, soykırım vb. suç sayılan şiddet örnekleri vardır. Fakat enflasyon, yoksulluk, eğitimsizlik, yönetimde kayırma, beklenti ve çıkarları uğruna modern çete denilebilecek şekilde bir araya gelinerek bazı yöneticilerin baskı ve zorlama ile yerinden ayrılmasının sağlanması, trafik kazaları, çevre tahribi vb. suç sayılabilen şiddet biçimleri de vardır.(Ergil, 2000, s.41)

Şiddet ile ilgili bir diğ ayrım da dar ve geniş anlamları açısından yapılabilmektedir. Dar anlamıyla şiddet; fiziksel şiddetin insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir. Mala, cana, sağlığa, bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı tehdit oluşturması söz konusudur. Burada da yaralanma, ırza tecavüz, yağma, adam kaçırma gibi başkasına yönelmeler olabildiği gibi, intihar girişimleri biçimde bireyin kendine yönelik eylemleri de söz konusudur. (Ünsal, 1996, s.32) Geniş anlamda şiddet ise, insan üzerindeki ruhsal ve fiziksel etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir şekilde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı, doğanın ve tarihsel çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme vb. (Erten ve Ardalı, 1996, s.143-145)

Sonuçta şiddet yapısal(sürekli) veya Konjoktürel(geçici),doğrudan veya dolaylı, dar ve geniş anlamı olabilir. Konjoktürel şiddet geçici fakat elverişli ortamlarda ortaya çıkan evrensel bir olgudur. Yapısal şiddet ise eşitliğin henüz yasa önünde bile sağlanmadığı ya da

az gelişmiş toplumlarda, demokratik olmayan toplumlarda sık rastlanan bir durumdur. Örneğin iktidarı sahip olanlar, şiddeti egemenlik aracı olarak kullanırlar.

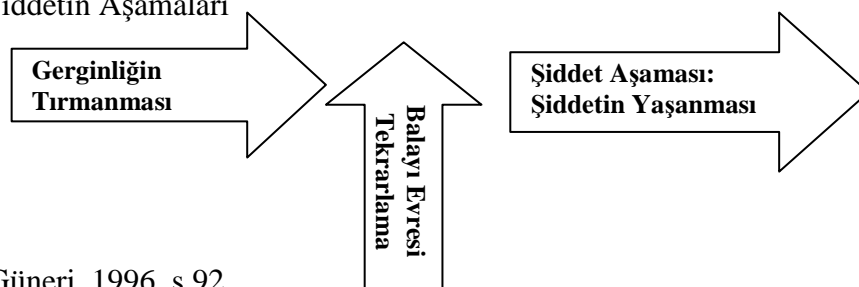
Şiddetin beş ayrı ancak birbirleriyle bir bakıma da örtüşen biçimi vardır. Bunlar; kozmik, püskürten, eğiten, sindiren ve çıkarıcı şiddettir. (İnam, 2001, s.46-47)

1. Kozmik Şiddet: Doğada, evrende gördüğümüz varoluşun köklerinde bulunan şiddettir.
2. Püskürten Şiddet: Şiddet bir davranış biçimidir. İçinde hoşgörü, saldırganlık, öfke bulundurduğu görüşü şiddetin ikinci anlamıdır. Bazı insanlar birey olarak içlerinde şiddete açık zayıf bölgeler taşıyorsa, şiddet enerjisi oradan ortaya çıkacaktır. Şiddet enerjisinin çıkış noktası bulabileceği zayıf noktalar kimi kişilerde ve kimi toplumlarda şiddet püskürmelerine yol açar.
3. Eğiten Şiddet: Kaba kuvvet kullanımı ile ilgilidir. Şiddetin belli bir amaçla uygulanması söz konusudur. İnsanları eğitmek, terbiye etmek için başvurulur. Eğitim amacı ile dövme, bir yerde dövüleni adam etme anlamındadır. Buna göre insanlar şiddetle terbiye edilebilirler.
4. Sindiren Şiddet. Tam bilinçli şiddettir. Yıldırma, korkutma, sindirme, direncini kırma özellikleriyle kendini gösterir. Sindiren şiddet, güç peşinde, iktidar tutkunu şiddettir. Kavgayla, savaşla, huzursuzlukla, terörle var olan şiddettir.
5. Çıkarıcı Şiddet: Soygun yapma, çıkar ya da haz elde etme amacıyla uygulanan şiddettir. Örneğin gasp, şantaj, ırza geçme gibi suçların oluşumunda belirleyicidir.

1.1.3.Şiddetin Aşamaları

Şiddetin, şiddet mağdurları üzerindeki etkisini anlayabilmek için önce şiddetin hangi aşamalardan geçtiğini Şiddet üç aşamalı bir döngüde gerçekleşir; (Güneri, 1996, s.90-91)(Bknz Şekil 1.2)

Şekil 1.2.Şiddetin Aşamaları

Kaynak: Güneri, 1996, s.92.

1. Gerginliğin Tırmanması: Bu aşamada her iki taraf da gerginliğin farkındadır. Fakat olayları yatıştırabilmek için yapılabilecek bir şeyler vardır. Zaman içinde patlamaların arası azalır ve şiddet derecesi artmaya başlar: her iki taraf da şiddetin yaşanmasını beklemektedirler.
2. Şiddet Aşaması: Şiddetin yaşandığı aşamadır. İlişkide olan şiddet türü ne ise o gerçekleşir.
3. Balayı Aşaması: şiddet yaşandıktan sonra birkaç ilişkide şiddeti uygulayanın tavır değişikliğine girdiği görülür. Saldırgan, baskıcı ve zarar veren tutumunu bırakıp, daha yumuşak, alttan alan ve özür dileyen bir tavır sergilemeye başlayabilmektedir. Bu değişme sözleri samimi istekler belirtebilse de uzun vadede şiddeti uygulayan sorumluluk üstlenmedikçe ve yeni davranış biçimleri öğrenmedikçe ‘tutulmayan sözler’ olarak kalmaktadır.

1.2.Şiddet Davranışını Açıklayan Teoriler

Çalışmanın bu kısmında şiddeti davranışını açıklayan teorilere değinilmiştir. Çalışmada ilgili literatürden yararlanarak şiddet davranışını açıklayan bilimsel yedi farklı teoriye yer verilmiştir. Ancak çalışmada feminist teori benimsenmiştir.

1.2.1. İçgüdüsel Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet

Saldırganlık ve şiddetin içgüdüsel bir davranış olduğunu ve dolayısıyla öğrenilmeden insanın doğasında var olduğunu savunan ilk ve önemli temsilcisi Sigmund Freud'tur. Ayrıca McDougall ve Lorenz'in isimleri de konu dâhilinde ayrıcalıklı bir dönem ifade eder. Bunlara göre insanlar kendilerini aç, susuz ya da cinsel olarak uyarılmış hissedebildikleri gibi saldırganda hissedebilmekte ve şiddete başvurabilmektedirler.(Yener, 2004, s.4-5)

Sigmund Freud, insan saldırganlığının ve şiddet eğiliminin ‘Thanatos’ adını verdiği libidodan farklı ve ona tam ters bir fonksiyon icra eden bir içgüdüden kaynaklandığını öne sürmektedir. Thanatos(ölüm içgüdü) yaşamın tahrip edilmesine ve sona erdirilmesine yönelik bir enerjidir. Freud'a göre saldırganlık ve şiddet de dâhil olmak üzere tüm insan davranışları eros ve thanatos arasındaki karmaşık ilişkiden ve gerilimden doğmaktadır. Ölüm içgüdü eğer kısıtlanmazsa kişinin kendisini tahrip etmesi ile sonuçlanır. Bu nedenle ölüm içgüdüünü kısıtlayabilmek amacı ile insanla değişik savunma mekanizmalarına başvururlar.

Bu savunma mekanizmalarıyla, örneğin yer değiştirme savunmasıyla bu enerji dışarıya aktarılır ve böylece saldırganlık veya şiddet ortaya çıkar. Freud'un bakış açısına göre saldırganlık ve şiddet birincil olarak kişinin kendisini tahrip etmeye yönelik ölüm içgüdüsünün diğer insanlara yönlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. (Kocabaşoğlu ve Yavuz, 2000, s.21-25)

Freud'un düşünceleri kendini izleyenler tarafından iki farklı kurumsal çerçevede ele alınıp geliştirilmiştir. İzleyicilerden Melanie Klein'a göre thanatos doğuştan gelen birincil bir güdüdür. Bu özelliği ile de insan organizması üzerinde sürekli tehdit oluşturur. İnsan içinden gelen bu tehdit karşısında kendisini korumak zorundadır. 'Yansıtma' (projection) insanın kendini koruma çabasının gereği olarak ortaya çıkar. 'Yansıtma' yoluyla saldırganlık ve şiddet dış dünyadaki bir obje veya kişiye yöneltilir. Böylelikle insan kendisini yıkıma uğratmaktan kurtulur. Hartman ise, saldırganlığın ve şiddetin doğuştan geldiğini kabul etmekle birlikte thanatostan kaynaklandığını tezini kabul etmez. Ona göre saldırganlık ve şiddet benliğin gelişimden önce var olan bir temel dürtüdür. (Yener, 2004, s.4)

1.2.2. Erken Dönemde Kazanılmış Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet

İnsan, dünyaya geldiğinde potansiyel olarak belli bir davranış kapasitesine sahiptir. Erken dönemlerden başlayarak bu kapasite, çevreyle etkileşim biçimlerine göre yaşantılarla şekillenir. Kişilerde çocuklukta ve bebeklikte kötü muameleye maruz kalmış ve istismar edilmiş olanların yetişkinlik dönemlerinde kendilerin de benzer davranışlar gösterdiği bilinmektedir. Yani şiddet ve saldırganlığa maruz kalmış kimselerin kendilerinin de sonraki yaşamlarında şiddete başvurmalarının bireyin fonksiyon gösterdiği bütün alanlarla, bilişsel, duygusal ve fizyolojik alanlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. (Vatandaş, 2003, s.41-45) Gördüğü her kötü muamelenin kişilerde saldırgan davranışları attırdığı bunun da dış dünyaya olumsuz bakma ve yaklaşma nedeniyle olduğu sanılmaktadır. Böylece birey, dış dünyadan sürekli tehdit beklentisi içine olduğundan aşırı uyarılmış bir durum içerisinde bulunmaktadır. Sonuç olarak belli bir davranış örüntüsü ve buna bağlı olarak o konu ile ilgili fizyolojik bir tepki yerleştikten sonra artık bir tepkinin değişmesi de zorlaşmaktadır. Erken dönemde karşılaşılan saldırgan davranışların ve kötü muamelenin aşağıdaki mekanizmalarla bireyi etkileyerek ileride saldırganlığa eğilimli hale getirdiği düşünülmektedir. (Yener, 2004, s.7)

1. Çevre, şiddet göstererek bireye kötü model olmaktadır.

2. Pekiştirme yoluyla bireye saldırgan davranışlar yerleşmekte, kişilik özelliği haline dönüşmektedir.
3. Kafa travmalarına bağlı olarak ileride dürtüselliğe ve saldırgan davranışlara yol açabilecek nöro-anatomik hasarlar gelişebilmektedir.
4. Çevrenin tehlikeli olduğuna dair bir inanç doğurarak çocuğun gerçekliği bozuk algılamasına yol açmaktadır.
5. Duyguları sözlerle değil; eylemlerle ifade etme alışkanlığı kazanılmaktadır.

1.2.3.Öğrenilmiş Sosyal Bir Davranış Olarak Saldırganlık ve Şiddet

Birçok bilim adamı tarafından, çocukluk döneminde görülen her çeşit kötü davranışın, çocuklarda saldırgan davranışı arttırdığı ve bunun da dış dünyaya olumsuz bakmaya ve yaklaşmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Yener, 2004, s.8)

Yapılan çalışmalar saldırganlığın doğuştan olmadığını, öğrenilen bir davranış olduğunu destekler niteliktedir. Konunun ilk uzmanların Albert Bandura'ya göre insan saldırganlığının kökeninde ne şiddete yönelik içsel bir istek ne de engellemeye bağlı olarak doğan saldırganlık dürtüsü bulunmaktadır. (Yener, 2004, s.7)Bandura'nın kuramında insanların birbirlerine karşı saldırgan tutumlar göstermelerinin nedenlerini şu şekilde sıralar:

1. Geçmiş deneyimleri sonucunda saldırgan davranışlar kazanmaları,
2. Bu tür tepkileri ile takdir görmeleri veya ödüllendirmeleri,
3. Özel sosyal ve çevresel şartlar tarafından doğrudan teşvik edilmeleri

Sosyal öğrenme kuramına göre, şiddet ve saldırgan davranışlara neden olan bir ya da birkaç potansiyel yoktur, çok çeşitli nedenlerle bu davranışların ortaya çıkabileceğini savunur; saldırganlık ve şiddet davranışlarının altında kişinin geçmiş yaşantıları ve öğrenmelerinden birçok dışsal ve durumsal etkene uzanan geniş alanda yer alan nedenlerin yattığını öne sürer. Bu konudaki önemli bir bulgu, saldırganlığın ya da şiddetin ebeveyn tarafından çok şiddetli bir şekilde cezalandırıldığı durumlarda çocukların bu davranışı sürdürmeye eğilim gösterdikleri saptanmıştır. Diğer yandan olumlu davranışlarla ilgili pekiştirme verilmesi ve kişi şiddet davranışına ve saldırganlığa fazla yönlendirilmezse şiddet davranışını azaltmaktadır.(Yener, 2004, s.8)

Sosyal öğrenme teorisini savunanlar, birçok davranışı bireyin kendi deneyimlerinden ya da çevresindeki diğer insanların davranışlarından öğrendiğini savunmaktadır. Bu teorisinin dayanağı şiddete maruz kalan bireylerin şiddete maruz kalmayan bireylere göre daha çok

şiddet uyguladığıdır. Sosyal öğrenme teorisi aile içi şiddetin öğrenildiğini inancını desteklemektedir. Aile bireylerinin karı-koca, anne-baba ve çocuk olma rollerini öğrendiklerini bir sosyal grup ve sosyal bir kurumdur. Aile insanların çeşitli stres faktörlerini, krizleri ve hayal kırıkları ile nasıl mücadele edebileceklerini öğrendikleri başlıca yerdir. Birçok örnekte, aile ayrıca bireylerin ilk kez şiddeti tecrübe ettikleri yerdir. Bireyler aile de sadece şiddet davranışını öğrenmezler ayrıca şiddetin hangi durumlarda haklı olabileceği konusunda da bilgi sahibi olurlar. Örneğin bir çocuk babasından; ‘ sen beni incitirsen, ben seni daha çok incitirim.’ Ya da annesinden; ‘ sen çok yaramaz oldun, dövülmeyi hak ediyorsun’ gibi sözler duyarsa, çocuk şiddet davranışının haklı olduğunu öğrenir ve yaşamında şiddeti bir savunma mekanizması olarak kullanmaktan çekinmez. (Patrick ve Sharon, 2005, s.137-138)

1.2.4.Kaynak Teorisi

Şiddet davranışının bir başka açıklaması da kaynak teorisi ile yapılmaya çalışılmıştır. Goode (1971)’e bu teoriyi sosyal sistemde var olan şiddetin bazı derecelerine ve tehdidine dayanmaktadır. Birçok kaynak,-sosyal, kişisel ve ekonomik- birey tarafından yönetilebilir, toplumda ister kadın ister erkek olsun bu güçlere sahip olabilir. Bununla birlikte bireyler sahip oldukları bu kaynakları toplumda genellikle kendi lehine, diğerlerinin ise aleyhine açıkça kullanmaktadırlar. Buradan hareketle bir örnek verecek olursak; eğitimin düşüklüğüne, iyi bir işinin olmamasına rağmen evde otorite kurmak isteyen erkek, otorite eksikliğini gidermek için şiddet kullanmayı seçebilir. Ayrıca aile bireyleri, evde şikâyet ettikleri davranışları ya da düzeni kendi istedikleri şekilde yeniden biçimlendirmek için şiddete başvurabilmektedirler. (Patrick ve Sharon, 2005, s.137-138)

1.2.5.Sosyal Statü/ Stres ve Coping Teorisi

Sosyal statü/stres teorisi bireylerin neden bazı yerlerde şiddet uygulayıp bazı yerlerde uygulamadığını açıklamaya çalışır. Bu teoriye göre şiddet davranışının kökeninde iki temel faktör yatmaktadır. Birincisi, ailede doğal kaynakların eksikliğinden kaynaklanan, yapısal strestir. Örneğin, araştırmalar düşük gelir ile aile içi şiddetin birbiriyle ilişkili olduğunu

göstermektedir. İkinci temel faktör şiddet ve baskının kullanımını destekleyen kültürel normlardır. Garbarino (1977) ve Belsky (1980) şiddet davranışının karmaşık temelini açıklamak için ekolojik modeli ileri sürmüşlerdir. Bu teoriye göre, aile içi şiddetin nedeni karı-koca, anne-baba, çocuk-ebeveyn arasındaki ilişkinin zayıf olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, sosyal stresin etkisinde kalan ve aile içi iletişimi zayıf olan aile bireyleri birbirlerine daha az zaman ayırmakta ve bu tür ailelerde aile içi şiddet daha çok yaşanmaktadır.(Patrick ve Sharon, 2005, s.137-138)

1.2.6.Feminist Teori

Marksist Feministler sosyal yapıyı biçimlendiren üretim ilişkileri ve patriarkal aile yapısını şiddetin kaynağı olarak görmektedirler. Diğer bir akım ise şiddetin nedenini, kadının biyolojik yapısına bağlar. Feminizmin öncülerinden Simon de Beauvoir 1949'da yayınlanan ve 'İkinci Seks' adını verdiği kitabında ataerkil toplumalarda kadının nasıl erkeğe göre, yeni norm kabul edilen, geçerli sayılan, cinse göre eksik, edilgen, güçsüz, duygusal ve yeteneksiz diye tanımlandığını anlatır. Gerek bireyler arasındaki ilişkiler gerekse toplumların çeşitli kurumlarındaki iş ve özel ilişkiler kadınlarla ilgili gelenekleşmiş bu önyargılarca düzenlendiğinden Simon de Beauviour'a göre, en bağımsız kadın bile bu çarpık görüşlerin etkisi altında kalır. İkinci seks kitabında "kadın doğmaz, kadın olur" denirken cinsiyet kavramının aslında biyolojik değil, toplumsal olduğu vurgulanmış olur. (Aksu ve Asena, 2002, s.246-251)

1960'ların sonlarına doğru batı toplumlarında görülen feminist hareketler genellikle Simon de Beauvoir 'in çizgisinden farklıdır. Bu dönemde feminist hareketlerin içinde yer alan kadınlar çoğunlukla devrimci sol akımında aktif üyeleridir. Dönemin erkek solcuları toplumsal çatışmanın temelinde ırkçı, etnik ve sınıfsal ayrımların yarattığını söylerken ve kadınlara karşı ayrımcılığın Marksist devrimden sonra kendiliğinden ortadan kalkacağını öne sürerken, Sulamith Firestone gibi feminist Marksistler en köklü ve belirgin toplumsal çatışmanın seksizmden kaynaklandığını savunular. Firestone'a göre kadınlar erkeklerden farklı ama onlarla eşittirler. Marksist açıdan ise kadınların ezilmesi ve bu olgunun sonuçları, işçilerin ezilmesinin de, bundan doğacak sınıf çatışmalarının da önemli bir sorunudur. (http://www.die.gov.tr/tkba/English_TKBA/makaleler.htm/10.12.2009)

1970'lerin başından itibaren feminist Marksistler ve antropologlar cinsiyet ayrımının değişik toplumlarda değişik biçimlerde ortaya çıktığını, dolayısıyla biyolojik yapıdan

kaynaklanan tek tip bir ayrımcılıktan söz edilmeyeceğini örnekler göstererek öne sürmeye başlarlar. Cinsiyete dayalı ilişkiye çağdaş bir yorum getirenlerin başında Gayle Rubin gelir. Rubin 1975'te "Kadınların Antropolojisine Doğru" başlığıyla yayınlanan kitaptaki seks ve cinsiyet konularını birbiriyle ilişkili ancak farklı iki kavram olarak ele alır. İnsanların biyolojik yapılarının onların sekslerini oluşturduğunu söylüyor. Rubin'e göre kadına ve erkeğe özgü diye ele alınan seksüel gereksinimler bile hep bu toplumsal düzenlemelerden etkilendiğinden içgüdüsel sanılan seksüel istekler ve bunların gideriliş biçimleri gerçekte biyolojik olduğu kadar toplumsal niteliklidir. Rubine göre seksist ayrımın hem başlangıç noktası hem de garantisi ailedir. Kadın ve erkeğin dünyaya geldiği ve cinsiyetlerin olduğu aile ortamı ataerkil sistemin egemenliğinde olduğundan aile her yeni kuşakta yeni yöneten erkekler yönetilen kadınlar üretir.(Arat, 1995, s.50-55) Bu noktada Rubine göre davranışlar aile ve çevresel faktörler tarafından şekillenmektedir. Ataerkil aile sisteminde yetişen erkekler şiddet uygulamayı kendilerinde hak olarak görmektedirler. Erkekler aile içinde yöneten konumundayken, kadınlar yönetilen konumundadır. Erkekler böylece aile içinde her türlü hakkı kendilerinde görmektedirler. Sınıfların ortaya çıktığı andan itibaren, egemen sınıfların sömürülenlere, ezilenlere biçtiği tüm toplumsal roller, her zaman kadına ayrı biçimde ve daha da ağır biçimde yansımıştır. Kadın sadece bir köle, serf ya da işçi olarak bırakılmamıştır. Kadın her zaman her yerde kadın olmasından gelen özelliği ile zora maruz bırakılmış boğun eğdirilmiştir. Erkeğin fiziki üstünlüğü kadının boğun eğdirilmesinde bir araç olarak kullanılmıştır. Sabahtan akşama kadar tarlada emek türeten erkek köylünün, yeniden kendi emeğini üretebilmesi için, kadın evde hizmetkâr olarak kullanılmaya zorlanmıştır. Oysa aynı kadın tarlada, erkeğin yanında emek de tüketmiştir. Ezilen ve sömürülen sınıfın erkeklerine, egemen sınıflar tarafından hak olarak gösterilmiştir. Bu şekilde erkeğe verilen hak, aynı zamanda ezilen sınıfların kendi içlerinde kendileriyle çatışmanın bir aracı olarak kullanılmıştır. Fabrikada bütün gün çalışmış eve gelen işçi erkeğin, evinde kendisini bekleyen ona hizmet sunan, çocuklarına bakan bir kadın olduğunu bilerek yaşamak durumunda bırakılmıştır. Ve kadın doğduğu andan itibaren bu toplumsal görevi yerine getirmek için yetiştirilmiştir. Bu toplumsal görevle yetiştirilen kadın da erkeğin kendisinden üstün olduğunu kabullenip her türlü şeye göz yummuştur. Erkeğin üstün konumu, kadının erkeğe hizmet etmesinin ve erkeğin aile içi kararlarda söz sahibi olmasının doğal görülmesi de şiddeti besleyen unsurlardandır. Kadın şiddet uygulayan erkeğe karşı gelmeyip erkek otoritesini ve gücünü kabullenmiş durumdadır. Çalışmayan ve geliri olmayan kadın evi terk ederse gidecek yeri ve geçimini sağlayacak parası da yoktur. Bu sebeplerden dolayı erkeklerin her türlü eziyetine maruz kalmaktadır. Sosyalist feminist teori; kadın ezilmişliğinin ciddi sosyolojik, psikolojik ve ideolojik olgusu altında maddi bir temel olduğunda ısrar eder. Engels gibi

sosyolist-feministler de kadının ezilmişliğini toplumsal gelişme dinamiği içinde ele alırlar, ancak Engels'in tanımlayabildiğinin ötesinde diyalektik bir temel oluşturmayı denemişlerdir. Bu diyalektik temelin, belli bir üretim ilişkisine özgü, maddi bir süreç olması ve tüm sınıflarda ya da tüm bilinen toplumlarda kadının ezilmişliğinin nedenlerini Engels'in kitabından çok daha iyi açıklamaya çalışmışlardır. Sosyolist-feministler çocuk doğurma, çocuk yetiştirme ve işi kavramlarının bu kriterlere uyduğu görüşünü paylaşır, ama bu olgular ile kadının ezilmişliği arasındaki ilişkilere çok daha geniş kavramlar getirmişlerdir. Marks ve Engels'in kadın sorunu üretim olgusunun belli sosyal ilişkileri çevresinde odaklanırken sosyal- feministler kadın ezilmişliğini aile ve toplumsal çoğalma konularından ayırmaya çalışmaktadır. Sosyalist feminist teoriye göre; kadın ezildiği sürece toplumda her türlü şiddete mahkûm kalacaktır. Sadece şiddet açısından değil her türlü yönden sömürülmeye maruz bırakılır. Kadının özgürlüğü kadar tüm insanlığın gerçek toplumsal eşitliğine tam bir inanç ve bağlılık şarttır. Günümüz toplumları güç eşitsizliğine kuruludur. Kadınların ve erkeklerin belirli rolleri vardır ve bu rollerin öğrenilmesine dayalı bir toplumsallaştırma süreci erkeklere toplumda güçlü ve üstün bir konum sağlamak ve erkeklerin kadınlar üzerinde şiddet uygulaması için hoşgörü ortamı hazırlamaktadır. Toplumun erkeği güçlü, akılcı, üretici olarak göstermesi ve kadına hâkim olma, eşine hâkim olma, eşini yönetme rolünü vermesi ile de bir erkek modeli oluşturmakta ve erkek kendisine yüklenen bu rolü yerine getirme amacıyla şiddet uygulamaktadır. (http://www.die.gov.tr/tkba/English_TKBA/makaleler.htm 10.12.2009).

1.2.7.Sembolik Etkileşimci Yaklaşım

Sembolik yaklaşım, şiddetin maddi olduğu kadar zihinsel de olduğunu vurgular. Maddi olarak şiddet, nesnelere çarpıtmak, hasara uğratmak veya yok etmek için zor uygulanmasıyla ilgilidir. Zihinsel tasarımdaki bir terim tehdit edildiği zaman tecavüz gerçekleşmiş olur; tecavüzün yoğunluğu, hem tehdidin gücüne hem de terimin tasarımdaki önemine bağlıdır. Terimin karşılık geldiği maddi nesneye uygulanan yıkıcı fiziki güç, böylesi bir tehdit getirebilir. Terim, zor kullanan birinin, kendisine zor kullanılan birisinin, zor kullanıldığına tanık olan birinin veya bunların birkaçını veya tümünü kendinde toplayan birinin zihninde bulunabilir. Bu açıdan hem yumruk atan hem de yumruk yiyen boksörler hem şiddet uyguladılar hem de mağdurdurlar. Dövüşte tanıklık eden insanlar, fiziki kuvvetin tecrübesini yaşamazken, boksörlerin tecavüzünü yaşayabilirler; böylesi bir tecrübe dövüşte tanık olmanın

özelliğidir. Buradaki örneğe dayanarak aile içi şiddet konusunda kadın zihinsel olarak tecavüze uğrayan kişidir ve genellikle çocuk da burada seyirci olarak şiddete maruz kalmaktadır. (Arat, 1995, s.50-55)

Şiddet tehditlerinin "gerçek" şiddetin uygun (ve keyfi olmaktan uzak) bir simgesi olarak görülmesi gerektiği ve bunun, insanların hayli hafif fiziksel zarar verme edimlerinden amansız bir şekilde gerçek şiddetin gelişebileceğini bildikleri olgusuna dayandığı kanısındadır. Kısaca, "tehdit edilen" ile "gerçek" arasındaki bağlantıyı destekleyen şey doğal seçme ve soyun korunması güdüsü değil, şiddetin denetlenemezliği hakkındaki bilgidir. Şiddet hakkındaki ikinci " güncel konu ", sosyolojik düşüncenin bazı dallarında son derece geniş bir sosyal edimler yelpazesinin şiddet deyişi ile nitelenir hale gelişinin tarzına ilişkindir. Bu %'den ruhsal acı sonucunu doğuran edimlerden şiddet olarak söz edilebilir ve örnek vermek gerekirse Bourdieu'nun simgesel şiddetin de ekonomik yoldan veya da tutkusal yükümlülüklerini kullanarak biri üzerinde kalıcı denetim kurmak anlamında fikrini ortaya atar. Çok geniş kapsamlı olan simgesel şiddet türünde eylem öncesi simgesel dil ve işaretler öne çıkmaktadır. Daha çok yüz ifadeleri, mimik ve işaretler egemendir. Bir öğretmenin öğrencisine, anne-baba çocuklarına uzaktan gönderdikleri yüz ifadeleri simgesel bir değer taşır. Aile içerisinde de kadının dinine, ırkına, diline, kültürel grubuna veya geçmişine ait değer verdiği inançların aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanmasını da örnek olarak verebiliriz. Ayrıca aile bireylerinin sürekli aşağılanması, hakaret etmek, kısıtlamak, davranışlarını da engellemek şiddete girmektedir. (Büker ve Kıran, 1999, s.9-23)

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

2.1.Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı

Şiddet, insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. (KSSGM, 2008, s.12) Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlamaktadır. Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddettir Dünya Sağlık Örgütünün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir. (Şahin, 1995, s.13-16.)

Kadına Yönelik Şiddet kavramı, kadının fiziksel güç kullanılarak ya da korkutularak yıldırılmasıdır ve kadınlara ve kız çocuklarına cinsiyetleri nedeniyle yönlendirilen zarar verici çok çeşitli davranışların tümünü kapsar. (Aktaş, 2006, s.33.) 1993’te BM Genel Meclisi ‘Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Deklarasyonu’nun geliştirdiği tanıma göre; kadına karşı fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ile sonuçlanan ya da ihtimalin mevcut olduğu ister özel isterse sosyal yaşamda olsun söz konusu hareketlere ilişkin tehditler, zorla ya da keyfi olarak özgürlük mahrumiyeti de dâhil olmak üzere her türlü şiddet bu tanımın içine girmektedir. Kadına uygulanan şiddet denilince; cinsiyet farkından kaynaklanan, kadını hedef alan, fiziksel, psikolojik ve cinsel zarar veya saldırı akla gelmektedir.(Hacımirzaoğlu, 1998, s.221) Şiddet; güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümü olarak tanımlanmakla birlikte, kadına yönelik şiddet; Birleşmiş Milletler (BM) Genel Meclisi tarafından 1993 yılında kabul edilen “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi”nde; cinsiyete dayalı olarak gerçekleşen, kadınlarda, fiziksel, cinsel, psikolojik, herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik özel veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesidir” şeklinde tanımlanmaktadır. Yine BM tarafından “ 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu”nda ise kadına yönelik şiddet, “kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı

çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türlü şiddet ” olarak tanımlanmaktadır.“4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu”nda kadına yönelik şiddet genel bir bakış açısıyla, şöyle sıralanmıştır: (Eğitim Sen 1.Kadın Kurultayı, 1995, s.195)

- Dayak dâhil aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet evdeki kız çocuklarının cinsel istismarı, çeyizle bağlantılı şiddet, evlilikte tecavüz, kadının cinsel organına zarar verme ve diğer geleneksel uygulamalar, nikâh dışı şiddet ve istismarla bağlantılı şiddet;

- Tecavüz, cinsel taciz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve başka yerlerde sarkıntılık ve cinsel zorlama dâhil toplum içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadınların alınıp satılması ve fahişeliğe zorlanması;

- Nerede olursa olsun, devletin yürüttüğü ve göz yumduğu fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet

- Kadınlara yönelik şiddetin diğer türleri arasında, silahlı çatışma durumlarında kadınların insan haklarının ihlal edilmesi, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlama

- Kadınlara yönelik şiddet hareketleri, aynı zamanda zorla kısırlaştırma ve düşüğe zorlama, kontraseptiflerin zorla/baskıyla uygulanması kız bebeklerin öldürülmesi ve doğum öncesi cinsiyet seçimini de kapsamaktadır.(KSGM, 2008, s.15)

Walker, şiddete maruz kalan kadını, ‘kendi haklarına ilişkin anlayıştan yoksun bir biçimde erkeğin her istediğini yapmaya zorlanan ve birçok kez şiddetli fiziksel ya da psikolojik saldırıya maruz bırakılan kadın’ olarak tanımlar ve şiddeti sadece fiziksel saldırı olarak görmeyi yanlış olduğunu çünkü bunu eşit derecede zarar verici olan yavaş duygusal işkenceyi ihmal ettiğini savunmaktadır. (Arat ve Altınay, 2008, s.26)

2.2.Kadına Yönelik Şiddetin Tarihi

Şiddet her toplumda ve her dönemde var olmuş ve var olacak bir sosyal olgudur. Kadınların fiziksel istismarı ise binlerce yıl öncesine dek uzanmaktadır. Şiddet olgusunun ortaya çıkışı, insanlık tarihi ile paraleldir. Arkeologların yaptığı araştırmalara göre, kadınların fiziksel şiddet yaşamalarının kökenini 3000 yıl öncesine kadar gitmektedir. Buluntularda,

erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığa rastlanırken, kadın mumyalarda bu oranın %30–50 olduğunu görülmüştür. Bu kırıklar savaştan çok bireysel şiddete bağlı olduğu düşünülen kafa kırıklarıdır.(www.ailehekimligidergisi.org/02.01.2010) Kadına yönelik şiddet türlerinin en sık görülen şekli, kadının birlikte olduğu kişi tarafından istismar edilmesidir. Kadına yönelik şiddet, yapılan antropolojik çalışmalara göre Papua Yeni Gine'de bazı yerli toplulukları dışında dünyada nerdeyse her toplumda görülmektedir. Eski Roma yazıtlarında erkekler kendilerinden izinsiz oyunlara katıldıkları, zina yaptıkları için eşlerini cezalandırmak, boşamak ve öldürmek hakkına sahip olduğu yazılmaktadır. Kadının eşi tarafından yöneltilen şiddet davranışıyla karşı karşıya kaldığı her dönem ve her toplumda bilinmesine karşın buna aile içinde çözülmesi daha uygun kişisel bir sorun olarak bakılmış, bu konu bilim adamlarının ilgisini pek çekmemiştir.

Eski Roma'da erkekler eşlerini dövme, boşayabilme hatta zina, sarhoşluk gibi nedenlerle öldürebilme hakkına sahipti.1700'lü yıllarda İngiltere'de yasalar erkeğe, doğru yoldan ayrılan eşine fiziksel şiddet uygulama hakkı tanıyordu. Bu uygulama 19 yy'da ABD'de başladı ve erkekler yıllarca eşlerini dövme hakkına sahiptiler. (Subaşı ve Akın, 2003, s.4-5)

Orta çağda ise erkeğin kadına karşı zor kullanmasında bir sınır olmadığı belirtilmektedir. Kadına yönelik şiddete ilişkin yasal ve tıbbi çalışmalar ise 1800'lü yıllara dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddeti suç sayan ilk yasa Maryland'de 1883'de yapılmıştır. http://hemsirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/cilt1sayi1agustos2008/cilt1sayi1a2008/50_58.pdf/12.03.2010)

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde 1884 yılına kadar, erkeğin eşini dövmesi yasal olarak kabul edilmektedir. 18. ve 19. yüzyılda İngiltere'de erkek, ailesi üzerinde bütün haklara sahiptir. Erkeğin eşini kontrol edebilmesi için, baskı ve şiddet dâhil herhangi bir yola başvurması, işaret parmağından kalın olmayan bir sopa ile dövmesi yasal kabul edilmekteydi. Bu, 1920'lerde tüm eyaletlerde, en azından yasalarda ceza kapsamına alınmıştır. Son yüzyıla kadar, birçok ülkede erkeğin karısına fiziksel şiddet uygulaması bir hak olarak tanınmıştır (İlkkaracan, Gülçür ve Arın, 1996, s.55)

Türkiye'de de yüzyıllar boyunca, erkeğin eşini ya da kızını dövmesi, erkeğin hakkı ve hatta 'görevi' olarak kabul edilmiş,"kızını dövmeyen dizini döver" yaklaşımı ile adeta desteklenmiştir (Vatandaş, 2003, s.3-18)

Günümüzün farklı sosyo-kültürel yapısı içinde, kadına yönelik şiddet 21 yy.'da bile kırılması en güç tabulardan biri olarak görülmektedir. Şiddet 1970'lerden bu yana Amerika ve Kuzey Avrupa ülkelerinden başlayarak dünyanın birçok ülkesinde kadın hareketlerinin başlıca konularından biri olmuştur (İlkkaracan, Gülçür ve Arın 1996, Kılıç 1999, s.42-43).

2.3.Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Dönemlerde Algılanma Süreci

İlk dönem *1930–1970 arası* kapsamaktadır. Bu dönemde şiddetin sebebi tek kelime ile özetlenmektedir; alkolizm. Ya da tam olarak ifade etmek gerekirse, alkolizm ve ciddi ve tekrar eden şiddeti açıklamakta kullanılmaktadır. ‘Hafif’ olarak tabir edilen şiddet ve tek tek şiddet vakaları ise başka bir biçimde algılanmaktadır; bunlar heteroseksüel ilişkinin normal bir parçası olarak görülmektedir. Evdeki bu tür şiddet normal karşılanmakta ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinin doğal bir parçası olarak görülmektedir. Bu tür şiddet, tartışmaların sonucu olarak görülmektedir. Dolayısıyla belirli bir alandaki belirli bir şiddetin belirli bölümü normaldir. Bu ‘önemsiz’ şiddet daha ciddi ve tekrarlayan bu nedenle de problemleri kabul edilen şiddetten ayrılır. Ciddi ve tekrarlayan şiddet alkolizmle açıklanır. Bir ikinci açıklama ise zihnen anormal kişilerin ciddi ve tekrarlayan şiddete başvurduğu şeklindedir. (Lundgren, 2009, s.76)

Şiddete dair geliştirilen açıklamalar, şiddeti normal görmekle anormal görmek arasında gidip gelmektedir. Şiddet uygulayan ya da kadını suiistimal eden erkekler ya tamamen normal eş ya da sapkın eş olarak görülmektedir. Şiddet ciddi olduğunda ve gerçekten büyük zarara yol açtığına ne doğal ne de meşru olarak adlandırılabilir. (Lundgren, 2009, s.77)

Hem sapkınlığın tanımında hem de normal addedilen şiddet tanımında erkeğin hâkimiyeti ile kadının tabi olma durumu görünmez kılınmaktadır. Cinsiyetli bir problem olarak şiddet görünmez olduğunda, şiddetin bu şekliyle ele alınması da mümkün olmaz. Kadın sığınakları aktivistleri başka bir anlayış üzerinde ısrarla durana kadar var olan şiddetin diğerlerinin, farklıların, özel ve sapkın olanların problemi olduğu düşünülmüştür.(Lundgren, 2009, s.77)

1970 ve 1980’lerde şiddet kullanan erkekler sapkın olarak tanımlanmaktadır ancak vurgu bireysel psikolojik rahatsızlıklara kaymıştır. Ciddi ve tekrarlayan şiddet ile ilgili olarak kabul gören açıklama alkolizm iken bunun yerine geliştirilen yorumlama biçimi büyük oranda psikolojiye dayalıdır. Şiddetin kaynağı çevrede değil özel alanda görülmektedir; dolayısıyla da getirilen açıklamalar da sosyal ihmalkârlığı değil özel duygusal hayatı hedef almaktadır. Bu anlayışa göre erkeğin şiddet kullanması çocukluğunda elverişsiz koşullarla ve genellikle sosyal anlamda zor bir durumda olması ile açıklanmaktadır. Aynı zamanda şiddet gören kadınların da psikolojik olarak kusursuz olmadığı öne sürülmektedir.(Lundgren, 2009, s.78)

Şiddet yaşayan ailelerdeki ilişkiler de benzer bir biçimde psikolojik anlamda problemleri görülmektedir. Buna göre şiddet kadın ve erkeğin zararlı bir ortak yaşam içinde olmasının mantıklı sonucu haline gelmektedir. Kadın ve çocukların suiistimali anormal aile koşullarının bir göstergesi olarak kabul ediliyor, bir başka deyişle aile ortamının kendisi çoğu zaman

şiddetin nedeni olarak görülmektedir. Bu durumda en doğru çözümün her iki tarafın da psikolojik tedavi görmesi olduğu öne sürülmektedir.

Bu dönemde hâkim psikolojik açıklama, eski bir açıklama ile birleştirilmektedir. Alkolizm hala önemli bir neden olarak kabul edilmekte ancak bu yaklaşım artık sosyoekonomik bir yaklaşım ile ilişkilendirilmektedir. Şiddetin, sosyal anlamda tehlikeye maruz kalan bazı sosyal gruplarda daha yaygın olduğu söylenmektedir. Daha önceki açıklamalardan farklı olarak bu durum en temeldeki problem olarak değil de 'tetikleyici neden' olarak görülmektedir.

Dönemin her ikisi de psikolojik olarak bireysel ve aile odaklı açıklamalar arasında gidip gelen bir bakış açısında, şiddet yeni yasalar getirilerek çözülecek bir adalet meselesi olarak değil, yardım, tedavi ve destek meselesi olarak görülmektedir. Çarenin adı, bakım ve terapidir. Odak noktası ailenin fertlerine yönelmiştir ve kadın ve erkek psikolojik açıdan farklı olarak tanımlandığı ölçüde toplumsal cinsiyet hesaba katılmaktadır. Paradoksal olarak, bireysel ve aile odaklı psikolojik açıklamaların bir başka sonucu, şiddet kullanan erkeklerin odak noktası olmaktan çıkmasıdır. Şiddetin başlıca nedeni özel ilişkiler, ikincil nedeni ise alkol ya da toplum olarak görülmektedir. Bunun sonucunda, şiddet kendi başına önemli olmaktan çıkmaktadır. Analizin merkezinde olacağına, şiddet başka bir şeyin belirtisi olarak tartışılmaktadır. Şiddet içeren ilişkiler, şiddet içermediği varsayılan normal aile ilişkileri ile karşılaştırılmaktadır. (Lundgren, 2009, s.78)

1970 ve 1980'lerde ortaya çıkan yeni bir özellik; feminist yönelimli bir bakış açısının belirtilerinin görüşülmüş olmasıdır: şiddet problemi zaman zaman toplumdaki toplumsal cinsiyete bağlı güç eşitsizliği ile açıklanır. Ancak burada da toplumsal cinsiyete bağlı güç eşitsizliği sosyoekonomik koşullarla açıklanır. Kadın ve erkek arasında karşıtlık, toplumda işin örgütlenme şeklinin bir sonucu olarak ele alınır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet, işin örgütlenmesi ve eşitsiz dağıtılmasının bir sonucu olur. Bu yeni açıklama modelinde, toplum şiddetin kaynağı olarak görülür ancak özel hayat üzerinden ifadesini bulur. Şiddet kullanan erkekler tüm sosyal gruplarda bulunur, ancak eşitsiz bir biçimde bu gruplara dağılmıştır. Her ne kadar şiddet cinsiyetli bir politik problem olarak görülse de paradoksal bir biçimde toplumsal cinsiyet burada da öncelik verilen bir bakış açısı olmamıştır. Kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyete dayalı bir çatışma olarak değil, sınıf çatışması olarak görülmüştür. Bu dönemde şiddet üzerine yürütülen tartışma iki koldan ilerlemiştir. Wendt Höjer'in dile getirdiği üzere psikolojik bakış açısı toplumsal cinsiyet ilişkilerine dayalıdır ve bu ilişkilerden bahseder, ancak iktidar ilişkilerinden bahsetmez. Şiddet konusundaki tartışmalarda toplumsal cinsiyet ilişkilerinden bahsedildiğinde, toplumsal cinsiyet, aşk ve psikolojik yoksunluk ile ilişkilendirilir, şiddet odak noktası olmaktan çıkar. Öte yandan feminist sınıf bakış açısı, yapısal iktisadi ilişkilere dayalıdır, toplumsal cinsiyet ilişkilerine

dayalı değildir. Bu açıdan bakıldığında şiddet genel anlamda sosyal sefalet ile açıklanır ve toplumsal cinsiyet ile ilişkilendirilmez. Başka bir deyişle ya toplumsal cinsiyet ortadan kayboluyor ya da şiddet ve iktidar. Bu açıklama modelinde toplumsal cinsiyet ve şiddet aynı anda var olamamaktadır. (Lundgren, 2009, s.78)

Toplumsal cinsiyet ve şiddet/iktidar ilişkisinin bir kullanıldığı bir açıklama çerçevesi Wendt Höjer tarafından incelenen üçüncü dönemde, *1990'larda*, geliştirilmiştir. 1990 yılında, kadına yönelik şiddet ilk kez toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili hükümet beyannamesinde bir toplumsal cinsiyet meselesi olarak tanımlanmıştır. Buna göre şiddet 'cinsiyetler arası güç ilişkilerinde var olan eşitsizliğin' dışavurumudur. Şiddetin temelinde işin örgütlenme biçiminin olduğu fikri burada yer almamaktadır. Birkaç yıl sonra ise, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının hedeflerinden biri de cinsel şiddetin ortadan kaldırılması olmuştur. Bu yeni yaklaşım, 'Kadına Yönelik Şiddet ile ilgili komisyon' raporunda da ifade edilmiştir. Raporunda bir eylem planı sunulmuş, planın çıkış noktası ise giderek önem kazanan 'kadın bakış açısı' olmuştur. Öncelikle, şiddet cinsiyet temelli olarak yani erkeklerin kadınlara yönelik olarak uyguladığı şiddet olarak tanımlanmıştır. Böylece, dayak atan erkekler cinsiyetlendirilmiştir. İkinci olarak, sosyal anlamda kurulmuş toplumsal cinsiyet teorisine dayalı bir çıkış noktası oluşturur. Kadınların ve erkeklerin deneyimlerinin 'genel olarak' farklı olduğu ve kadınlık ve erkekliğin zıt değerleri temsil ettiği kabul edilir. Bir önceki dönemdeki psikolojiye dayalı açıklama modellerinden farklı olarak 'kadın bakış açısı' erkeklerin kadınlara yönelttiği şiddetin nedeni olarak bireysel sapkın davranışları ya da anormal ailelerdeki dengesiz davranışları bir açıklama olarak görmez. İlk dönemlerdeki sosyal yozlaşma ve alkolizm açıklamalarını da kullanmaz. Bu, bireysel psikolojilerin tamamen göz ardı edildiği anlamına da gelmez. Rapor, şiddet problemlerinin karmaşık olduğunu ve 'tek boyutlu' bir biçimde açıklanacağını öne sürer. Bu modelde, şiddet; cinsiyetli iktidarın sıradan ve bu anlamda normal, kültürü ışığında ele alınmıştır. Şiddet uygulayan erkekler ise toplumda erkekliğin yaratılması çerçevesinde incelenmiştir. (Lundgren, 2009, s.79)

2.4.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına karşı şiddetin nedenleri çok çeşitli ve karmaşıktır. Birçok kadın aile içindeki bir erkek ya da eşi tarafından şiddete maruz kalmakta ve bu durum sınıf, etnik köken ve sosyo-ekonomik düzey gözetilmeksizin uygulanmaktadır. Yapılan araştırmalar da dünya genelinde

kadına karşı uygulanan şiddetin coğrafi alan, ırksal özellikler ya da gelir düzeyiyle ilgisi olmadığını desteklemektedir. (Demir ve Değer, 1998, s.62-63)

Kadına yönelik şiddetin en önde gelen nedeni toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Erkek egemen siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar aile içi şiddeti beslemekte ve kadınların yardım almalarını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla aile içinde kadına yönelik şiddeti üreten dinamikler yalnızca aile içinden değil toplumun hukuksal, toplumsal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içindeki ayrımcı ve kadını erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır. Kadına yönelik şiddet toplumsal yapılardan ve kültürden etkilenmekte; bazı durumlarda bu şiddet kültürel olarak meşru dahi görülmektedir. (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2008, s.66-67)

Conroy, şiddete maruz kalan kadının bu koşullar içerisinde kalmasına neden olan faktörleri şu şekilde göstermiştir.(Bknz Şekil 3.3.)

Şekil 2.3.Kadının Şiddete Maruz Kalmasına Neden Olan Faktörler

Kaynak: Kadın Çalışmaları Dergisi, Sayı 4, s.66-67

Bu şekilde A'da belirtilen sosyal değerler kadının kısır döngü içinde kalmasında oldukça etkilidir. B'de gösterilen toplum kaynaklarının yeterliliği ve tepkilerin olumluluğu, kadının bu ortamdan kurtulmasına yardımcı olabilir. Son olarak C'de gösterilen kadının psikolojik deneyimlerinin içeriği onun 'kurbanlığına' katkıda bulunabilir.(Aktaş, 2006, s.42-43)

Kadına yönelik şiddet; biyolojik ve kişisel bir geçmişi, şiddetin gerçekleştiği ortamı, iletişimi içeren sosyal yapıları ve kültürel normların da dâhil olduğu ekonomik ve sosyal çevreyi kapsamaktadır. Ülkemizde kadına yönelik şiddet, toplumda kabul gören genel namus ve ahlak anlayışı olan gelenek-görenekler ile toplumsal yapı, ekonomik ve eğitim düzeyi, egemen erkek toplumu anlayışı gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Kadına karşı şiddetin nedenlerini özetle; biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenler olmak üzere üç ana başlık altında inceleyebiliriz; (Gökdağ, 2002, s.71-72)

2.4.1.Biyolojik Nedenler:

Biyolojik nedenler arasında, erkeklik hormonlarının etkisi, şizofreni, paranoid şizofreni gibi bazı akıl hastalıkları ile anti sosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar sayılabilir. Saldırgan yani şiddeti uygulayan aile bireylerinin büyük oranlarda erkek oluşu ve bu saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışında etkili olduğunu düşündürmektedir. Hezeyanlar, halüsinasyonlar (gerçekte var olmayan şeyleri görme, duyma veya kokusunu alma), gerçeklikten uzaklaşma, duygusal cevapların kaybı, sosyal ilişkilerin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkan şizofreni ve bunun özel bir çeşidi olan şüphe, kıskançlık, kendini beğenmişlik gibi duyguların ön plana çıktığı paranoid şizofreni diye adlandırılan akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasındadır. Sorumsuz, tepkici ve düşüncesiz hareket etme, vicdansızca ve suç niteliğinde davranışlar gösterme ve bunlardan hoşlanma biçimindeki tutumların görüldüğü anti sosyal kişilik bozuklukları da şiddetin biyolojik nedenlerindedir Bu tür suçu işleyenlerin çoğunun genç erkekler olmasının şiddetin, erkeklik hormonu ve yaşın getirdiği biyolojik değişimlerle ilgisi olduğu şeklindedir. Şiddeti uygulayanların büyük oranlarda erkek oluşu ve bu saldırgan davranışların ilerleyen yaşla birlikte azalmaya başlaması, erkeklik hormonlarının şiddet davranışında etkili olduğunu düşündürmektedir. Biyolojik nedenler arasında, bazı akıl hastalıkları (şizofreni vb), ile anti sosyal kişilik bozukluğu gibi bazı ruhsal bozukluklar da sayılabilmektedir. Saldırgan kişilerin şiddet taktiklerini de dikkatlice seçmeleri sadece belli yerlerde ve belli kişilere karşı şiddet kullanmaları tek başına davranışların kontrolünün kaybedilmesi ile açıklanamamaktadır. Şiddet uygulayanların dengesiz veya ruhsal bozukluğu olan kişiler olduğu düşünülmesine rağmen yapılan çalışmalarda şiddet uygulayan erkeklerin % 93' ünün normal yapıda olduğu anlaşılmıştır. Ancak alkol ve uyuşturucu tek başına şiddetin esas nedeni olarak değerlendirilmemesine rağmen, var olan bir eğilimin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır.(T.C.Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1994)

2.4.2.Psikolojik Nedenler:

Sürekli olarak, aile içi şiddete maruz kalan yani eşlerinden dayak yiyen kadınlar, böyle olmayı seçmemişlerdir. Şiddet uygulayan çoğu eş, aile birliğinin ilk dönemlerinde bunu uygulamaz. Ne zaman ki arada derin ruhsal bağlar kurulmaya başlar, işte o zaman şiddet eğilimleri kendini gösterir. İlk şiddet atağı, şiddete uğrayan eş için bir sürpriz olur ve hiç bir

şekilde şiddet eğilimi olarak yorumlanmaz. Ancak gerçek, şiddetin doğasının zaman içinde artmaya meyilli olduğudur. İlk yaralanmalar hafif ve önemsiz olarak kabul edilir ve şiddete uğrayan eş, şiddeti uygulayan eşin kendisine zarar vermesinin kastı olmadığına inanır. Eşine karşı duygularında önemli bir değişiklik olmaz. Ancak şiddetin boyutu ilerlediğinde, şiddete uğrayan eşin duygusal bağı giderek zayıflar, fakat eşini terk etmesi durumunda daha büyük bir şiddet atağı ile karşılaşma korkusu artar. Buna sosyal kurumlardan destek alamama endişesi de eklenince, şiddete maruz kalan eş, yıkıcı bir evlilik tuzağı içinde kendisini hapsedilmiş bulur. Şiddeti uygulayan kişiler, uyguladıkları bu şiddet karşısında elde edecekleri kazancın, şiddetin maliyetinden daha fazla olduğunu düşünürlerse, şiddeti uygulamaya devam ederler. Erkekler niçin kadınları döverler? Çünkü bunu yapabilirler.... Erkekler için eşlerini dövmenin kazançları; duygusal baskıları ortadan kaldırmak, hayal kırıklıkları için bir çıkış yolu bulmak ve kendi isteklerinin gerçekleşmesini garanti altına almaktır. Buna karşılık maliyet oldukça düşüktür. Çünkü kadınlar gerek fiziksel, gerekse ekonomik açıdan yetersiz olduklarından buna karşı koyamazlar, toplum bu olguya aile içi özel mesele gözüyle bakar ve koruyucu toplumsal örgütlerin çabası sınırlıdır. Şiddeti uygulayan kişinin karşılaşılabileceği en ciddi maliyet, eşin boşanma yoluyla kaybedilmesidir ki, bu da çoğu kez, şiddet uygulanmasının azaltılması yolu ile kontrol altına alınır. (Gökdağ, 2002, s.68-69)

2.4.3. Toplumsal Nedenler:

Şiddet uygulama, öğrenilebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aile içi şiddetin uygulandığı bir ortamda yetişenlerin, şiddet gösterme eğilimine sahip oldukları gösterilmiştir. Ayrıca şiddetin, toplum tarafından paylaşılan bir değer yargısı olarak kabul edilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması da sosyal bir neden olarak kabul edilmektedir. Toplumların sahip oldukları iletişim becerilerinin yetersizliği, duygu ve düşüncelerin kışkırtıcı biçimlerde ifade edilmesi alışkanlığı, bilinçsizce yapılan suçlamalar, hatalı namus ve ahlak anlayışları da şiddetin sosyal nedenleri arasında sayılabilir. Yoksulluk, hayat karşısında şanssız olmak, beklentilerin ve kazanılmış niteliklerin yoksunluğu gibi sosyo-ekonomik baskı unsurları da şiddet uygulamasına neden olabilir. Alkol ve madde bağımlılığı olan kişiler ise gerek bu sosyal faktörlerin gerekse kullandıkları bağımlılık yaratan maddelerin neden olduğu ruhsal etkiler sonucunda şiddet uygulamaya daha çok yatkındırlar. Toplumun şiddeti bir sorun

çözme yöntemi olarak benimsemesinin, kadına karşı şiddetin artmasında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Şiddet uygulama, öğrenilebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Ayrıca şiddetin, toplum tarafından paylaşılan bir değer yargısı olarak kabul edilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması da sosyal bir neden olarak kabul edilmektedir. Zaten sosyolojik olan şiddetin nedenlerini kültürel, yapısal, ilişkisel ve ekonomik etkenler oluşturmaktadır. Bu etkenleri özetle açıklayacak olursak;(Kocabaşoğlu ve Yavuz, 2000, s.89,90)

Kültürel nedenler; şiddetin toplumdaki kimi durumlarda ve belli şahıslara karşı kullanımının kabul gördüğünü ve bu çarpık yargının kuşaktan kuşağa aktarıldığını açıklamaktadır.

Yapısal neden; yoksulluğun ve olanaksızlıkların insanları kanuni olmayan yollardan isteklerine ulaşmaya ittiğini belirtmektedir. *İlişkisel yaklaşımda;* şiddetin bir dizi tahriksel davranış ve sözler sonucunda ortaya çıktığı buna göre eğer ortamda şiddete yönelik davranışlar varsa bunu gören diğer kişiler de bundan etkilenecek aynı davranışa yöneldiğini içermektedir.

Ekonomik yaklaşıma göre ise de; kişilerin şiddet sonucunda elde edeceklerinin fayda ve zarar hesabını yaparak bu tür davranışlara yöneldikleri açıklanmaktadır.

Ayrıca toplumların sahip oldukları iletişim becerilerinin yetersizliği, duygu ve düşüncelerin kışkırtıcı biçimlerde ifade edilmesi alışkanlığı, bilinçsizce yapılan suçlamalar, hatalı namus ve ahlak anlayışları da şiddetin sosyal nedenleri arasında sayılabilmektedir. Yoksulluk, hayat karşısında şansız olmak, beklentilerin ve kazanılmış niteliklerin yoksunluğu gibi sosyo-ekonomik baskı unsurları da şiddet uygulamasına neden olabilmektedir. Kadınların eşleri ile birlikte hoşlandıkları faaliyetlerde bulunmamaları, evlilik hayatından memnun olmamaları gibi problemlerin duygusal şiddet görme olasılığını artırmaktadır. Bununla beraber kadına yönelik şiddetin nedenleri arasında; Cinsiyet rolleri, Yaşam Sıkıntıları, Güç ve Kontrol Sağlama, Bağımlılık, İletişim Ve Çatışma Çözme Becerileri, Şiddetin Kanıksanması gibi faktörlerde etkili olabilmektedir. Şimdi bu faktörlerden kısaca bahsedelim: (Kocabaşoğlu ve Yavuz, 2000, s.91)

Cinsiyet rolleri; Kadına yönelik şiddetin toplumda geleneksel olarak benimsenen kadın rolü ve yerinin ne olduğu ile yakın bağlantısı vardır. Kadın-erkek eşitliğinin olmadığı, kadının daha edilgen olduğunun kabul edildiği toplumlarda erkek şiddeti kültürel kurumlar, siyasi ve ekonomik düzen tarafından pekiştirilmektedir. Eğer erkekler, kadınlar üzerindeki haklarının tehdit altında olduğunu düşündüklerinde ya da kadınların evdeki sorumluluklarını yerine getirmemeleri durumunda şiddete başvurmaktadırlar.

Yaşam sıkıntıları; Ekonomik güçlük çeken ailelerde, diğer ailelere nazaran çok daha fazla kadına yönelik şiddet olayları görülmektedir. Hayat karşısında şanssız olmak, beklentilerin ve kazanılmış niteliklerin yoksunluğu gibi sosyo-ekonomik baskı unsurları da gerginlik ve kaygı yaratmaktadır. Bu durumda birey tepkisini eşine karşı gösterebilmektedir. Erkeklerin eşlerini şiddet uygulamalarının nedenleri arasında, yoğun duygular için bir çıkış yolu bulmak ve kendi isteklerinin gerçekleşmesini garanti altına almak sayılabilmektedir.

Güç ve Kontrol Sağlama; Şiddet güçlüden güçsüze doğru uygulanmaktadır. Şiddetin amacı bir başka kişi üzerinde denetim sağlamaktır. Şiddet uygulayan kişi beklentileri karşılanmadığında, bilinçli olarak kurbanının kendisine boyun eğmesini sağlayacak taktikler kullanmaktadır. Eğer erkek, ekonomik ve sosyal açıdan kendisini güçlü hissediyorsa şiddet uygulamamaktadır. Tam tersine, eşler arasındaki statü farkı kadının lehine ise erkek evde şiddet uygulayıcısı olabilmektedir.

Bağımlılık; Aile içi şiddetin kurbanı olan kişilerin çoğu, şiddet kullanan kişiye özellikle ekonomik açıdan bağımlıdır. Araştırmacılar, şiddete maruz kalan kadınların büyük bir bölümünün, yaşamının tamamen erkeğin isteklerini yerine getirecek şekilde kontrol edildiğine işaret etmektedir. Aile içi dayanışma ve akrabalarla bir araya gelip yardımlaşma oranları azaldıkça kadına yönelik şiddetin yükseldiği görülmektedir.

İletişim Ve Çatışma Çözme Becerileri; İnsanlar anlaşmazlıklarını konuşarak çözme yeteneğinden yoksun oldukları için şiddete yönelmektedirler. Kişilerin; insanlar arası ilişkiler, etkin iletişim becerileri, kızgınlık kontrolü ile kızgınlığın etkin ifadesi ve çatışma çözme becerileri konusunda eğitilmesi kadına karşı şiddetin önlenmesine katkıda bulunabilmektedir. Kadının erkekle aynı yaşta olması veya erkekten büyük olması, kadına yönelik saldırganlığı artırmaktadır. Yapılan çalışmalar kadının kocasından iki yaştan büyük olmasının boşanmayı zorlaştırmasına rağmen, kadının yaşının erkekten büyük olması, kadına yönelik saldırganlık riskini artırmaktadır.

Şiddetin Kanıksanması (Tepkisizlik); Şiddete zemin hazırlayan diğer kültürel normlar arasında, kadınların şiddeti bir araç olarak kabul etme ve erkeğin kadın üzerinde bir "sahiplik" hakkı olduğunun kabul edilmesi yer almaktadır. 2003 yılında yapılan Türkiye Nüfus Sağlık araştırmasında, 15–19 yaş grubundaki genç kızların % 63'ünün evlilik içinde şiddeti kabul edilebilir görmeleri, kadına yönelik şiddetin önlenmesini daha da zorlaştırmaktadır.

Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan araştırmalarda aile içi şiddetin nedenlere ilişkin elde edilen bulguların başlıcaları şunlardır:(Ünlü, 1999, s.274-275)

- Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile aile içi şiddet arasında doğrudan bir ilişki vardır. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe baskı ve kısıtlayıcı davranışlar azalmaktadır.
- Ailedeki birey sayısı arttıkça aile içi şiddet de artmaktadır.

- Eşlerin eğitim düzeyi arttıkça aile içi şiddet azalmaktadır.
- Eşlerden birinin alkol kullanması aile şiddet davranışını tetiklemektedir.

Yukarıda sıralan bulgular aile içi şiddetin artmasında ya da azalmasında rol oynayan etkenleri ortaya oymaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre bu etkenlere bağlı olarak aile içi şiddetin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

- İstenmeden yapılan evlilikler, uyum sorunları
- İşsizlik, ekonomik yetersizlik, geçim sıkıntısı
- Erkeğin kıskançlığı ve güvensizliği
- Kadının erkeğe karşı gelmesi, itaatsizliği, izin almadan serbest davranışlar sergilemesi, dik başlılığı
- Çocuğun hatalı davranışlarından ve başarısızlığından kadını sorumlu tutma
- Eşlerin yalan söylemesi, birbirini aldatması
- Erkeğin aşırı sinirli olması
- Erkeğin akrabalarının kadına karşı kışkırtması
- Kadının eşini, evini ve çocuklarını ihmal
- Eğitimsizlik, cahillik, bilgisizlik
- Alkol ve madde bağımlılığı, kumar tutkusu.

2.5.Kadına Yönelik Şiddetin Nedenlerine Yaklaşımlar

2.5.1.Güçsüzlük perspektifi:

Kadına yönelik şiddet, erkeğin güçsüzlüğünün ve tükenmişliğinin dışavurumudur. Bu bakış açısı, psikianalitik ve dinamik türleri ile tutarlılık göstermektedir. Şiddet, kadınlara yönelik cinsel ıstırap, nefret, korku ya da husumetin bir göstergesidir. Ancak şiddetin asıl nedeni psikolojik değildir. Cinsler arası şiddet ve husumet bulunan bir toplum yapısından kaynaklanır. Psikolojik yapı, daha büyük bir yapının yansıması olarak görülür. Güçsüzlük perspektifinin bir de sosyolojik temelli olanı vardır. ‘Sıkışmış’ olan erkeğin rolüne yoğunlaşır, faili ise toplumdaki baskının kurbanı olarak görür. (Violence in the Family, 2000, s.43-44)

2.5.2.Çatışma Perspektifi:

Bu bakış açısında, iki eşit tarafın arasında süregelen bir çatışmadan bahsedilir. Örneğin şiddet, bir tartışmanın büyümesi ve tartışmaya dönüşmesi ile olur. Çatışma perspektifi, zaman zaman ilişki perspektifi ya da sistem teorisi perspektifi olarak da adlandırılır. Taraflar, erkeğin hâkim, kadının ise tabi olmasının temel norm olduğu toplumsal cinsiyet kültürü bağlamından bağımsız olarak görülür. (Violence in the Family, 2000, s.45)

2.5.3.Sosyal Miras Perspektifi:

Babaların annelerini dövdüğünü gören erkekler genellikle kendi eşlerini döverler. Annelerin dayak yediğini gören kızlar da yetişkin olduklarında genellikle dayak yerler. Şiddet ve alkolün kullanıldığı ailede yetişmek ve oğlunun anneye olan ilişkisi en sık başvurulan nedenler arasındadır. Bunlar sıklıkla, örneğin kadın erkek eşitsizliği, köksüzlük, toplumsal ağruların çözülmesi, özel hayatın kutsallığı ile ilgili davranışlar ve kitlesel medyanın dolaşıma soktuğu simgeler gibi toplumsal faktörlerle bir arada anılır. Bu bakış açısı, şiddet nedenlerine ilişkin daha kapsamlı bir yaklaşım geliştirilmiş gibi görünse de, iş somut şiddeti anlatmaya geldiğinde açıklama, genellikle zorunlu psikolojik tekrar olarak, bazı ailelerde şiddetin tekrar etmesine dayanır. Bu bakış açısında somut şiddet, erkek ile kadın arasındaki eşitsiz koşullarla tanımlanan kültürel bağlam ile ilişkilendirilemez.

2.5.4.İktidar ve Kontrol Perspektifi:

Şiddeti toplumsal erkek hâkimiyetine bağlayan yaklaşımı temsil eder. Bu bakış açısında erkeklerin şiddeti kadınların kontrolünü sağlamak ve sürdürmek için kullanılan bir araç olarak görülür. İktidar ve kontrol perspektifinde toplumsal cinsiyete dair kültürel normlara yani kültürel normallığe büyük önem atfedilir. Şiddeti cinsiyetli iktidarın bir yansıması olarak gören perspektif, güçsüzlük ve diğer bireysel psikolojiyi öne çıkaran yaklaşım açılarıyla tezat oluşturur. Aynı zamanda sosyal yoksunluk temelinde geliştirilen ve alkol problemi olan erkekler gibi

2.6.Kadına Yönelik Şiddetin Normalleştirilme Süreci

Şiddetin normalleştirilme süreci, kadın açısından bakıldığında aynı zamanda bir değerini kaybetme sürecidir. Buna paralel olarak erkeğin şiddet kullanımı gelişir ve bu şiddet normal kabul edilerek yaşanır. (Lundgren, 2009, s.25)

Kültürel bağlamda, birbirimizi cinsiyetli yani ‘kadın’ ve ‘erkek’ olarak algılarız. Çevremiz kadınlık ve erkeklikle ilgili uymamız beklenen bir takım kültürel imge ve kavramlarla doludur; bunlara karşı çıktığımız takdirde seçimimizin sonuçlarına katlanacağımız kabul edilir. Erkekler açısından bakıldığında şiddet süreci, toplumsal cinsiyetin kurulmasında aktif rol oynar. Bu süreçte, toplumsal cinsiyete dair var olan resim, şiddete dair yerleşik açıklamalarla beraber kullanılır. Şiddet olaylarını birbirinden bağımsız bir biçimde ele alan nedensel açıklamalar yerine, ilişkilerde nasıl sabitleştiğini ve onaylandığını anlamaya çalışmak daha anlamlı olacaktır. (Lundgren, 2009, s.32,33)

Şiddet uygulayan erkekler, şiddet sahnesinde erkek olduklarını vurgularlar. Şiddet sarmalında kişiler için şiddet, toplumsal cinsiyet, cinsiyet ve iktidar sıkı sıkıya birbirinin içine geçmiştir. Şiddetin normalleştirilmesinin yani normal olarak algılanmasının, toplumsal cinsiyet kavramıyla ‘normal’ erke ve kadınların ‘nasıl oldukları’ nasıl davrandıklarıyla ilgili normlarla ilişkisini görebiliriz. Kültürümüzde, toplumsal cinsiyeti, kadınlık ve erkeklik kavramları ile cinsellik ve iktidar kavramlarının nasıl ilişkilendirildiğine bakmak gerekir. Bu ilişki şiddet uygulayan erkeklerin söylemlerinde kendini göstermektedir. Bu doğrultuda şiddet uygulayan erkekler pek çok sosyolojik değişken açısından bakıldığında toplumsal açıdan görevlerini oldukça iyi yerine getiren kişilerdir. Huzurlu bir ilişki ile şiddet içeren bir ilişki arasındaki zeminin kaygan olduğunu erkeğin üstünlüğünün şiddete kadının tabi olma konumunun da itaate ve dayanın kabul edilmesine dönüştüğü görülmektedir. Şiddet ile sevgi arasındaki ayırım silinmekte bu da toplumsal cinsiyet kadınlık ve erkeklikle ilgili olarak yerleşik görüşlere daha doğrusu bir kültürel normallığe dayanılarak yapıldığı görülmektedir. Şiddetin iktidar ve kontrol ile ilgisi ve iktidar ilişkilerine dayalı olduğu araştırmacılar tarafından sık sık dile getirilmektedir. İktidar ile toplumsal cinsiyetin birbiri ile ilişkili olduğunu söylendiğinde bunun anlamı normallığın kadınlar ile erkekler arasında zaten var olan güç eşitsizliğine dayalı olduğudur. Güç eşitsizliği kültürel anlamda normal olarak algılanan toplumsal cinsiyet resminin vazgeçilmez bir parçasıdır. İnceden inceye erkeklik üstün olanı simgeler. Statüsü ve iktidarı vardır. İktidarı hem meşru yollardan hem de şiddet kullanmak gibi meşru olmayan yollardan kullanabilir. Her ne kadar yasal olarak şiddet kullanmak meşru sayılmasa da şiddet uygulayan bir erkek daha az erkek olmaz aksine daha erkeksi bile görülebilir. Dolayısıyla kültürel anlamda şiddet kullanmak meşru kabul edilir. Bu

ikilikte kadın olmak bu özelliklerin tam tersini yapmayı gerektirir. Şiddet sıradan bir şey olarak yani normal olarak algılanır. Şiddet kültürümüzde normal olarak kabul edilen toplumsal cinsiyet kavramı ile ilişkilidir. Yani şiddet normal olan ile ilişkilidir. Ayrıca şiddet normal bir çevrede bu çevre ile gayet uyumlu erkeklerce uygulanır. Dolayısıyla şiddet sosyal olarak normal olan ile ilişkilidir. Yani şiddet kadınlar ile erkekler arasında zaten var olan güç eşitsizliği ile ilgilidir. (Lundgren, 2009, s.52-53)

Partnerini döven erkekler daha çok evdeyken ve eşleri ile baş başa iken şiddete başvurumaktadırlar. Nerede nasıl ve ne kadar dayak atacaklarını dikkatle kontrol ederler. Dolayısıyla buradaki şiddet kör değildir. Kadına yöneltilmiş kontrollü bir harekettir ve şiddet uygulayan erkek kişiyi yeri ve zamanı kontrol altında tutmaktadır. Yani şiddet eyleminde kontrollü elinde tutan erkektir. Bu sebeple erkeklerin dikkatlice yönlendirdikleri ve neredeyse tamamen kontrollü altında tuttukları bu hareket ile erkekler kadınların hareketlerine bir sınırlama getirmek için şiddette başvurumaktadır. (Lundgren, 2009, s.60)

Hem kamuoyunda hem de özellikle psikoloji ve psikiyatri alanındaki bazı araştırmalarda erkeklerin sınırdan gözü dönmüş vaziyette ve tamamen saldırgan bir şekilde yani yetersiz dürtü kontrolü yüzünden şiddet uyguladıklarına dair yaygın bir fikir vardır. Bu açıklama saldırgan olmak ile şiddet arasında otomatik bir bağ kurar. Ancak şiddet uygulayan erkeklere göre bu böyle değildir. Erkeklerin kullandığı şiddetin yönü bellidir ve kontrollüdür. Bu da kadınların yaşam alanlarının sınırlandırılması ile ilgilidir. Erkek kısa vadede yani şiddet esnasında bir sınır belirlemeye ve kadının yaşam alanında istediği bölümleri kontrol etmeye çalışmaktadır. (Lundgren, 2009, s.62)

Genellikle erkekler şiddet uyguladıkları partnerlerini fiziksel ya da zihinsel olarak tecrit ederler. Fiziksel anlamda kadın erkeğin onaylamadığı kişileri göremez işyeri dışında bir sosyal yaşantısının olmasına izin verilmez ya da erkek kadının ev dışında çalışmasına izin vermez. Zihinsel anlamda ise kadın başkalarına evdeki yaşantıları hakkında bilgi veremez. Zaman geçtikçe fark edilmeden tecridin şekli ve kapsamı değişir hatta aşırı diyebileceğimiz boyutlara ulaşır. Şiddet esnasındaki duygusal kontrol ve kadının uzun vadede tecrit edilmesiyle birlikte erkek adım adım kadının yaşam alanının kontrolünü ele geçirir. Kadının hareketlerini deneyimlerini kontrol eder ve kadının kendisine ait her alan yavaş yavaş küçülür.(Lundgren, 2009, s.35,36)

Şekil 2.4.: Kadınların Yaşam Alanın Kontrolü

	HAREKET	SÖZ	DÜŞÜNCE	DUYGU	GÖRÜŞME
ŞİDDET					

	HAREKET	SÖZ	DÜŞÜNCE	DUYGU	GÖRÜŞME
ŞİDDET	→	→	→	→	→

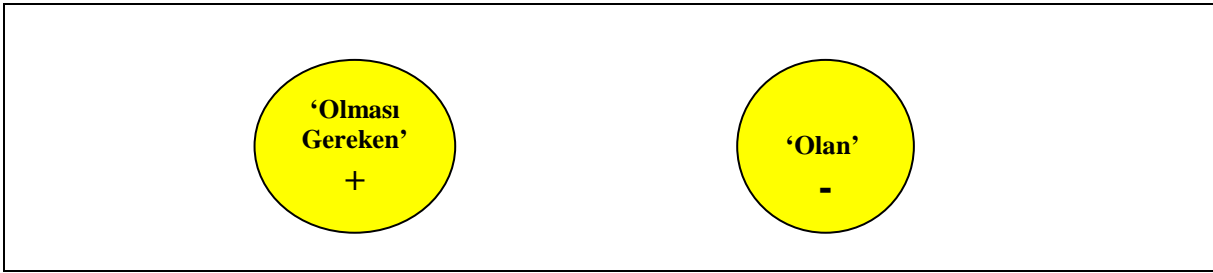
Kaynak: Lundgren, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, 2009, s.35

Yaşam Alanın Kontrolü: Her Bölümdeki Sınırın Yeri Değişir ve Yaşam Alanı Gittikçe Daralır.

Şiddetin etkisi, şiddet, yakınlık ve şefkat dönüşümlü olarak kullanıldığında çoğalır. Buradan bakıldığında, kadınların yaşam alanının kontrolü, şiddet ve yakınlık dönüşümlü olarak kullanıldığında artar. Kadınlara göre, uzun vadeli bir strateji olarak şiddet ve yakınlığın dönüşümlü olarak kullanılması oldukça etkilidir. Şiddet kullanan erkek kadının hayatını tam da bazen kibar ve sevgi dolu olduğu için kontrol edebilmektedir. Bu sırada erkek, kadının ne yapabileceğinin, söyleyebileceğini ve hissedebileceğinin sınırları koymaktadır. (Lundgren, 2009, s.50)

Şiddet kullanan erkekler genellikle bir gerçeklik iddiası(partnerlerinin nasıl olduğu) ile kendi normlarını (partnerleri nasıl olmalı) karşılaştırırlar. Yani partnerlerinin olumsuz bir kadınlık sergilediğini söyleyerek, bu olumsuz kadınlığı kafalarındaki olumlu kadınlık temsili ile karşılaştırırlar. Bundan yola çıkarak erkekler ‘olduğu hal’ ile ‘olması gereken hal’ arasında bir örtüşme talep ederler. Kadının ‘olması gereken’e uymasını beklerler, kadının onların olmasını istediği gibi olmasını beklerler, kadının onların olmasını istediği gibi olmasını arzularlar. Dayak atan erkekler şiddeti kendi kafalarındaki kadınlık normu ile ‘gerçekteki’ kadınlık, yani partnerleri arasında bir örtüşme sağlamak için kullanır. Bir başka deyişle ‘yerine oturtmak’ için kadınlara vururlar. Kadının yerini belirleyen erkektir.(Lundgren, 2009, s.40)

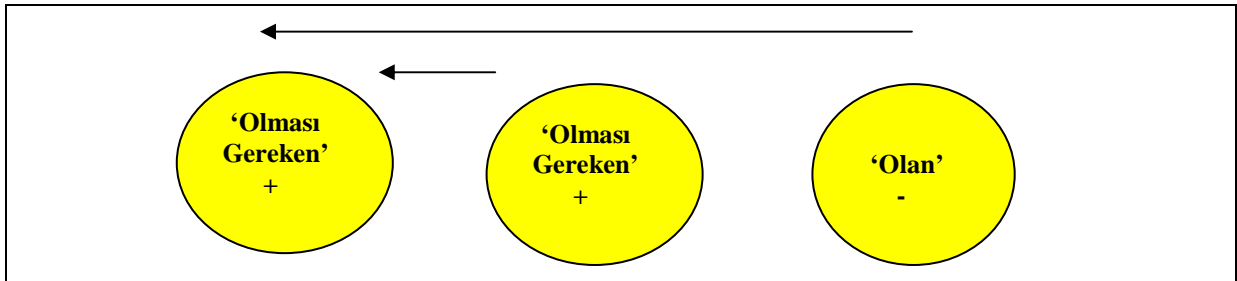
Şekil 2.5. Erkeğe Göre Kadınlık Normları

Kaynak: Lundgren, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, 2009, s.40

Her erkek farklı kadınlık normlarına sahiptir. Her biri partnerlerinin farklı taraflarını problemlili ya da ‘yanlış’ olarak tanımlarlar. Kadınlık normları erkekten erkeğe değişse de her erkek kadının yeterince iyi olmadığını kanıtı olarak farklı sebepler gösterse de kadınlık normu şiddet sürecinde değişime uğrar. Erkeklerin daha fazla ve daha açık itaate doğru ilerleyen bir tanımları vardır. Erkeklerden kendi kelimeleriyle şiddeti anlatmaları istendiğinde, daha çok itaate doğru bir gidişat vardır. Tüm hikâyelerde erkek çekici ve heyecan verici bir kadınla tanışır, ama bu kadın birden bire değişir; bu değişim zaman içinde daha olumsuz bir hale bürünür. (Lundgren, 2009, s.41)

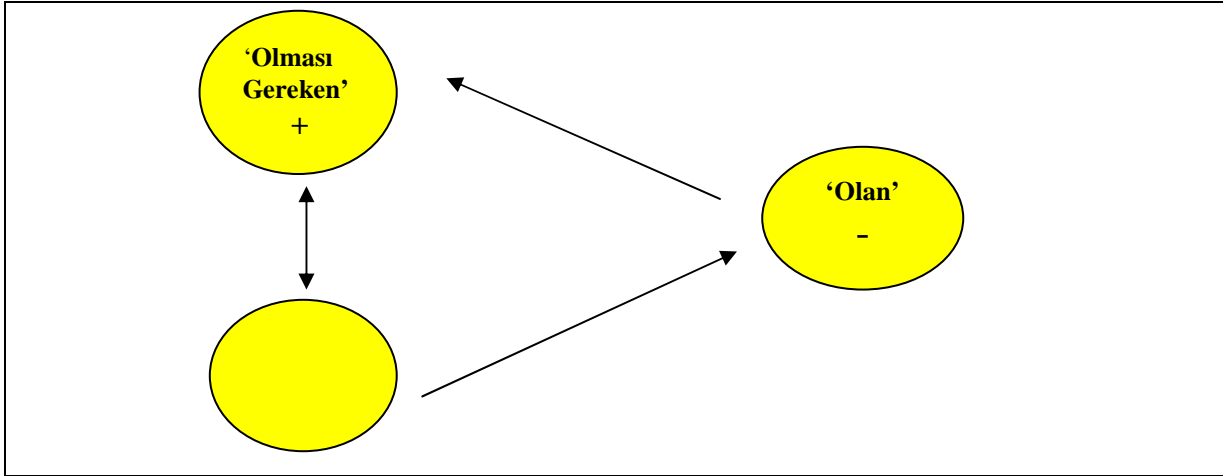
Şekil 2.6. Kadınlık normu sürekli değişim halindedir

Kaynak: Lundgren, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, 2009, s.41

Açıkça ya da gizlice şiddet uygulayan erkekler, olumlu ya da olumsuz kadınlık arasındaki ya da norm ile gerçeklik arasındaki karşılaştırmayı erkek olarak kendileriyle ilgili anlayışlarına bağlarlar. Yalnızca kadın olumlu kadınlığı temsil ettiği zamanlarda yani erkek tarafından tanımlanan kadınlık normunu her zaman her koşulda yerine getirdiğinde erkek, istediği türden bir erkek olabilir, yani erkekleşme projesini hayata geçirir.

Şekil 2.7. Erkek sadece, kadın erkeğin kadınlık normuna uyduğunda erkek olabilir.

Kaynak: Lundgren, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, 2009, s.43

Erkekler şiddet davranışlarının yorumunu şiddetin erotik deneyimiyle bağlarlar. Bu şiddeti seks ile bağlandıkları anlamına gelir. Erkek kendisini şiddetin emrine verir, daha doğrusu şiddetin erotik deneyiminin etkisindedir. Bundan sonra sürekli bu yoğun deneyimi tekrar yaşamayı arzular. Şiddet kullanılmasının önündeki engelleri daha önceleri örneğin sadece alkol kullanırken asabileşirken, artık ona da ihtiyaç duymaz hale gelir. Şiddet ancak fethedilecek, kontrol edilecek, yenilecek, altüst edilecek tüm bunlara karşı koyacak biri olduğunda heyecan verir. Şiddet sürecinin gelişim sonucunda erkek en sonunda kadını tamamen yok ettiğinde kadın artık ayağa kalkamadığında, 'öldüğünde' fethedecek, kontrol edecek, alt edecek kimse kalmaz. Bu aşamada erkek genellikle şiddetin erotik deneyiminin etkisi altındadır ve fethedecek, erotik hâkimiyet/tabii olma ilişkisi içinde kendisini heyecanlandıracak başka birisini aramaya başlar: başka bir kadın, ya da kız ya da her ikisi birden. Erkek büyüyerek erkekleşirken, kadın yok olarak hiçbir şey olarak kadınlıdır. Bunun sonucunda erkek ancak kadını/kadınları yendiği takdirde erkek olabilir.

Şiddetin normalleştirilme sürecinin başlangıcında kadınlar gördükleri şiddete çok şaşırırlar, şiddeti kabul edilemez, anormal ve tahammül edilemez bir şey olarak deneyimlerler. Ancak bir süre sonra şiddetin kullanılması sıradanlaşır, gündelik hayatta bekledikleri ve kabul ettikleri, en sonunda da savundukları bir şey haline dönüşür.

Şiddet uygulayan erkek eşini fiziksel anlamda tecrit ettiğinde kadın aynı zamanda zihnen ve psikolojik olarak da tecrit edilmiş olur. Zamanının çoğunu erkekle beraber geçirir, kadının elindeki tek başvuru çerçevesi erkeğinki olur. Erkek kadının sosyal deneyimini tekeli altına alır, kadın her şeyi erkek aracılığı ile ya da onunla ilgili olarak deneyimlemeye başlar. Yavaş yavaş erkek, kadının tüm duygusal yaşantısına egemen olur. Kadının elinde erkeğinkinden başka bir başvuru çerçevesi olmadığı için iyi ile kötüyü, şiddet ile şefkati birbirinden

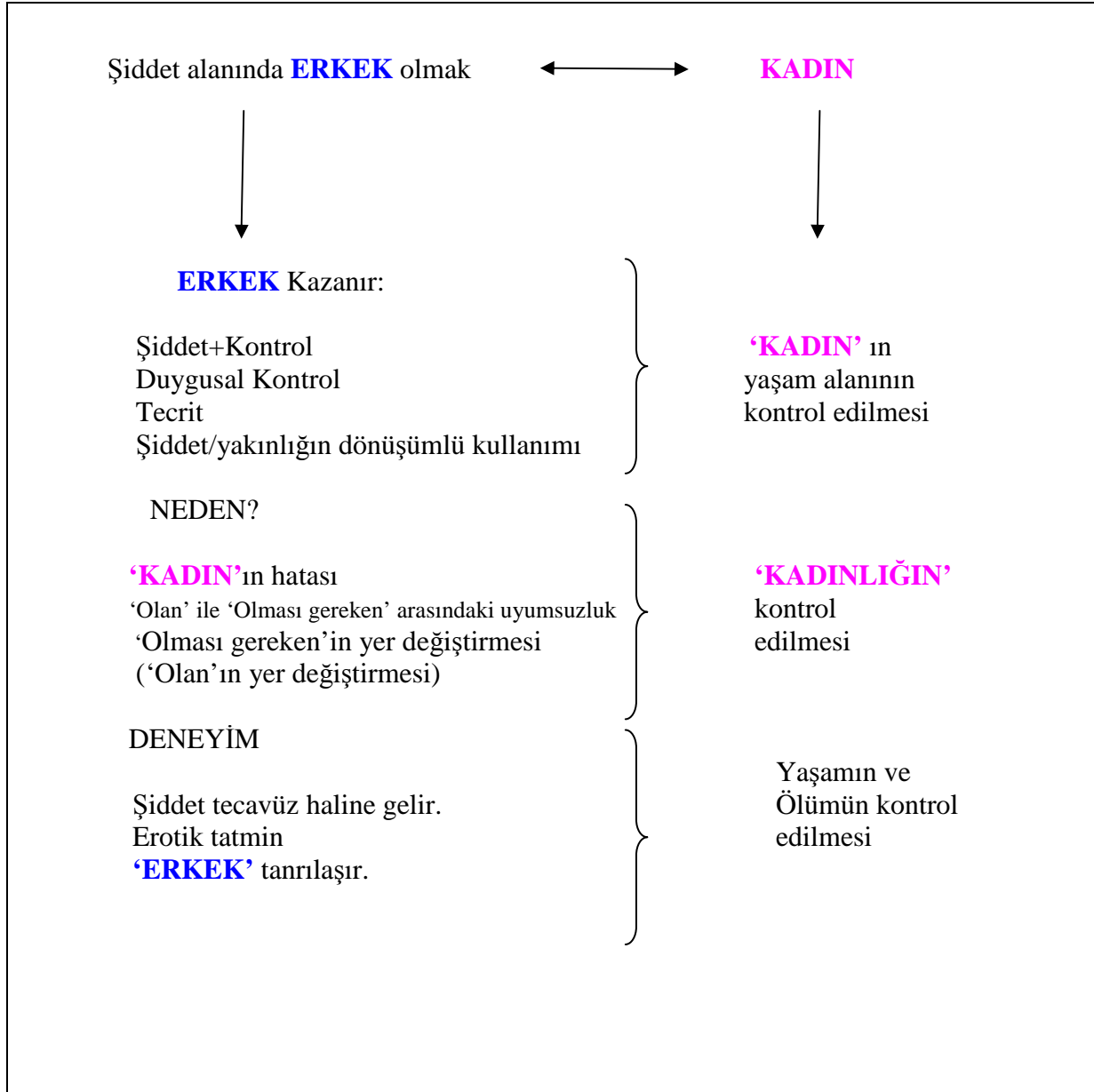
ayırılmaz hale gelir. Şiddet sürecinde geliştirdiği bağımlılığa paralel olarak, şiddetin gerçekliğinin kadının hayatında bir dönüm noktası olduğunu göstermektedir. Kadının erkeği neden terk etmediği sorusu, şiddeti normal görmeye başlamış bir kadına çok anlamsız hale gelir. Şiddet normalleştirildiğinde ve beyin yıkanması, tecrit ve diğer kontrol stratejileri ile beraber kullanıldığında kadının kendi gerçeklik algısını koruması çok zordur. Şiddetin nasıl işlediğini anlayabilmek için önemli ipuçlarından biri, şiddetle bir şeyle beraber ya da dönüşümlü olarak kullanımı anlamaktır. Tecrit ederek ve okşama ile vurmaya, ceza ile teselliye, şiddet ile yakınlığı dönüşümlü olarak kullanarak erkek, fiziksel, sosyal, sembolik ve duygusal olarak kadının yaşamındaki tek ve hâkim kişi haline gelir. Dönüşümlü olarak kullanım hem düşünsel hem de duygusal olarak kafa karışıklığına yol açar; bağımlılık, bağlılık, kontrol ve yaşam/ölüm üzerine iktidar yaratır. Kadınlar, sınırların türlerine ve derecelerine alışmaya başlarlar. Bu da kadının kendi yaşamı üzerindeki kontrol olanağının azalması ve kadının giderek yok olması anlamına gelir. (Lundgren, 2009, s.60)

İlk darbeyi aldığı kadının tepki verir, şoka girer. Ama karşılığında o da vurmaz, nadiren onu terk eder ve kimseye neler olduğunu anlatmaz. Şiddetin bir kaza olduğu, aslında herhangi bir belirgin sebebi olmadığı düşünülür. Şiddet yorumsal bir boşluğa düşer. Bir sonraki aşamada, şiddete bir neden atfedilir. Erkek kadını şiddete maruz bırakandır. Kadın ise kendi gerçeklik algısını korur. Ancak şiddet sürerse bu aşama kısa sürecektir. Artık şiddet tecrit ile birlikte kullanılmaya başlanır, ardından şefkat ile dönüşümlü kullanımı, hesaplı duygusal kontrol ve beyin yıkama gelir. Şiddet gündelik hayatta kullanılmaya başlanır. Neyin kabul edilebilir, neyin edilmez olduğu belirsizleşir. Kadın kendi gerçeklik algısını yitirmeye başlar ve yavaş yavaş şiddet normal bir şey olarak deneyimlenir olur. Kadın suçluluk hissetmeye başlar, kendisini suçlar, utanır: Böyle olduğu için erkek ona vurmaktadır. Ve şiddet, yeni bir neden kazanır: Kadının kendisi. Şiddetin dinamiği içinde kadın, erkeğin neden kendisine vurduğu ile ilgili öne sürdüğü nedenleri kabul eder ve içselleştirir. Bu nedenler kendisiyle ve hatalarıyla ilgilidir, erkeğin kafasındaki kadınlık normlarına uymamaktadır. Bu kendine bakışını ve güvenini etkiler. Kendini küçük, umutsuz ve sıkıcı biri gibi görmeye başlar. Yavaş yavaş kendisine bakışı, erkeğin ona bakışı, erkeğin ona bakışıyla örtüşmeye başlar. Bir kadının nasıl olması gerektiğine dair erkeğin öne sürdüğü normdan kendisini uzak görür. Şiddetin nedeni kadının kendisi olur. (Lundgren, 2009, s.61-62)

Normalleştirilme sürecinde, erkek şiddete başvurur, kadın ise hem şiddetle hem de erkekle baş etmelidir. Kadının stratejileri, bununla nasıl başa çıkmaya çalıştığı bir toplumsal cinsiyet gerçekliğine daha doğrusu kadının bir erkeğin ve ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair

erkeğin oluşturduğu kavram ve normlara dayalıdır. Erkek için de kadın içinde şiddetin gerçekliği doğrudan toplumsal cinsiyet gerçekliğine bağlıdır.

Şekil 2.8:Erkeklerin Bakış Açısından Şiddetin Sürecinin Şeması

Kaynak: Lundgren, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, 2009, s.52

2.7.Kadına Yönelik Şiddet Türleri

2.7.1.Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olan eylemler fiziksel şiddettir.(KSSGM, 2008, s.8) Kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır biçimlerinden biri, töre/namus bahanesiyle kadına uygulanan şiddettir. Kadının giydiği kıyafet, gittiği yer, yabancı kişilerle konuşması, evlilik dışı ilişkisinin olması, evlilik dışı hamile kalması, bakire olmaması, ailenin ya da akrabalarının uygun gördüğü kişi ile evlenmek istememesi, boşanması gibi bahanelerle kadına eşi ya da akrabaları tarafından şiddet uygulanması ya da öldürülmesi töre namus bahanesiyle kadına uygulanan şiddettir. (Uçar, 2008, s.8) Ülkemizde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalan kaldığını belirten kadınların oranı %39'dur. Başka bir ifadeyle, her 10 kadından 4'ü eşi veya birlikte olduğu kişi(ler) tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Fiziksel şiddet içeren davranışlar sonucunda meydana gelen yaralanmalar farklı düzeylerde olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, fiziksel şiddetin derecesini orta ve ağır olmak üzere iki grup altında tanımlanmaktadır. 'Tokat, itme, tartaklama',orta derecede,'vurma, tekmeleme, boğazını sıkma, bıçak ya da silah kullanma' ise 'ağır' derecede fiziksel şiddet olarak tanımlanmıştır.(Yıldırım, 1996, s.47-48)

2.7.2.Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet

Kadına yönelik şiddet biçimleri arasında yer alan bir diğer şiddet türü ise psikolojik şiddettir. Kadına yönelik uygulanan bu şiddet türü son yıllarda uzmanlarca sıkça tartışılmakta ve üzerinde durulmaktadır. Bu şiddet türü her ne kadar bedensel olarak kadına zarar vermese de ruhsal olarak büyük zararlar vermektedir. Kadınların kendilerini geliştirmesinde en büyük engel teşkil eden şiddet türüdür.(İlkkaracan ve Gülçür, 1996, s.25) Ülkemizde ve dünyada kadına yönelik bu şiddet türünün oranı her geçen yıl artmaktadır. 2009 yılında tamamlanan Aile İçi Şiddet Araştırması'nın sonuçlarına göre kadınların %44'ü duygusal şiddeti

yaşamlarının herhangi bir döneminde yaşamışlardır. (Kadına Yönelik Şiddet Sempozyumu/Anadol, 2009)

Psikolojik şiddet, duygusal veya sözel istismar şeklinde görülebilir. Dövüleceğinden korkan kadının psikolojik olarak da örselenebileceğini söylemek yanlış olmaz. Duygusal şiddet her an fiziksel şiddete dönüşebilir. Bu nedenle kadın sürekli kaygı ve korku içerisinde. Hatta her kocası tarafından öldürülebileceğini düşünür.(Aktaş, 2006, s.35-37)

Bağırarak, korkutmak, küfür etmek, tehdit etmek, hakaret etmek, aile-akraba-komşu ve arkadaş ya da başkalarıyla görüşürmemek, eve kapatmak, başkalarının yanında küçük düşürmek, çocuklarından uzaklaştırmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, başka kadınlarla kıyaslamak, kadının nasıl giyineceği, nereye gideceği, kimlerle görüşeceği konusunda baskı yapmak ve kısıtlamak, kadının kendini geliştirmesine, sosyal faaliyetlerde bulunmasına engel olmak, sürekli çirkin, kilolu, beceriksiz vs. olduğunu söylemek gibi eylemler psikolojik şiddettir.

2.7.3.Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet genellikle kadının hoşlanmadığı tarzda sözle taciz, şaka ve dokunmalarla başlamaktadır. Cinsel şiddete teşebbüs eden erkekler gerçekte kadını bir partner olarak görmezler. Bu nedenle de ihtiyacını ve doyumunu dikkate almazlar. Onlar için kadının bedeni cezalandırma objesidir. Erkek genellikle, şiddet uyguladığı kadına diğer birlikteliklerini abartarak anlatır. Amaç, kadına uyguladığı şiddetin kendi yetersizliğinden ya da eksikliğinden kaynaklandığına inandırmaktır. Cinsel şiddet her ne kadar önemli bir şiddet türü olarak algılanmasa da, cinsel şiddet olayının büyük bir bölümü fiziksel şiddet ve öldürme ile sonuçlanabilir ve ayrıca bu şiddet türü kadının ruhsal sağlığını da olumsuz yönde etkiler. (Aktaş, 2006, s.35-37)

Evli olduğu kişi bile olsa kadını istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak (tecavüz),başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel organlara zarar vermek, çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya, kürtaja, enseste (akrabalar arası cinsel taciz ve tecavüz), fuhşa zorlamak, zorla evlendirmek, telefonla-mektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak gibi eylemler cinsel şiddettir.(Bayraktar ve Düzel, 2005, s.29-30)

Kadınlar için yaşadıkları cinsel şiddeti açıklamak fiziksel şiddeti anlatmaktan daha zor olmaktadır. Aynı şekilde, evlilik içinde yaşanan cinsel şiddeti konuşmak da kadınlar açısından

çok uygun görülmemektedir. Türkiye genelinde evlenmiş kadınların %'de 15'i bu davranışlardan bir ya da bir kaçına hayatlarının herhangi bir döneminde maruz kalmıştır. Cinsel şiddet eylemleri arasında en fazla ifade edilen erkeğin fiziksel şiddet uygulayabileceği, terk edeceği ya da başka kadınlarla birlikte olabileceği yönündeki korkulardan dolayı kadınların istemediği bir cinsel ilişkiye girmesidir. (Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması 2008, s.11)

2.7.4.Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

Para vermemek veya kısıtlı para vermek, ailenin tasarrufları, gelir ve giderleri konusunda bilgi vermemek, kadının mallarını ve diğer gelirlerini elinden almak, çalışmasına izin vermemek, istemediği işte zorla çalıştırmak, çalışıyorsa iş hayatını olumsuz etkileyecek kısıtlamalar getirmek, aileyi ilgilendiren ekonomik konularda kadının fikrini almadan tek başına karar vermek gibi eylemler de ekonomik şiddettir.

Kadınların %'de 23'ü eşi ya da birlikte olduğu kişi ya da kişilerin kendi çalışmasına engel olduğunu ya da işten ayrılmasına neden olduğunu belirtmektedir. Çalışmayanlar kadınlar dâhil edildiğinde ise bu durum her 10 kadından 4'ü için söz konusu olmaktadır. (Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması 2008, s.13)

Tablo 2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

<i>ŞİDDET TÜRLERİ</i>			
<i>FİZİKSEL ŞİDDET</i>	<i>CİNSEL ŞİDDET</i>	<i>DUYGUSAL ŞİDDET</i>	<i>EKONOMİK ŞİDDET</i>
İtmek, tokat atma, ısırma, boğmaya çalışma, tekmeleme, yumruklama, eşya fırlatma, bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etme veya saldırma, işkence yapma, hasta, yaralı veya hamile iken gerekli ilgi ve yardımı göstermeme.	Kadına cinsel bir eşyaymış gibi davranmak, aşırı şüphe ve kıskançlık göstermek, kadını istediğinden daha açık giyinmeye zorlamak, kadının cinsel isteklerini ve ihtiyaçlarını önemsememek, kadının cinsel performansı ile olumsuz veya küçümser bir şekilde alay etme, açıkça başka kadınlara ilgi gösterme, cinselliği bir ceza yöntemi olarak kullanma, kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz etme, fuhuşa zorlama, ensest.	Aşağılama, küçümseme, tehdit ile sindirme, korkutma, alay etme, surat asma, kıskançlık, hakaret etme, kadının maddi ya da manevi destek alabileceği kişi ya da kuruluşlarla görüşmesini engelleme, başkalarının yanında küçük düşürücü sözler sarf etme.	Evin gelirini eşinden saklama, harcamalarda fikir almama, ortak parayla alınan mülkün tapusunu üstüne yapma, kadının maaşına ve mal varlığına baskı ve tehditle el koymaya çalışma, kadının iş yaşamında ilerlemesine engel olma, iş seyahatlerine izin vermeme, eve yeterli para bırakmadığı halde mükemmel koşullar bekleme, işe girebileceği halde çalışmayıp kadının gelirini harcama, evle ilgili sorumluluklarını üstlenmeme.

Kaynak: <http://www.shcek.gov.tr/anasayfa/Diger/Alo183.asp> (25.12.2009)

2.8. Şiddetin Kadınlara Üzerindeki Etkileri

Şiddet insan yaşamının her alanında görülebilen ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunudur. (Arın, 1996, s.305-312) Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir. (Güneri, 1996, s.67-68) Şiddet kurbanı olmak bazı sağlık sorunları açısından bir risk faktörüdür. Fiziksel hasar ve ruhsal acıya neden olmasına ek olarak, şiddet kadının gelecekteki sağlığını da etkilemektedir. Çok sayıda çalışma göstermektedir ki fiziksel ya da cinsel istismar yaşamış kadınlar çocuklukta olsun, yetişkinlikte olsun sağlık problemleri yaşama riskleri yüksektir. Şiddet kısa ve uzun dönemde ortaya çıkan pek çok ciddi sağlık problemi ile ilişkilidir. Kadına yönelik şiddet kadın sağlığını olumsuz etkilemekte, bütün sağlık sistemleri üzerinde global bir yük oluşturmaktadır. (Saatçi, 2002, s.251)

Aile içi şiddet ile ilgili oranların buzdağının üstünü gösterdiği, konunun hassasiyeti sebebiyle kadınların yaşadıkları şiddeti ifade etmedikleri ileri sürülmektedir. Bu nedenle cinsiyet temelli şiddetin anlaşılması ve mevcut veya geçmişte şiddet hikâyesi olan kadınlara ilişkin vakaların doğru bir şekilde yönlendirilmesi, sağlık çalışanları için temel işlevlerden olmaktadır. (Saatçi,2002;s.251)ABD'de yapılan bir araştırmaya göre şiddet gören kadınların sağlık harcamaları 2,5 kat, sağlık kuruluşlarına başvurusu ise iki kat artmış olarak bulunmuştur. (Branda, 1996, s.122)

Kadına uygulanan şiddet kadını ve çocuklarını etkileyen ciddi sağlık problemlerine yol açmaktadır. Şiddetin yol açtığı problemler, fiziksel etkiler, ruhsal etkiler, üreme sağlığına olan etkiler ve uzun vadede olan etkiler olarak sınıflandırılabilir.(Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007, s.35)

2.8.1.Şiddetin Kadının Fiziksel Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Kadına uygulanan şiddetin en önemli sonuçlarından biri kadınlarda oluşan yaralanmalardır. Topluma dayalı yapılan çalışmalar göstermiştir ki kadınların %40 ile %75'i yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri tarafından uygulanan şiddet sonucunda yaralanmışlardır. (Akyürek, 1998, s.34)

Şiddete maruz kalma sonucu fiziksel yaralanmalar, incinmeler, hematomlar, diş kırıkları, burun dudak yaralanmaları, morarmış göz, yanıklar, kronik ağrı, kırıklar, bıçak izleri, iç organlarda yaralanmalar, beyin hasarı (konsantrasyon güçlüğü, bilinç kaybı vb.) görme ve işitme kaybı ortaya çıkabilir.

Şiddete maruz kalan kadınlar kafa, yüz, sırt, göğüs ve karın bölgesinden daha çok yaralanmaktadır; kadınların kendilerini korumaya ve savunmaya çalışırken göğüs ve alt ekstremitelerinin daha sık incindiği belirtilmektedir. Çalışmalar geçmişte fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalanlarda; cinsel yolla bulaşan hastalıklar, yeme alışkanlıklarında düzensizlikler, vajinal kanama ve enfeksiyon içeren jinekolojik problemler, üriner sistem sendromları gibi bir çok fiziksel rahatsızlıklar ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Yine şiddete uğrayan kadınlarda şiddete maruz kalmayan kadınlara göre fiziksel fonksiyonlarda azalma, fiziksel semptomlarda artma ve günü daha fazla yatakta geçirdikleri bulunmuştur (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007, s. 35)

2.8.2.Şiddetin Kadının Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Aile içindeki şiddetin neden olduğu ruhsal etkiler, bedensel etkilere göre daha önemlidir. Çünkü bedensel etkiler tedavi edilebilir ve ortadan kaldırılabılırler. Ancak ruhsal etkilerin hem tedavisi zordur hem de uzun sürelidir ve çoğu kez yaşam boyu devam etmektedir. Aile içi şiddete maruz kalan kadınların psikolojik bozukluklar geliştirme açısından daha büyük bir risk altında oldukları bilinmektedir. Aile içi şiddete maruz kalan kadınların ilk şok ve inkâr dönemini atlattıktan sonra, şiddete şiddet ile karşılık verme ve daha sonra da depresyon ve kendini suçlama tutumu takındıkları gözlemlenmiştir.(Gökdağ, 2002, s.74)

Şiddet, kadınların öz benliğine zarar vermekte ve kadınları depresyon, posttravmatik stres(PTSD), intihar, alkol ve madde istismarını içeren çeşitli mental sağlık problemleri riski ile karşı karşıya getirmektedir. Fiziksel ve cinsel kötüye kullanım, cinsel taciz, cinsiyet ayrımı, istenmeyen gebelik gibi konular kadının ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Cinsel şiddet kurbanı olan kadınlarda, depresyon, anksiyete, somatik şikâyetler gibi belirtiler daha çok görülmektedir. (Akyürek, 1998, s.81)

Depresyon gelişmiş ülkelerde sıklıkla kadınlarda görülen bir ruh sağlığı problemidir. Evli ve çocuk sayısı fazla olan kadınlarda görülme oranı daha sık olmaktadır. Birçok ülkede depresyon kadınlarda erkeklere gör iki kat daha fazla görülmektedir. Avustralya, Pakistan ve Amerika'da yapılan çalışmalara göre eşleri tarafından şiddete uğrayan kadınlar, uğramayanlara göre depresyon, anksiyete ve fobiler açısından daha fazla risk altındadırlar. Nikaragua'da 15-49 yaş grubu kadınlar arasında dövülen hırpalanan kadınlar, diğer kadınlara oranla altı kez daha fazla duygusal üzüntü yaşamaktadır ve bu kadınların yaklaşık %70'inde mental sağlık problemleri de bulunmaktadır. (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007, s.35)

Kadınlardaki alkolizmin %40'nın nedeni devam eden şiddettir. Kadın psikiyatr hastalarının %30-50'sinde şiddete maruz kalma hikâyesi vardır. Kadınlardaki intihar girişimlerinin %25'inde şiddete maruz kalma hikâyesi vardır. (Üstün ve Bora, 2005, s.97)

Aile içinde şiddete uğrayan kadının tıbbi anlamda adı; "Hırpalanmış Kadın Sendromu"dur. Haller'e göre bu kadınların hiçbir hobisi yoktur, genellikle evde oturur, katı bir aile ortamında yetişmiştir, duygusal açıdan pasif, çekingen, sosyal yönden zayıf ve kocasına bağımlıdır ve olaylardan kendisini sorumlu tutar. Hırpalanan kadınlar kendilerini değersiz bulurlar. Hırpalanan kadın sendromunu anlamak için aile içi şiddet dinamiklerini bilmek gerekir. Bunlar, kurbanda kötü muamele sonucu travmatik etkiler, savunmasızlığı, acizliği öğrenme, şiddet sonucu kadının kendine zarar verici davranışlar edinmesi(madde, alkol vb.) ve istismar döngüsünün tekrarlanmasıdır. (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2007, s.37)

2.8.3. Şiddetin Kadının Üreme Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Cinsel ve fiziksel şiddet halsizlik, güçsüzlük ve birçok jinekolojik düzensizliklere yol açmaktadır. Örneğin; kronik pelvik ağrı(Kronik Pelvik Ağrı; kısa vadede hayatı tehdit etmeyen, orta şiddette olan ve tıbbi tanım olarak "6 aydan daha uzun süreden beri var olan" ağrıya verilen isimdir. Genellikle karın bölgesinde kendini gösterir.),birçok ülkede tüm jinekolojik muayenelerin %10'unu ve tüm histerektomilerin(rahmin alınması) üçte birini oluşturmaktadır. Birçok çalışma sonucu kadınların kronik pelvik ağrıdan acı çekmesi ile çocuklukta cinsel istismar, cinsel saldırı ya da eşlerinden fiziksel veya cinsel istismar görmesi arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Geçmişte geçirilen travma, stres sonucu tanımlanamayan kronik pelvik ağrıya ve fiziksel ağrıdan dolayı psikolojik üzüntüye yol açmaktadır. Diğer jinekolojik rahatsızlıklar arasında düzensiz vajinal kanama, vajinal akıntı, ağrılı menstruasyon(adet, ay hali, regl), PID (Adet Döneminden yaklaşık bir hafta önce başlayan ruh sağlığını ve sosyal aktivitelerini etkileyen duruma verilen ad.)ve cinsel disfonksiyon, orgazmda zorlanma, istek azlığı ve cinsel ilişki sıklığında azalma sayılabilir. Cinsel saldırı aynı zamanda premenstural (fiziksel, psikolojik ve sosyal olgunluğa ulaşmanın tamamlandığı dönem) şikâyetleri de arttırmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınlarda halsizlik, güçsüzlük, ağrı, yemek yeme alışkanlıklarında değişiklik, yaşamdan zevk alamama, sinirlilik, uyku problemleri, cinsel istek azlığı ve adet düzensizliği semptomlarında anlamlı artışlar saptanmıştır.

Çalışmalar ısrarla ve net olarak erken yaşlarda cinsel istismara uğrayan kişilerin, erken yaşta cinsel ilişkiye başlama, ilaç ve alkol kullanımı, çok sayıda cinsel eşe sahip olma gibi birçok üreme sağlığına ilişkin riskli davranışlar kazandıkları gözlenmiştir. Yine cinsel istismar mağdurlarının, sağlıksız ve düzensiz ev yaşamına sahip olması sonucu adölasan² gebelikle oluşabilmektedir. Barbados, Yeni Zelanda, Nikaragua ve Amerika'da yapılan çalışmalar cinsel istismar kurbanlarının cinsel istismara uğramayanlara oranla daha erken yaşta cinsel ilişkiye gönüllü olarak başladıkları saptanmıştır. Yine bu çalışmalar, cinsel istismar ile adölasan döneminde yüksek risk taşıyan çeşitli cinsel davranışlar arasında bağ olduğunu, yine cinsellikte çok eşlilik, alkol ve ilaç kullanma, para karşılığında seks yapma arasında ilişki olduğunu desteklemektedir. Yetişkin kadınlar arasında istenmeyen gebelikler ile çocukluk döneminde istismara maruz kalma arasında da bir ilişki bulunmaktadır.

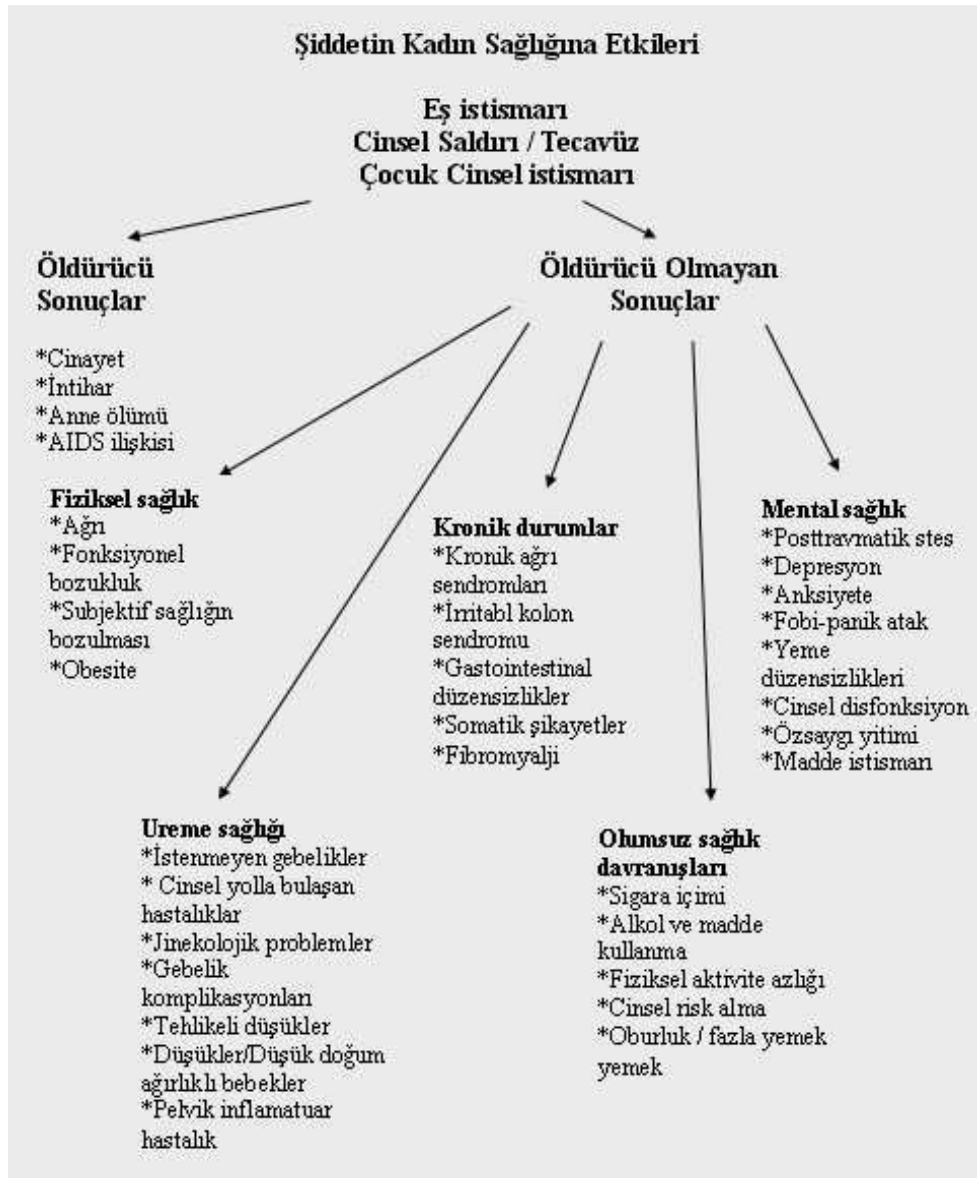
Amerika'da Kuzey Carolina Eyaleti'nde panterleri tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadınlarda diğer kadınlara oranla iki kat daha fazla cinsel yolla bulaşan

hastalıkları deneyimlediklerini aktarmışlardır. Hindistan'daki verilere göre istismarcı erkekler eşlerini enfeksiyonla daha fazla karşı karşıya bırakmaktadır. İstismarcı erkekler evlilik dışı sekste bulunmakta ve cinsel yolla bulaşan hastalık semptomlarına diğer erkeklere oranla daha fazla sahip olmaktadır. Kadınlar arasında çocukluk döneminde cinsel saldırıya uğrayan kurbanlar, uğramayanlara oranla yaklaşık iki kez daha fazla ağır alkol kullanıcısı olmuşlardır ve yaklaşık üç kez daha fazla 18 yaş öncesi gebe kalmışlardır.

2.8.4. Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerinde Uzun Vadede Görülen Etkileri

Kadınlara uygulanan şiddet sonucu gelişen rahatsızlıklar yüzünden kadınlar işyerlerinde bulunamamakta, bunu sonucunda da meslek ve işyerinden uzaklaştırılmakta, aynı zamanda şiddet gören kadınlar şiddet sonucunda aile ve arkadaşlarını da kaybedebilmektedirler. Şiddete maruz kalan birçok kadın boşanma boyunca şiddeti önlemek için ekonomik güvenceden vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Bunu sonucu olarak da kadın daha da yoksullaşmaktadır. Şiddete uğrayan kadınlar yaşamlarının ilerleyen yıllarında birçok tıbbi rahatsızlıkla karşılaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda hipertansiyon, artrit(eklemlerde vücut tarafından üretilen bir iltihaptır) ve kalp rahatsızlıkları saptanan kadınların aile içi şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Amerika'da Health Maintenance Organization (HMO) tarafından yapılan bir araştırmada çocukluk döneminde herhangi bir şiddet türüne maruz kalan kadınların sağlıklarının kötü olduğu, cinsel ve üreme sağlığı problemlerini, fiziksel fonksiyonlarda azalmayı, olumsuz sağlık davranışlarını ve fiziksel semptomları, kronik hastalıkları şiddet yaşamayan kadınlardan daha fazla yaşadıkları saptanmıştır.

Şekil 2.9. Kadına Yönelik Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Kaynak: <http://www.morcati.org.tr/scs01.php> (27.02.2009)

2.9.Dünya’da ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

2.9.1.Dünya’da Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddet Araştırmaları

Dünyada kadına yönelik şiddet çok yaygındır. Kuzey Hindistan’da yaşayan kadınların %17’sinin fiziksel olarak, %22’sinin cinsel olarak şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Doğu Londra’da kadınların %61’i aile içi şiddet yaşantısının olduğunu, %87’sicinsel saldırıyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir (Coid, 2001).Nikaragua’da yaşayan kadınların %52’si

yaşamlarının bir bölümünde şiddete maruz kalmaktadır (Ellsberg, 2000). Japonya'da kadınların %67'sinin fiziksel şiddet deneyimleri bulunmaktadır.(Weingourt, 2001). Abbott (1995) Washington'da yaptığı araştırmasında, kadınların %27'sinin eşleri tarafından fiziksel şiddet gördüklerini ve bu kadınların %24'ünün şiddet sonucunda yaralandıklarını saptamıştır.

Amerika'da 23 Mart 2005 tarihinde 'The Body Shop',The National Coalition Against Domestic Violence(NCADV) ve The Wireless Foundation'ın ortaklaşa yaptıkları 'Donate a Phone, Save a Life(Bir Telefon Bağışla Yaşam Kurtar) isimli kampanya bünyesinde KRC araştırma firması tarafından yapılan anketlerde 18 yaş ve üzeri 1021 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre kadınların üçte biri(%34'ü) partneri tarafından taciz edildiğini bildirmiştir. Kadınların yarısı yılda en az bir defa eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Aile içi şiddet 15-44 yaş arası kadınlarda fiziksel olarak yaralanmanın temel sebebidir. (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2009, s.124-125)

.....İngiltere'de kadınların %25'i partnerleri veya eski partnerleri tarafından yaşamları boyunca yumruklanmış ya da tokatlanmıştır.(UNICEF, 2000)Yaklaşık olarak haftada iki kadın partneri tarafından öldürülmektedir.Her bir dakikada bir aile içi şiddet olayı polise rapor edilmektedir. Kadına Yönelik Şiddet İngiltere ve Galler'de kayıtlı suçların dörtte birine tekabül etmektedir. (Kadın Çalışmaları Dergisi, Dünya'da Kadına Yönelik Şiddet, s.126)

İşveç dünyada kadın erkek eşitliğinin nispeten her alanda daha çok sağlandığı bir ülkedir. Buna rağmen İşveç son on yılın en yüksek şiddet olaylarına tanık olmaktadır. Suç Önleme ve Araştırma Komisyonu tarafından yapılan son araştırmalara göre özellikle kadına yönelik şiddet oranında %20'lik bir artış söz konusudur. Özellikle 15-50 yaş arası kadınlarda şiddet oranında %20'lik bir artış olduğu belirtilmiştir. İşveç İstatistik Kurumu(Statistics Sweden)'nun açıkladığı verilere göre 2003 yılında rapor edilmiş taciz olayı 22.400 civarındadır ve 1990-2003 yıllarına göre %32'lik bir artış gözükmektedir. (Kadın Çalışmaları Dergisi, Dünya'da ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, s.130)

Yunanistan'da kadınların ne kadarının şiddete maruz kaldığını gösteren kapsamlı ve yeterli çalışma bulunmamaktadır. Fakat tahminlere göre Yunanlı kadınların %83'ü fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı sanılmaktadır, bu kadınların %16'sı fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetin her üçüne de maruz kalmaktadır.(Kadın Çalışmaları Dergisi, Türkiye'de ve Dünya'da Kadına Yönelik Şiddet, s.133)

Dünya çapında erkeklerden fiziksel şiddet gören kadınların tahmini oranının % 25-50 olduğu rapor edilmiştir. ABD'de her yıl 2-4 milyon kadın partnerlerinden şiddet görmekte; bunlardan 2000-4000 arası kadınsa maruz kaldığı şiddete bağlı olan yaralanmalar sonucu hayatını kaybetmektedir. ABD'de yapılan yaygınlık çalışmalarında; kadınların yaşam boyu şiddete maruz kalma sıklığının % 25-30 ve yıllık sıklığın ise % 2-12 olduğu bulunmuştur.

Birinci basamakta yapılmış çalışmalarda; ABD'deki kadınların yaşam boyu şiddete maruz kalma sıklığı % 25-54 bulunmuştur. Kanada'da 2001 yılında polise intikal eden şiddet suçlarının 1/4'u kadına yönelik şiddet içermektedir; bunun da 2/3'unun eş veya önceki eş tarafından uygulandığı saptanmıştır. Kenya'da yapılan bir araştırmada kadınların % 42'si kocaları tarafından düzenli olarak dövüldüklerini söylemiştir.

ABD'de yapılan başka bir çalışmada 8-12 milyon kadının fiziksel şiddet açısından risk altında olduğunu (Cramer ve Mc Farlane, 1994) belirtilmiştir. Heisse ve arkadaşlarının, yaptıkları çalışmada her üç kadından en az biri veya yaklaşık bir milyar kadın hayatlarının bir noktasında kendi ailelerinden ya da tanıdıkları kişilerden, dayak yediklerini, zorla seks yapmaya zorlandıklarını ya da farklı bir biçimde tacize uğradıklarını belirtmişlerdir (Heisse, Ellsberg ve Gottemoeller, 1999). Güney Afrika, Kenya, Zambia, Mısır, Bangladeş, İspanya, Papua- Yeni Gine ve İngiltere'de kadınların şiddet mağduru oldukları basında da sık sık yer almaktadır. (Simmons, Dodd, 2002). WHO' nun 2002 yılı raporuna göre; kadınların yaklaşık %47'si ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu, kadın cinayet kurbanlarının yaklaşık %70'i erkek partnerleri tarafından öldürüldüğü belirtilmiştir (WHO 2002). WHO' nun 2005 yılındaki "Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Raporu"na göre de; kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %6-59 arasında saptanmış ve kadınların eşleri tarafından "yumruklanma", "tekmelenme", "yerde sürüklenme", "silahla tehdit edilme" gibi ağır şiddet şekillerinin uygulanma sıklığı %4-49 arasında olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada cinsel şiddet sıklığı ise; %6-59 oranında olduğu belirlenmiştir (WHO Raporu, 2005).

Dünyada kadınlara karşı şiddetle mücadele, başlangıçta birçok ülkede büyük ölçüde feminist örgütler ya da hükümet dışı kuruluşlar tarafından üstlenilmiştir. Kadına karşı şiddeti önlemekte devlet kurumlarının tutumu değişmedikçe yetersiz kalındığından sonraki yıllarda devleti bu konudaki sorumluluğunu yerine getirmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. ABD, Kanada, Avusturya, Yeni Zelanda, Brezilya, Zimbabwe gibi birçok ülkede, kadına yönelik şiddet konusunda çalışan hükümet dışı kuruluşların öncülüğünde kadınlara karşı şiddeti engellemeye ve önlemeye yönelik programlar geliştirmişlerdir (İlkkaracan ve ark, 1996). Kadına yönelik şiddet 1970'lerden önce daha çok yabancıların veya uzak tanıdıkların saldırısı ve tecavüzüyle sınırlı olarak görülmüş ve bir sorun olarak ele alınmamıştır. Bu konuya ilk dikkati çekenler feminist kadınlar olmuştur (Martin, 1981). Dobash yaptığı çalışmada şiddetin mağdurunun %90 kadınlar olduğunu belirtmişlerdir (Dobash, 1979). Levinson'un 90 ayrı toplumda gerçekleştirdiği araştırmaya göre bu toplumların %85'inde kadınlar kocalarının şiddetine maruz kalmaktadırlar (Levinson, 1990).

Dünyada, Kadına yönelik şiddet konusunun hem siyaset sahnesinde, hem de akademik çalışmalarda oldukça kısa bir tarihi vardır. İkinci dalga feminist hareketin Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve dünyanın diğer bazı bölgelerinde eş zamanlı olarak gelişmesi ile birlikte, 1960'ların sonunda sorunsallaştırılmaya başlanan “kadına yönelik şiddet” bugün çok yaygın ve dinamik bir araştırma, örgütlenme, yasal reform ve siyasi tartışma konusudur. 1970'lere kadar “adı olmayan” bir şiddet türüdür. Daha sonra bu konuya akademik merak gelişmiş ve farklı araştırmalarda ifade bulmaya başlamıştır. (Kadın Çalışmaları Dergisi, 2008; s.24)

Niceliksel araştırmalar kadına yönelik şiddet konusunda en yaygın araştırma alanı oluşturmaktadır. 1960'ların sonuna kadar aile içi şiddet, çok ender yaşandığı düşünülen ve ağırlıklı olarak psikolojik sorunlar ve yoksullukla ilişkilendirilen bir olguyken, 1970'lerde bu durum değişmeye başlamıştır. (Gelles, 1980, s.873) Örneğin, ilk 30 yılında (1939-1969) başlığında “şiddet” ismi taşıyan tek bir makale yayımlanmayan “Evlilik ve Aile Dergisi” *The Journal of Marriage and the Family*'nin ikinci 30 yılında (1970'lerden bugüne) en çok yayın yapılan konulardan birisi aile içi şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha da önemlisi zaman içerisinde *Violence Against Women*, *Journal of Interpersonal Violence* ve *Journal of Family Violence* gibi yalnızca bu konuda yapılan çalışmaların yayımlandığı yeni dergiler ortaya çıkmaktadır. Bu alanın öncülerinden sosyolog Richard Gelles ve Jon Conte'ye göre, 1980'lerde aile içi şiddet araştırmalarında yaşanan hızlı gelişme, sosyal bilimlerin başka hiçbir alanında yaşanmamış olabilir. (Gelles ve Conte, 1990, s.1045).

1970'lerden bu yana yapılan şiddet araştırmalarının, eş zamanlı olarak gelişen ve birbirlerinden etkilenen iki farklı paradigmadan beslendiğini görülmektedir:

1. Aile içi şiddet paradigması (Family Violence)
2. Erkek Şiddeti (Male Violence) analizi üzerine oturan feminist paradigma

Her ne kadar aralarında önemli farklar olsa da her iki paradigmanın da çıkış noktası ve ana vurgusu aynıdır: “Güvenli”, “sıcak”, “sevgi dolu” gibi tanımlamalarla anılan aile aslında toplumun en yoğun şiddet yaşanan kurumlarından biridir.

1975 yılında ABD'de gerçekleştirilen ve “aile içi şiddet” paradigmasının ilk hayata geçtiği araştırmalarından biri olan Ulusal Aile İçi Şiddet Araştırması (National Family Violence Survey) şiddetin ender rastlanan bir olgu olduğu “efsanesini yıkarak”, Amerikan ailesinin şiddet-dolu bir kurum olduğunu göstermesi açısından özel bir öneme sahiptir. İlerleyen yıllarda yapılacak çalışmaların ilk referans noktası haline dönüşen bu araştırmada, aile bireylerinin birbirlerine uyguladıkları şiddet ayrıntılı sorularla incelenmektedir. Esas çözümleme birimi “aile” olan araştırma şöyle bir çerçeve sunmaktadır: Anlaşmazlık (Conflict) toplumsal hayatın diğer alanlarında olduğu gibi aile içi ilişkilerin de vazgeçilmez

bir parçasıdır. Ancak anlaşmazlığın “doğal” olması, anlaşmazlık çözümünün şiddet içermesinin “doğal” olması anlamına gelmemektedir. Sorun, aile bireylerinin yaşadıkları anlaşmazlıklara şiddet içermeyen, rasyonel çözümler getirememelerinde yatmaktadır. Bu analitik çerçeveye dayanarak sosyolog Murray Straus tarafından geliştirilen CTS(Conflict Tactics Scale-Anlaşmazlık Taktikleri Ölçeği), 1970’lerin ortalarından itibaren bu konuda yapılan alan araştırmalarının çıkış noktası oluşturmaktadır. (Altınay ve Arat, 2008, s.50-51)

CTS’ye dayalı birinci kuşak araştırmalar, aile içi anlaşmazlıkları; çocuklar arası, ebeveynen çocuğa, kocadan karısına ve kadından kocasına olmak üzere dört temel boyutta incelerken “davranışlara” odaklanmaktadır. CTS anketlerinde bir yıl içinde yaşanan anlaşmazlıklarda aile bireylerinin sorunlarını çözerken ne sıklıkta “sakince konuştuğu” ne sıklıkta “karşısındakine bağırıp hakaret ettiği” ne sıklıkta “karşısındakinin üzerine bir şey attığı”, “tokat attığı”, “yumruk attığı”, “dövdüğü”, “silah ya da bıçakla tehdit ettiği”, “silah ya da bıçak kullandığı” gibi 18 ayrı davranış biçimi teker teker sorulmaktadır. CTS araştırmaları, daha sonra da bu davranışları bir şiddet ölçeğinde bir arada değerlendirerek aile içinde yaşanan sözel ve fiziksel şiddetin boyut ve biçimlerini ölçmeyi hedeflemektedir. Arat ve Altınay, 2008, s.51-52)

1970’lerde yürütülen CTS’ye dayalı aile içi şiddet araştırmaları, ailenin çok yoğun şiddet yaşanan bir kurum olduğunu gösterirken, çizdikleri tabloda çok tartışmalı bazı önermelerde de bulunmaktadır. Bu çalışmalara feminist araştırmacıların getirdiği üç önemli eleştiri vardır:

1. Aile içi şiddetin arka planını(bağlamını) değerlendirmeye almamaları,
2. Şiddetin sonuçlarını ölçmemeleri,
3. Cinsel ve ekonomik şiddet türlerine dair soru içermemeleri.

Feminist araştırmacılara göre bu eksikliklerin arkasında kadınlar ve erkekler arasındaki iktidar ilişkisinin hiçe sayılması yatmaktadır. Ataerki veya erkek egemenlik olarak ifade edilen bu iktidar ilişkisini ciddiye almadan, aile içinde yaşanan şiddetin özelliklerini, sebeplerini ve sonuçlarını tespit etmenin mümkün olmayacağı savunulmaktadır. (Altınay, Arat, 2008, s.52)

Bu iki paradigma arasındaki en yoğun tartışma alanını ise kadınların da aile içinde erkeklere şiddet uyguladığına dair önerme oluşturmaktadır. 1978’de yazdığı tartışmalı makalede bu durumu “Dayak Yiyen Koca Sendromu” (The Battered Husband Syndrome) olarak niteleyen Suzanne K. Steinmetz, kadınların ve erkeklerin uyguladığı şiddeti eşitlediği, şiddeti kimin başlattığını incelemeye (dolayısıyla da kadınların kendilerini korumak için kullandıkları şiddeti saldırganlık olarak nitelendirdiği), şiddetin arkasında yatan iktidar ilişkisini yok saydığı ve şiddetin yarattığı tahribatı değerlendirmede için yoğun eleştiri almaktadır. 1970’lerde kurulan kadın merkezleri ve sığınak deneyimlerinin yanı sıra, şiddet

mağduru kadınlarla yapılan görüşmeleri ve şiddet istatistiklerini bir arada değerlendiren feminist araştırmacılar, aile içinde yaşanan şiddetin ağırlıklı olarak “erkek şiddeti” olduğunu, erkeklerin egemenliklerini ve kadınlar üzerindeki denetimlerini hayata geçirmenin bir yolu olarak şiddete yöneldiklerini, fiziksel şiddetin ancak bu iktidar ilişkisi çerçevesinde anlaşılabilceğini vurgulamaktadırlar.(Altınay ve Arat, 2008, s.53-54)

1980'lere gelindiğinde “aile içi şiddet” paradigması çerçevesinde araştırma yapanların, bu eleştirinin bir kısmını ciddiye alarak araştırma yöntemlerini geliştirdikleri görülmektedir. 1990'larda 18 maddelik CTS'nin yerini 39 maddelik CTS2 almıştır. Cinsel şiddete ve şiddetin fiziksel sonuçlarına dair yeni soruların eklendiği CTS2'de soruların sorulma biçimi ve sıralaması da değişmiştir. (Altınay ve Arat, 2008, s.55)

Bu konuda alan araştırmalarında önemli bir sıçrama Kanada İstatistik Kurumu'nun (Statistics Canada) 1993 yılında gerçekleştirdiği Kadına Yönelik Şiddet Alan Araştırması(Violence Against Women Survey) ile olmuştur. 12.300 kadınla telefonla görüşülerek yapılan bu araştırma, CTS ve CTS2'ye dayalı araştırmalardan birkaç açıdan farklı bir yaklaşım sunmaktadır:(Altınay ve Arat, 2008, s.55)

- Araştırmanın çerçevesini “kadına yönelik şiddet” oluşturmaktadır. Dolayısıyla, şiddet “aile içi anlaşmazlıkları çözmenin bir yolu” olarak sunulmamakta ve değerlendirilmemektedir.
- Konuşulması zor bir konu olan koca/sevgili şiddeti ile ilgili sorulardan önce, görüşülen kişiyi konuya ısıdıran başka sorular da sorulmaktadır. Örneğin, ev dışında yaşanan şiddet deneyimi veya korkusu, aile dışında yaşanan taciz, kocaların eşlerinin davranışlarını ve hayatlarını hangi konularda sınırlandırdıklarını v denetledikleri ile ilgili sorular fiziksel şiddete dair sorularda önde gelmektedir.
- Kocaların eşleri üzerindeki denetimlerini ölçen ayrıntılı sorularla, fiziksel şiddetin arka planı ve erkek-kadın arasındaki iktidar ilişkisinin gündelik hayata yansımaları da araştırma kapsamına alınmış olmaktadır.
- Şiddetin fiziksel ve duygusal sonuçları ile kadınların şiddete verdikleri tepkilere dair ayrıntılı soruların eklenmesiyle şiddet eylemlerinin devamında yaşananlar da değerlendirmeye katılmış olmaktadır.
- Görüşülenlerin rahat ve güvende hissetmelerini sağlamak için yalnızca kadın anketörlerle çalışılmıştır.
- Şiddet konuşmasının, yaşadıkları şiddet deneyimlerini hatırlamamanın kadınla üzerinde yaratabileceği travmatik etki hesaba katılarak anketörler yoğun bir eğitimden

geçirilmiş ve ihtiyaç duyulduğu takdirde kadınların başvurabilecekleri danışma merkezlerine dair bilgilere anında erişme imkânı da sağlanmaktadır.

Daha sonra Finlandiya, Avustralya, İzlanda, İsveç, Almanya gibi başka ülkelerde de benzer araştırmalar yapılmış, Kanada araştırmasıyla başlayan bu yeni evreyle birlikte kadına yönelik şiddet araştırmalarının kapsamı genişlemiş, şiddetin arka planı, sonuçları, kadınların şiddete verdikleri tepki, ev dışında yaşanan şiddet deneyimleri, cinsel şiddet ve denetim boyutları araştırmalarının ana konuları haline gelmiştir. Uluslar arası örgütlerin de ilgi göstermeye başladıkları bu alanda son yıllarda yapılan en kapsamlı çalışma Dünya Sağlık Örgütü'nün 2000–2003 yılları arasında 10 ayrı ülkede yürüttüğü ve 2005 yılında yayımladığı Kadın Sağlığı ve Kadına Yönelik Ev İçi Şiddet araştırmasıdır. Bu çalışmada da Kanada araştırmasıyla yaygınlaştırmaya başlayan çok yönlü, çok katmanlı şiddet çözümlemelerine 10 ülkeden verilerle katkıda bulunmaktadır. (Arat ve Altınay, 2008, s.56)

Özetle kadına yönelik şiddet araştırmalarının son 30 yılda hızla geliştiği ve yaygınlaştığı görülmektedir. 1970'lerdeki ilk "aile içi şiddet" alan araştırmalarından bu yana, bir yandan kadınlar ve erkekler, kadınlık ve erkeklik arasındaki iktidar ilişkisini dair yapılan feminist değerlendirmelerin bu alanın merkezine taşındığını, bir yandan da feminist çözümmenin kapsamının da genişlediğini de söylemek mümkündür.

2.9.2. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet:

Batı toplumlarında kadına yönelik şiddetle ilgili bilimsel çalışmalar yaklaşık son elli yılı kapsıyorken, ülkemizde ancak son 20 yıldır konuyla ilgili çalışmalar bulunmaktadır. (Vatandaş, 2003, s.47-48) Yani dünyada 1970'lerden itibaren önem kazanan şiddet sorunu ülkemizde 1980'lerin ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır.

Türkiye'de de yüzyıllar boyunca, erkeğin eşini ya da kızını dövmesi, erkeğin hakkı ve hatta 'görevi' olarak kabul edilmiş,"kızını dövmeyen dizini döver" yaklaşımı ile adeta desteklenmiştir.(KSSGM, 2008, s.43)

Güçlü bir erkek egemen toplumsal yapıya sahip olan ülkemizde de "geleneksel" şiddet biçimlerinin yanı sıra kadına yönelik şiddet son zamanlarda bazı yeni biçimler olarak güçlenmekte; buna rağmen bu konuda hala anlamlı bir ilerleme sağlanamamaktadır. Yapılan araştırmalar özellikle Türkiye'de aile içi şiddetin oldukça yaygın olduğunu ve kadınların anlamlı bir çıkış yolu göremediklerini göstermiştir. Yoksullaşma, siyasi ve dinsel gericilik,

savaş ve militarizm ortamında kadına yönelik her türlü ayrımcılığın yanı sıra fuhuş, seks köleliği, aile içi şiddet ve siyasal şiddet gibi konularda yoğunlaşmalar yaşanmaktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nce 1998 yılında yapılan araştırmaya göre, Türk kadınlarının %'de 39'u 'tokatlama, itilme, yumrukla vurulma, boğazının sıkılması, bir yerinin yakılması, silah, bıçak gibi aletlerle tehdit edilme ya da bunların kullanılması' sonucu fiziksel şiddete uğramaktadır. Başka bir ifadeyle her 10 kadından 4'ü eşi veya birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Kadınların %'de 15'i zorla cinsel ilişkiye girmektedir, istemediği halde korktuğu için cinsel ilişkide bulunmakta, cinsel olarak aşağılayıcı ya da küçük düşürücü eylemlere zorlanmaktadır. Cinsel şiddet birçok durumda fiziksel şiddetle birlikte yaşanmaktadır. Kadınların %'de 42'si fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Kadınların %'de 44'ü duygusal şiddet görmektedir. Kadınları %'de 23'ü eşlerinin ya da birlikte olduğu erkeğin kendisinin çalışmasına engel ya da işten ayrılmasına neden olduğunu belirtmektedir.(Hürriyet Gazetesi, 08.03.2010)

2003 Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)'a göre; çalışmaya katılan kadınların %39'unun kadının yemeği yakması, kocasına karşılık vermesi, parayı lüzumsuz yere harcaması, çocuklarının bakımını ihmal etmesi, cinsel ilişkiye girmeyi reddetmesi gibi durumlardan en az birinin gerçekleşmesinin, kocanın karısını dövmesi için haklı gerekçe oluşturacağını belirtmişlerdir. Doğu'da bu oran %49, Güneydoğuda da %50'nin üzerinde olduğu saptanmıştır.(TNSA 2003) İstanbul'da 116 çift ile görüşülerek yapılan bir çalışmada kadınların %44'ünün en az bir kere eşinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı ortaya koymuştur. Eşine şiddet uygulayan erkeklerin büyük çoğunluğu, eşe uyguladıkları şiddetin nedenini "söz dinlememe" olarak ifade etmişlerdir. Görüşülen kadınların %55'i ise kadının dövülmeyi hak edebileceği durumlar olduğunu belirtmişlerdir. (T.C Başbakanlık, 1995) Başka bir çalışmada ise; kadınların genellikle geleneksel görevlerini yerine getirmedikleri ve izinsiz bir yere gittikleri için şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır.(Kalaycıoğlu, 2001) Ankara, İstanbul ve İzmir'de yaşayan, üç farklı ekonomik tabakadan seçilmiş 1070 evli kadınla görüşülerek yapılan bir araştırmada eşler arasında anlaşmazlığa neden olan konuların başında *54 Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Cilt:1,Sayı:1,2008* "kadının ev dışında çalışıyor olması" ve "kocanın, eşinin ailesi ile görüşmesini istememesi" olduğu anlaşılmıştır. Görüşülen kadınların %21,2'si eşlerinin kendilerine karşı şiddet kullandığını söylerken, erkeğin şiddet kullanmasındaki en önemli nedenin "maddi sıkıntı" olduğunu ifade etmişlerdir. Şiddete maruz kalan kadınların %78'i bu durum karşısında hiç bir şey yapmayıp, sabrettiklerini belirtmişleridir. (İçli, 1994, s.45) KAMER tarafından 23 ilde 2007 kişiyle yapılan çalışmada; görüşülenlerin %64'ü erkeklerin eşlerini dövmesini doğru bulmuştur. Kadınların da %35,1'i dayak yemeyi hak eden davranışlarda bulduklarını ifade etmişlerdir.

İçli ve Ögün'ün adam öldürme ve adam öldürmeye teşebbüsten hükümlü 273 kadın üzerinde yaptıkları çalışmada ise; bu kadınların %51,5'lik bir bölümünün kendilerine yönelik kötü davranışı ya da fiziksel şiddeti hak ettiklerine inandığı ve bu konuda kendilerini suçladığı belirlenmiştir. (İçli ve Ögün, 2000) Kabul gören şiddet meşru sayılabilmekte, sorun olarak görülmemekte ya da çoğu kez sorunu çözmenin bir aracı olarak kabul görebilmektedir. (Ergin, 2001) Bu geleneksel rol örüntüsü, şiddetin giderek yaygınlaşmasına ve içselleştirilmesine neden olduğu gibi, şiddete maruz kalan bireylerin yardım almalarını da güçleştirmektedir.

Türkiye'de aile içinde yaşanan sorunlar mahrem kabul edildiğinden en yakın kişilere bile zor anlatılmaktadır. Şiddete maruz kalan kadın uğradığı şiddeti başkalarına anlatmaktan çekinmekte, durumun başkaları tarafından bilinmesini istememektedir. Şiddetin açığa vurulması halinde de genellikle şiddet mağduruna yardım etmek yerine, "kol kırılır, yen içinde kalır" anlayışıyla aile birliğinin devam etmesi adına sessiz kalması tavsiye edilmektedir ya da kadın suçlanmaktadır. (Vatandaş, 2003) Bir kamuoyu araştırmasına göre Türkiye'de kadınların %22'sinin eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı, şiddete maruz kalan kadınların %45'i şiddet karşısında hiç bir şey yapmadığı saptanmıştır (PIAR-Gallup 1992). Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun 1994'te beş bölgede 4287 (3112'si kadın) hanede yapmış olduğu çalışmada ise; kadınların %52.47'sinin sözlü şiddete maruz kaldığı, %29.59'unun ise dayak yediği, erkeklerin %34.04'ünün de eşlerini dövdüklerini ifade ettikleri saptanmıştır (T.C. Başbakanlık, 1995). Aile Araştırma Kurumunun 18 ilde 6480 kişiyle görüşülerek yaptığı başka bir çalışmada ise; kadınların %71,9'unun "az", %25,9'unu "fazla" düzeyde şiddetle ilişkileri bulunmuştur. PIAR'ın 11 ilde 1973 kişiyle yaptığı başka bir çalışmada, katılımcı kadınların %61 "ara sıra", %11 "sık sık" eşiyile tartıştığını, eşiyile tartışan kadınların %18'inin eşleri tarafından dövüldüklerini tespit etmiştir. Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'na başvuran dört binin üzerindeki kadının %45,8'inin balayı döneminin sonunda, %1,3'ünün ilk çocuklarına hamileyken, %9,9'nun doğumdan sonra şiddeti yaşadıkları saptanmıştır. Kadınların ilk yıllarda eşlerinin değişeceğine inandıkları daha sonra da çevre baskısı, ekonomik nedenler, korku, meslek sahibi olmama gibi gerekçeler yüzünden eşlerini terk edemedikleri ancak şiddet çocuklarını da kapsadığında yardım aramaya karar verdikleri belirlenmiştir. (Gümüsoğlu, 1998, s.78); Aile Araştırma Kurumu ve Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın araştırmasına göre dayak "terbiye" olarak algılanmaktadır. Kadınların çoğu yaşamları boyunca en az bir kez baba ya da koca şiddetiyle karşı karşıya kaldığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda şiddetin kuşaklar arası sürmesi, çocuğun sosyal öğrenme yoluyla ailedeki şiddet davranışını rol model alması, çocuk eğitiminde dayanın yaygın olarak kullanılmasının kabul görmesi şiddetin nedenleri arasında olduğu belirtilmiştir. Şiddet

konusunda yapılan başka bir çalışmada da; kırsal alanda yaşayan kadınların%32'si, kentlerde yaşayanların %36'sı eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığı ve kadınların %47'sinin şiddet nedeniyle bedensel zarar gördüğü, zarar görenlerin ¼'ünün bir hastane veya doktora başvurduğu saptanmıştır. Kadın Danışma Merkezinin 9 merkezde yaptığı çalışmada ise; kadınların %50'sinin sözel, %47,9'unun fiziksel, %18,5'inin cinsel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Cinsiyeti nedeniyle toplumun kadına biçtiği rol ve beklentiler, sonuçta kadınların insan hakları kapsamındaki birçok haklarını elde edememesine ve kullanamamasına yol açmaktadır. Bu durum toplumlarda kadın sağlığı açısından adeta bir kısır döngü oluşturmaktadır. Batı toplumlarında bu konuyla ilgili bilimsel çalışmalar yaklaşık son elli yılı kapsıyorken, ülkemizde ancak son 20 yıldır konuyla ilgili çalışmalar bulunmaktadır.(Vatandaş, 2003, s.32)

'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'(ANKARA 2009);Dünya'da ve Türkiye'de yürütülmüş en kapsamlı ve örneği en büyük araştırmadır. Çalışmada aile içinde kadınların yaşadığı şiddetin yaygınlığı, biçimleri, derecesi, nedenleri ve şiddetin yol açtığı sorunlar, baş etme konusunda ayrıntılı bilgiler, hem niceliksel hem de niteliksel verilerle ortaya konmuştur. Araştırma 12 coğrafi bölge ve kır-kent yerleşim yerlerini temsil edecek şekilde 51 ilde 24048 haneden oluşmuş olup 2008 yılı Temmuz-Eylül aylarında bu haneler eğitilmiş kişiler tarafında ziyaret edilerek evlenmiş ve 15-59 yaş aralığındaki kadınlarla yüz yüze görüşülmüştür.(<http://www.ksgm.gov.tr/tdvaw/anasayfa.htm> /27.04.2010) Araştırmadan elde edilen bulgular,

- Eşi/birlikte olduğu kişi(ler) tarafından uygulanan şiddetin kadınların yaşamında en çok karşılaştıkları şiddet türü olduğunu göstermektedir. Bu durum yabancı ya da tanıdıkları kişiler tarafından taciz ya da tecavüze uğrama durumundan da yaygındır.
- En az bir kez evlenmiş kadınların %26 ile %57'sinin, eşi/birlikte olduğu kişi(ler) tarafından fiziksel veya cinsel şiddet yaşadıklarını göstermiştir. Sağlık durumunun bozulması eşi/birlikte olduğu kişi(ler)den şiddet yaşamış kadınlarda şiddet yaşamamış kadınlara göre iki kat daha fazladır.
- Eşi/birlikte olduğu kişi(ler) tarafından şiddet yaşayan her 4 kadından biri yaralandıklarını ifade etmişlerdir.
- Eşi/birlikte olduğu kişi(ler) tarafından fiziksel veya cinsel şiddete uğramış kadınların, şiddete uğramamış kadınların üç kat daha fazla oranda intiharı düşündüğü ve dört kat fazla oranda intihara teşebbüs ettiği ortaya çıkmıştır. Her 10 kadından biri gebeliği süresince dayak yediğini ifade etmiştir.

- Şiddet yaşayan kadınların neredeyse yarısı görüşme yapılmadan önce hiç kimseye yaşadıklarını anlatmamıştır. Bu durum eşi/birlikte olduğu kişi(ler) tarafından uygulanan şiddetin saklanan bir sorun olduğunu ve kadının bu konuyu konuşmakta zorlandığını göstermektedir. (<http://www.ksgm.gov.tr/tdvaw/TemelBulgular.htm> /05.05.2010)

Yeşim Arat ve Ayşegül Altınay'ın birlikte yürüttükleri **Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması** ise ;27 ilden 50'ye yakın kadın kuruluşu ve 150 kadar kadınla görüşmeler, odak grup toplantıları, katılımcı gözlem, arşiv taraması ve toplam 56 ilden 1800 evli kadınla yürütülen alan araştırması (yüz yüze anket uygulaması) ile gerçekleşmiş Türkiye'deki sayılı kapsamlı araştırmalardandır. (Arat ve Altınay, 2008)Araştırma sonuçlarına göre;

- Her üç kadından biri eşinden dayak yediğini söylemektedir.
- Eşinden dayak yiyen kadınların yarısı bu durumdan daha önce kimseye bahsetmediklerini ifade etmektedirler.
- Yükseköğrenim görmüş altı erkekten biri eşine fiziksel şiddet uygulamaktadır.
- Kadınların aileye kocalarından daha çok gelir getirmesi, fiziksel şiddet riskini en az iki misli artırmakta, bu durumda olan her üç kadından ikisi şiddete maruz kalmaktadır.
- Çocukken tanık olunan veya maruz kalınan şiddetin, erkeklerin şiddet uygulama olasılığını, kadınların da şiddete maruz kalma olasılığını iki kat artırdığı gözlenmektedir.
- Kendileri tanışıp anlaşarak ailelerin onayıyla evlenenlerin % 28'i, görücü usulüyle evlenenlerin % 37'si en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalmaktayken, bu oran kendileri tanışıp anlaşarak ancak ailelerin onayını almadan evlenenlerde % 49'a çıkmaktadır.
- Öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısı azalmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı % 43 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında bu oran % 12'dir.
- Alışverişe çıkmaktan aileleriyle görüşmeye kadar kadınların attıkları her adım kocanın iznine tabi görünmektedir: Her 10 kadından yalnızca biri başka bir şehre/köye eşinden izin almadan gidebilmekte, üçü eşinden izin alma ihtiyacı duymadan ailesini ziyaret edebilmekte veya alışverişe/çarşıya gidebilmekte, dördü eşinin iznine tabi olmadan komşu/arkadaş ziyareti yapabilmektedir.

- Türkiye’deki kadınların yarıya yakını Medeni Kanun’da yeniden düzenlenen mal rejiminden habersizdir. Görüşülen kadınların % 43’ü 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dan da haberdar değildir.
- “Doğulu kadın daha çok eziliyor” görüşünü bu araştırmanın bulguları doğrulamamaktadır.
- Ancak Doğu bölgeleriyle Orta/Batı bölgeleri arasında çok çarpıcı eğitim ve gelir eşitsizlikleri olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’nin Orta ve Batı’sında okuryazar olmayan kadınların oranı % 15,5 iken, bu oran Doğu’da neredeyse üç misline çıkarak % 41,9’a ulaşmaktadır. Doğu’daki ortaokul-lise ve üniversite okumuş kadınların toplam oranı da Türkiye’nin kalanının üçte biri kadardır (Doğu % 10,6, Orta/Batı % 28,8). (Arat ve Altınay, 2008)

2.9.3.Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırmaları

17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olmuştur. Kadın hareketleri bu yıldan sonra hız kazanmıştır. Ülkemizde; yirmi yıl kadar önce dayağa karşı olmak radikal bir feminist görüş olarak algılanırken, bugün dayak yaygın biçimde kınanmakta, yasalarla cezalandırılmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın örgütleri protesto eylemlerine başladıkları 1980’lerden bu yana önemli başarılar elde etmişlerdir. Şiddetle mücadelenin yaygınlaşmasına ve bu konuda kamuoyu oluşmasına yaptıkları katkıların yanı sıra 4320 sayılı kanunun çıkmasından Medeni Kanun ve Ceza Kanunu’nun yeniden şekillenmesine kadar şiddetle mücadele yolunda atılan pek çok önemli adımda kadın örgütlerinin önemli bir etkisi olmuştur. Zaman içinde devletle ilişkiler değişmiş, protesto faaliyetlerinden öte işbirliği yapılmaya başlanmıştır. Hem kadın hareketi hem devlet şiddetle mücadelede kurumsallaşmaya yönelmiştir. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi devlet kurumlarıyla kadın örgütleri arasında yaşanan etkileşimin en somut ve olumlu örneklerinden biridir. Kritik önem taşıyan bu genelge, kadın örgütlerinin yıllar içinde şekillenen taleplerinin önemli bir kısmını kapsayan bir belgedir. Çeşitli koruyucu ve önleyici tedbirleri öngören, bu konuda TBMM’den Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’ne çeşitli hizmet kurumlarına görev veren, eğitim, sağlık ve hukuk alanlarında yapılması gerekenleri ayrıntılı bir biçimde açıklayan genelge, henüz tam anlamıyla uygulamaya konmamıştır. Bazı kadın örgütleri aynı zamanda aile içindeki şiddeti dönüştürmeye odaklanan başarılı çalışmalar yürütmektedirler. Kadın örgütlerinin fiilen aile içi şiddeti dönüştürmedeki başarıları ve bunun

toplumun genelindeki şiddet ilişkilerini ve kültürünü de dönüştürmeye yaptığı katkılar göz ardı edilmemelidir.

1990'lı yıllardan itibaren de bu konuda kurumsallaşmaya gidilmiş, Başbakanlığa bağlı olarak Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuş, üniversitelerde kadın araştırma merkezleri açılmış ve kadın kuruluşlarının sayısı artmıştır.(Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu, 2009)

Kadın hareketleri toplumsal cinsiyete dayalı şiddete direnmek ve onu dönüştürmek için oluşmuş mücadele yöntemleri olarak algılanabilirler. Şiddetin ekonomik, psikolojik veya fiziksel, çok çeşitli boyutlarının sıradanlaştığı Türkiye'de de kadın hareketi kadına karşı şiddete bir başkaldırı olarak gelişmiştir. 1987'de 'kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek' atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı'da bir yargıca kadınların açtığı manevi tazminat davasından bugüne hareketin itici gücü kadınların aile içi şiddete karşı isyanı olmuştur.

Kadınlar değişik kaynaklarla beslenen bir süreç içinde 1980'lerde kamusal alanda seslerini duyurmaya başlamış, 1990'larda kendi sivil toplum kuruluşlarını oluşturmayı başarmışlar ve devleti dönüştürmeye çalışarak, devlet düzeyinde kadına karşı şiddetle mücadele mekanizmalarını harekete geçirmişlerdir. Bu süreç içerisinde mücadelenin biçimleri ve boyutları çeşitlenip yaygınlaşmıştır. 1980'lerde devlet karşıtı söylemleri ile devletle herhangi bir işbirliğini reddeden kadınlar, 1990'larda devlet kurumlarını ve mekanizmalarını da kullanarak kadına yönelik şiddete karşı yaygın bir söylem geliştirmeye başlamışlardır.

1980'lerde kadına hareketi ve kadına yönelik şiddete başkaldırı küçük gruplar halinde yapılan bilinç yükseltme toplantıları, sokak gösterileri, kısa ömürlü dergi ve yayınlarla kendini göstermeye başlamıştır. Batı'da yükselen ikinci dalga feminizmin etkileri, 1980 askeri darbesiyle sol ideolojinin siyasal hegemonyasının sarsılması ve ortaya boş bir ideolojik alanın çıkması, kadın hareketinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. 1980 başlarında İstanbul ve Ankara'da küçük gruplar halinde bilinç yükseltme çalışmaları yapan kadınlar, 1990 sonrası şiddete karşı kurumsallaşmayı yoğunlaştıran ve etkin kadın lobilerini mümkün kılan bir dayanışma sürecine girmişlerdir. İlk yaygın kampanya Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin fiilen uygulanması için 1986'da yürütülen imza kampanyasıdır. Bu kampanyayı 1987'de Dayağa Karşı Kampanya ve onun çerçevesinde gerçekleşen bir dizi hareket izlemiştir. 'Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü' 17 Mayıs 1987'de çok sayıda kadının katıldığı, kadınların özel alanda yaşadıkları şiddeti kamusal alanda sorunsallaştırdıkları ilk sokak yürüyüşüdür. Bu tarihi yürüyüş, Türkiye'de 'büyük bir örtüyü kaldırmış', feminist politikayı sokağa dökmüştür : 'Kadınlar ilk kez tek başlarına, kendi sorunları için ve kendi örgütleri bir eylemle sokağa çıkmışlardır.

Böylece daha ilk yıllarında Türkiye’de kadın hareketi kadına karşı fiziksel şiddete dur demeyi bir öncelik olarak belirlemiştir ve kampanya hareketin kendine özgün dinamiklerine damgasını vurmuştur. Kariyer Müzesi önündeki sokak şenliği, Geçici Kadın Müzesi, özgün protesto biçimleriyle kadınların günlük hayatlarında yaşadığı şiddeti değişik yönleriyle görünür kılmıştır. Dayağa Karşı Kampanya’ya katılan kadınlar, 1988 yılında Şişhane’de yaptıkları kahve toplantılarıyla kampanya sürecini somut ve kalıcı kazanımlara dönüştürecek projeleri oluşturmuşlardır. Bu süreçte yayımlanan *Bağır Herkes Duysun!* Dayak yiyen kadınların tanıklıklarının ve feministlerin kadınlara yönelik şiddet analizlerinin yer aldığı ilk yayındır. Henüz internet ağlarının kurulmadığı bir ortamda şiddete uğrayan kadınların kısıtlı da olsa destek sağlamak amacıyla bir dayanışma ağı örgütlenmiştir. Dayağa karşı somut örnek olarak kadın sığınağı kurulması fikri de bu dönemde benimsenmiştir.

1980’li yıllarda kadına yönelik şiddetin farklı biçimleri sokakta protesto edilmeye devam etmiştir. Ankara’da 1989’da başlayıp, İstanbul’a gelen “ Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” kampanyası, İstanbul’a Mor İğne ile anılan ve çok ses getiren bir kampanya olarak devam etmiştir. Dikiş iğnesi kadınların evlerinde kendilerini veya evlerini güzelleştirmek, çocuklarının söküğünü dikmek veya aile bütçesine katkıda bulunmak için dışarıya dikerken kullandıkları olmazsa olmaz bir araçtır. Kamuya açık alanlarda, Örneğin Kadıköy-Karaköy vapurlarında, feminist kadınlar iğnenin bu geleneksel işlevini değiştirip, mor kurdelelerle bezeyerek cinsel tacizlere karşı kullanmak üzere satışa sunmuşlardır. Kadını özel alanda geleneksel rolleri çerçevesinde görece güç sahibi kılan iğne, geleneğe meydan okuyan feministler tarafından kamusal alanda gelenekselleşmiş cinsel tacize karşı dur demek için araçsallaştırılmıştır. İğne sembolik bir savunma aracı şekline dönüşünce cinsel tacizin bir saldırı olduğunu da gözler önüne sermiştir.

Cinsel tacizi görünür kılmaya çalışan feministler için ilk zorluklardan biri; bu konuyu kamusal olarak dillendirmenin yolunu bulmaktır. Bugün televizyon dizilerinden gündelik hayattaki tartışmalara sıkça kullanılan “cinsel taciz” kavramı 15 yıl önce feministler dâhil birçok insana yabancı bir kavramdı: Feminist Dergisi’nin Mart 1990 sayısının bakılınca görülmektedir ki ; “sarkıntılığa karşı” yürütülmesi planlanan kampanyanın isminin ne olacağı uzun uzun tartışıldıktan sonra “cinsel taciz” de karar kılındığında, bu kavram tanıdık olunmayan ve zor anlaşılabilen bir ifade olduğu için eleştirilmekteydi.

Bu dönemin ikinci önemli kampanyası Türk Ceza Kanununun 438. maddesine göre yürütülmüştür. 438. Madde fahişelere tecavüzde ceza indirimi getiriyordu. Anayasa Mahkemesi bu maddenin Anayasa’daki eşitlik ilkesini ihlal etmediğine dair karar verince, kadınlar İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana’da kararı protesto eden gösteriler düzenlediler, “

namuslu ve namussuz kadın” ayrımını reddettiler; İstanbul’daki feministler genelevlerin bulunduğu Zürafa Sokağa giderek , “namuslu kadın vesikası” dağıttılar.

Bu yaratıcı sokak eylemlerini düzenleyen kadınlar bir yandan da değişik gruplar kurarak kurumsallaşma yolunda adımlar atmışlardır. İstanbul’da 1984’te Kadın Çevresi, 1987’de Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği kurulmuş, Ankara’da Perşembe Grubu 1987’de bir araya gelmeye başlamıştır. 1987’de yayına başlayan Feminist Dergisi ile 1988’de yayına başlayan Sosyalist Feminist Kaktüs Dergisi 1990’da kapanmıştır. İstanbul’da 1989’da 1.Kadın Kurultayı 2500 kadını bir araya getirmeyi başarmış ancak kurultay kendilerini solcu olarak tanımlayan kadınlarla, feminist olarak tanımlayanlar arasında çatışmalar sonucu grubun dağılması ile sonuçlanmıştır. Bütün bu deneyimler, sokak gösterileri, yürüyüşler, kısa süreli gruplaşmalar kadına karşı toplumsal şiddete dayalı şiddetin değişik boyutlarının, özellikle de kadına uygulanan fiziksel şiddetin görünür kılınmasını ve protesto edilmesini mümkün kılmıştır.

1980’lerde büyük şehirlerdeki az sayıda kadının yürüttüğü feminist eylemler, 1990’larda toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı mücadelede önemli sıçramaları mümkün kılmıştır. 1980’lerde görünürlük kazanan şiddetle mücadele Türkiye çapında yaygınlaşmış ve kurumsallaşmış ve şiddete karşı feminist söylem meşruiyet kazanmaya başlamıştır. Kurumsallaşma çok katmanlı bir süreçtir. Kadın hareketi kendi kurumlarını oluştururken bir yandan da devleti dönüştürüyor ve bu dönüşümlerin kurumsallaşmasına yol açmıştır. Uluslararası düzeydeki feminist kazanımlar da iç dinamikleri tetikliyor, kazanımları yaygınlaştırıyor ve derinleştiriyordu. 1990’lı yıllarda hem kadınlar hem devlet şiddetle mücadele konusunda yurt dışından fon bulmaya başlamıştır. Bu fonlarla çeşitli araştırmalar ve projeler yapılmaya ve kadın hareketlerinde yer alan kadınlar 1980’lerde protesto ettikleri devlet kurumlarıyla işbirliği yapmaya başlamışlardır. Kadın hareketi kendi bünyesinde bağımsız kadın kuruluşlarını oluştururken, devlet bünyesinde farklı kurumsallaşmalar meydana gelmiştir. Barolar kadın komisyonları oluşturmuşlardır. Yeni kanunlar çıkmış, kadına karşı şiddeti önlemek için yeni kurumlar oluşturulmuş, devlet kendi bünyesindeki Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu gibi eski kurumlara yeni işlevler vermiş ve yerel yönetimler kadına yönelik şiddeti önlemek için yeni birimler oluşturmuştur.

1973–1982 yılları arasında sayıları 10’u bulan kadın kuruluşları,1983–1992 yılları arasında 64’e,2004 yılında ise 350’nin üzerine çıkmıştır.(Uçan Süpürge, 2004) bu kadın kuruluşlarının hepsi fiziksel şiddetle mücadele için kurulmamıştı, ama hepsi cinsiyete dayalı şiddetin değişik yüzleri ile mücadele etmektedirler. Kadına karşı şiddetle mücadele üzere kurulan Mor Çatı ve Ankara Dayanışma Vakfı bu konudaki kadın dayanışmasına ve kurumsallaşmasının yayılmasına öncülük eden kurumlar olmuştur.

1980 sonrası dayaağa karşı kampanya ile başlayan ve Şiddet gören kadınlar için sığınak açma amacı ile yol alan süreç içerisinde,1990'da İstanbul'da Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı, 1991'de de Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı açılmıştır. Her iki kurumunda özellikle aile içi Şiddeti sorgulamak, görünür kılmak, Şiddet yaşayan kadınlara destek vermek ve bu desteğin olmazsa olmaz parçası olan kadın sığınağı açmak üzere kurulmuştur. Ancak ilk yıllarda hayata geçen sığınak deneyimleri sorunlarla karşılaşmıştır. 1993 yılında Kadın Dayanışma Vakfı Altındağ Belediyesi'nin desteği ile Türkiye'nin ilk bağımsız kadın sığınağını açmıştır. 1995 seçimlerinde yerel yönetimin değişmesiyle vakfın kendi olanakları ile sürdürdüğü sığınak 199 yılında kapanmıştır. Kadın sığınağının feminist kadınlar tarafından bağımsız yönetimi şartı konusunda belediyelerle anlaşamayan Mor Çatı grubu, uygun devlet desteğini 1995 yılında elde ederek kendi bağımsız kadın sığınağını açmıştır. Ancak yine maddi zorluklar nedeni ile Mor Çatı'nın sığınağı 1998 yılında kapanmıştır. 2007 yılı itibariyle bağımsız kadın kuruluşları tarafından işletilen tek sığınak Mor Çatı'nın 2006 yılında Beyoğlu Kaymakamlığı'nın desteği ile işletmeye başlattığı bir sığınaktır.

Gerek Ankara Kadın Dayanışma Vakfı gerekse Mor çatı, maddi zorluklar nedeni ile süreklilik kazanamayan sığınak deneyimlerinin ötesinde kadına yönelik Şiddetle mücadelede öncü roller üstlenmişlerdir. En başta "kadına yönelik Şiddet" kavramının yaygınlaşmasına ve anlaşılmasına, bu sorunun görünür kılınmasına katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca Türkiye'de ilk defa sığınakların önemine, Şiddet gören kadınlar için olmazsa olmaz bir gereksinim olduğuna dikkat çekmişlerdir. Mor Çatı gerek İstanbul Büyükşehir Belediyesi, gerekse o zamanlar bağlı bulunduğu Şişli Belediyesi ile sığınak açabilmek için yaptığı başvurularda bu konuda Türkiye'de sahip olunmayan bir bilginin aktarımını gerçekleştirmiştir. Sığınağı kullanacak kadınların güvenliğini ve önceliklerini şart koşan kadın bakış açısı ile devlet kurumlarını eğitmiştir. Bu tartışmalar gazetelere yansarak, ülke çapında yankı bulmuş, yeni değerlerin ve kadın bakış açısının yerleşmesi yolunda adımlar atılmıştır. Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı halen kısıtlı maddi olanaklarıyla Şiddet gören kadınlara psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri vermeye devam etmektedirler. Verdikleri "gönüllü eğitimi" yüzlerce kadına ilham vermiş, bu kadınların Türkiye'nin farklı yörelerinde kendi dernek ve vakıflarını oluşturmalarında katkıda bulunmuştur. İzmir'den Diyarbakır'a kadar bu alanda çalışmaya kara veren tüm kadınlar ve kadın kuruluşları, Mor Çatı ve Kadın Dayanışma Vakfı'ndan birebir destek almış, Şiddet gören kadınlarla nasıl çalışılacağını ilk onlardan öğrenmişlerdir.

Türkiye'de kadına yönelik Şiddetle mücadelede örgütlenme alanında en önemli sıçramanın 1997 yılında Diyarbakır'da KAMER'in (Kadın Merkezi) kurulması olduğu söylenebilir. Olağanüstü hal ve savaş koşullarında Şiddete uğrayan kadınlarla dayanışma amacı ile kurulan KAMER, Diyarbakır'da küçük bir merkezken Şimdi Güneydoğu ve Doğu Anadolu

Bölgesinde tüm illerde Şırnak'tan Van'a, Batman'dan Elazığ'a, Gaziantep'ten Malatya'ya toplam 23 şehirde örgütlenmiş, yaklaşık 30 bin kadın tarafından örülmüş yaygın bir kadın ağına dönüşmüştür. KAMER, bu illerin şehir merkezlerine ek olarak 179 ilçede çalışmalarını sürdürmektedir.

KAMER, kadına yönelik şiddete karşı mücadelenin ana eksenini, kadınların yaşadıkları şiddeti “fark ederek güçlenmeleri”, önce kendi hayatlarını sonra da çevresini şiddetten arındırmaları olarak çizmiştir. Bu bağlamda dünyada ve Türkiye’de ikinci dalga kadın hareketinin en önemli yeniliklerinden biri olan bilinç yükseltme/farkındalık yaratma grup çalışmasını sistematikleştirmiş ve yaygınlaştırmıştır. KAMER, çalışmalarını sürdürdüğü yerlerde önce gönüllüler arasında “farkındalık yaratma grupları” yapmakta, yerel örgütlenmenin tamamı ile o il ve ilçedeki kadınların inisiyatifiyle başlatılmasına önayak olmuşlardır. Diyarbakır’daki Vakıf merkezi bu yerel örgütlenmelere onların talepleri çerçevesinde destek vermekte, bilgi ve deneyim aktarımında bulunmaktadır. Böylece yukarıdan aşağıya doğru yayılan bir örgütlenme yerine bir “yerinden örgütlenme modeli” geliştirilmiştir. KAMER, 1990’ların başında İstanbul ve Ankara’da gelişen kadına yönelik şiddetle mücadele hareketinin yaygın bir taban hareketine dönüşmesinde öncü bir rol oynamıştır. Aynı zamanda KAMER, şiddeti her alanda dönüştürmeyi hedefleyen dili ve çalışmalarıyla toplumsal cinsiyet alanının ötesinde bir etkiye sahiptir.

1990’lı yılların önemli bir gelişmesi de Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın çağrısı ve Heinrich Böll Vakfı’nın maddi desteği ile başlayan Kadın Sığınakları Kurultayı’nın 1998 yılında İstanbul’da bir toplantısı olmuştur. 25 Kasım Uluslar arası Kadına Yönelik Şiddete Son günü bağlamında yapılan çağrıya Türkiye çapında değişik illerden ve Kıbrıs’tan 100’den fazla kadın katılmıştır. Kurultaya katılan kadınlar “kadın sığınakları açmış ya da açmak üzere olan kadın gruplarının ve belediyenin temsilcileri ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı olarak çalışan kadın konuk evleri ile Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü’nün e bağımsız kadın gruplarının temsilcileridir”. Her yıl değişik ilde tekrarlanması planlanan kadın kurultayı, 2006 yılına kadar dokuz yıl kesintisiz sürmüş, İstanbul dışında Mersin’de, Antalya’da İzmit’te, Çanakkale’de, Diyarbakır’da ve İzmir’de toplanmıştır.

Kurultay şiddetle mücadele yolu arayan kadınlar ve kadın kuruluşları arasında önemli bir dayanışma ve iletişim platformu oluşturmuştur. 1999 kurultayı sonrası kadın hareketinin, bir baskı grubu olarak etkinliğini ve hareket kabiliyetini arttırmasına büyük katkıda bulunan ve iletişim ağı gereksinimi karşılayan Kadın Kurultayı E-Grubu (kadinkurultayi@yahoo.com) kurulmuştur. 2006’da 1200 üyeye ulaşan bu elektronik haberleşme ve tartışma grubu, Van’da gerçekleşen bir namus cinayeti hakkında Van Kadın Derneği’nden doğrudan bilgi almak, İstanbul’da bir sığınakta gıda zehirlenmesi yaşayan ve

hastanenin önünde gazeteciler tarafından taciz edilen kadınlarla dayanışmanın yollarını tartışmak, feminist hareketin tarihiyle ilgili bilgi ve fikir alışverişinde bulunmak, Amargi'nin düzenlediği kadın örgütleri voleybol turnuvasına davet edilmek, feminist politikanın eksiklerini tartışmak, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Nimet Çubukçu'dan randevu talep eden bir dilekçe için kadın örgütlerinden imza toplamak, Türk Ceza Kanunu değişiklik tasarısı için talep geliştirmek gibi çok farklı konularda haberleşme ve işbirliği için önemli bir araç olmuştur.

Her yıl Kasım ayında farklı şehirde toplanan ve üç gün süren Kadın Sığınakları Kurultayları'nın sonuç bildireleri, 2000'li yıllarda devlet tarafından benimsenecek pek çok politikanın ve şiddetle mücadele yönteminin belirlendiği bir platform oluşturmuştur. Sığınakların nasıl olması gerektiği, sorunları, ihtiyaçları tartışılarak kurultay sonuç bildirelerinde yansıtılmıştır. Kurultay kadına yönelik şiddet konusunda çalışmak isteyen kadınların ilham kaynağı ve desteği olmuş, yeni kurumların oluşmasına öncülük etmiştir.

Kadın hareketi barolarda da kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsallaşmaya gidilmesin yol açmıştır. İlk olarak İstanbul ve Ankara barolarında kadınlara hizmet veren danışma merkezleri açılmıştır. 1998 yılında 52 gönüllü kadın avukatla hayata geçen Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi'ne açıldığı ilk yıl 715 kadın başvuruda bulunmuştur. 1999 yılında İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nun girişimleriyle Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu (TÜBAKKOM) kurulmuş, 2001 yılında Türkiye çapında 40 komisyon açılmıştır. TÜBAKKOM, Medeni Kanun ve Ceza Kanununun cinsiyetçi öğelerden arındırılmasında önemli rol oynamış, bu konuda rapor hazırlayıp etkili bir baskı grubu oluşturmuştur. Kuruluşun amaçlarından biri de “ aile içi şiddet de dâhil olmak üzere kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılıktan kaynaklanan sorunlara çözüm getirilmesi ve uygulamada çeşitli kurumlarda kadınların başvuruları değerlendirirken karşılaşılan önemsememe, aşağılama ve benzeri ayrımcı davranış biçimlerinin ortadan kaldırılması için çalışmak” tır. Adana'dan Diyarbakır'a, Şanlıurfa'dan Ordu'ya, Elazığ'dan Mersin'e kadar pek çok ilde baroların Kadın Komisyonları, olanakları çerçevesinde dar gelirli kadınlara hakları konusunda ücretsiz danışmanlık hizmeti vermektedirler.

1990'larda kadın hareketi kendi içinde bağımsız kurumlarını yaratırken, gerek iç gerekse dış dinamiklerle baskı altına giren devlet kurumları da kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna eğilmeye başlamıştır. Kanunlar değişmiş, kadının güçlenmesine destek vermek üzere kurumlar oluşturulmaya çalışılmış veya var olan kurumlar dönüştürülmeye başlanmış, yerel yönetimler ve üniversiteler bu konuda merkezler oluşturmuşlardır. Sayıları çok yetersiz olmakla birlikte, 2007 Eylül itibarıyla SHÇEK'e ait 19, valilik ve İl Özel İdareleri'ne ait 12,

Belediyelere ait 4, toplam 35 sığınma evi hizmet vermektedir.(www.kazete.com.tr/22.02.2009)

Dönemin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Anavatan Partisi üyesi İmren Aykut 1985 Birleşmiş Milletler Nairobi Dünya Kadınlar Konferansı'na katılmış, Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler konusunda bilgi sahibi olmuş bir vekil olarak, 1990 tarihinde Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü olarak doğrudan Başbakanlığa bağlanmıştır. 1990 başlarında kendilerin devlet bürokrasisi ve denetimi altına alacak kaygısıyla kadın hareketi içinde olanların kuşkuyla karşıladığı bu kurum, zaman içerisinde sivil toplum kuruluşlarının desteğini kazanmış, özellikle de hukuki çerçevenin dönüşmesinde, kadın konusunda araştırmaların yapılmasında kritik bir rol oynamıştır. Bu kurumun dönüşmesinde de kadın hareketi içinden gelen, örneğin Selma Acuner gibi kendilerini feminist olarak tanımlayan kadınların isteklerine duyarlı, feminist kadınlar ve akademisyenlerle yakın çalışan, bütçeden yeterli pay ayrılmamasına rağmen ellerindeki imkânlar dâhilinde büyük bir özveri ile çalışan kadınların payı yadsınamaz. İsmi yakın zaman Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSGM) olarak değiştirilen kurumun bürokratları kendi deneyimleri ile “devletin içinde gönüllü çalışarak”, 1990’lı yıllardan başlayarak STK-devlet işbirliğini mümkün kılmışlardır.

Kadın hareketinin aile içindeki şiddete dur deme çabaları, yeni kurumların oluşturulmasının yanında yerleşik devlet kurumlarında da bir dönüşümü tetiklemiştir. SHÇEK Genel Müdürlüğü 1990 yılında “Kadın Misafirhaneleri” adı altında kadınların şiddet karşısında misafir olma değil sığınma ihtiyaçları olduğunu kabul etmek istemeyen bir yaklaşımla ve yetersiz kaynaklarla da olsa önemli bir hizmet vermeye başlamıştır. 2007 yılı itibariyle SHÇEK’e ait 19 sığınma evi bulunmaktadır.

Ayrıca SHÇEK “koruyucu-önleyici hizmet modeli” olarak Aile Danışma Meclislerini ve Toplum Merkezlerini kurmuştur. 1993 yılında hizmet vermeye başlayan toplum merkezleri, kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kurumlarıyla dayanışmayı ve işbirliğini hedeflemektedir. Nitekim SHÇEK çeşitli protokollerde Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Türk Kadınlar Birliği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Anne Çocuk Sağlığı ve Aile Planlanması Vakfı, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı gibi kadınlara yönelik hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gitmiştir. (www.shcek.gov.tr/hizmetler/Kadın_Aile_Toplum/Kadın_Konukevleri.asp/22.02.2009)

Bu işbirlikleri içerisinde Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı ile birlikte 1998 yılından bu yana yürütülen “Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı” (KİHEP) özel bir öneme sahiptir. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Vakfı'nın 1995'te İstanbul'da ilk tohumlarını attığı KİHEP, 1998 yılında SHÇEK ile imzalanan işbirliği protokolüne dayanarak

bugüne kadar 5000 kadının katıldığı kapsamlı bir eğitim programı uygulamıştır. Bu program çerçevesinde SHÇEK'in sosyal hizmet uzmanları, kadının anayasal ve medeni haklarından, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddete, şiddete karşı geliştirilebilecek stratejilerden, feminizme kadar kadının insan haklarını kapsayan, 16 modülden oluşan ve 3-4 ay süren bir “eğitici eğitimi” programına katılmakta, daha sonra bu programı çalıştıkları illerdeki kadınlara uygulamaktadırlar. KİHEP, başarılı bir devlet-sivil toplum işbirliği örneği olmasına karşın, SHÇEK toplum merkezlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının üzerindeki ağır yük, bu programın uygulanabilirliğini etkilemektedir.

SHÇEK'in işleyişinde ve kadınlara verdiği hizmetlerin içeriğinde 1990'ların başından bu yana önemli gelişmeler görülse de, bu alandaki ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır. Bütçeden SHÇEK'lere ayrılan fonlar sınırlı, çalışan eleman sayısı çok az, çalışma saatleri çok yetersizdir. Kadın Kuruluşları Türkiye’de en az 3000 sığınağa ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. (Evdeki Terör, 1996, s.104,105)

2005 yılı Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı kapsamında, Türkiye’de kadınların toplumsal fırsatlardan erkeklerle eşit biçimde yararlanmalarının sağlanması ve kadının insan haklarının korunması hedeflerine yönelik hazırlanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yaygınlaştırılması Projesi”nin iki bileşeninden birincisi “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi”; ikincisi ise “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi”dir “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi”, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun (UNFPA) teknik, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu’nun mali desteği ile Aralık 2006-Aralık 2008 döneminde yürütülmüştür. Proje uygulamalarının yürütüldüğü iller ise bölgesel dağılıma özen gösterilerek belirlenmiş olan Ankara, İstanbul, İzmir, Gaziantep, Şanlıurfa ve Trabzon illeridir. Bu Proje kapsamında, Avrupa Birliği ile uyum sürecinde gerçekleştirilmesi öngörülen siyasi kriterler doğrultusunda, kadınların insan haklarının geliştirilmesine yönelik olarak aile içi şiddetin yok edilmesine dair kurumsal yapıların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Açılış toplantısı 22 Şubat 2007 tarihinde gerçekleştirilen Proje kapsamında, aile içi şiddete maruz kalan ve risk altındaki kadınlara hizmet sunan kurum ve kuruluşların kapasiteleri gerçekleştirilen eğitimler, toplantı ve konferanslar aracılığıyla artırılmış, ilgili paydaşlar arasındaki iletişim ve işbirliği güçlendirilmiş, üretilen ve sergilenmesi sağlanan görsel materyaller aracılığıyla toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artmasına katkı sağlanmıştır.

2.9.4.Türkiye’de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Şiddetle Mücadele Etme Yöntemleri

2.9.4.1.Yaşanan Şiddetin Anlatılması ve Paylaşılması

Türkiye’de eşi ya da birlikte olduğu kişi ya da kişilerden fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %’de 49’u yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmadıklarını belirtmişlerdir. Başka bir deyişle şiddete maruz kalan kadınların neredeyse yarısı şiddeti dört duvar arasında yaşanan ve kimseyle paylaşılmayan bir olgu olarak görmektedirler.

Şiddete maruz kalan kadınların %’de 34’ü şiddeti kendi ailelerine anlatırken, sadece %’de 12’si erkeğin ailesine anlatmıştır. Kadınlar yaşadıkları şiddeti aynı zamanda arkadaşları ve komşularına da anlatmışlardır. Her beş kadından biri yaşadığı şiddeti arkadaşı ya da komşusu ile paylaşmıştır. Kentlerde yaşayan kadınların şiddeti herhangi biriyle paylaşma oranı kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan kadınlardan en az %10 daha fazladır.

Şiddetin paylaşılması kadının yaşına göre de değişmektedir. Genç kadınlar (15-24 yaş arası) yaşadıkları şiddeti daha fazla anlatırken, ileri yaştaki kadınların şiddeti paylaşma oranı daha azdır. Şiddeti yakın çevreyle paylaşma eğitim düzeyine göre bakıldığında da farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi yüksekse şiddeti saklama göreceli olarak azdır. Refah düzeyi olduğunda ise şiddeti yakın çevreye anlatma göreceli olarak daha fazla görülmektedir.

Fiziksel ya da cinsel şiddet yaşamış kadınların yarısı maruz kaldıkları şiddeti yakın çevresiyle paylaşmışlardır. Öte yandan şiddete maruz kalan kadınların yarısından fazlası şiddete tanık olan ya da şiddetten haberdar olan kişilerden hiçbirinin kendilerine yardım etmediklerini belirtmişlerdir. Daha önce de belirtildiği gibi kadınların %’de 34’ü şiddeti kendi ailelerine anlatırken, sadece %’de 17’sinin ailesi şiddeti yaşayan kadınlara yardım etmek istemiştir.

2.9.4.2.Şiddet Sonucu Resmi Kurum ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Başvurma

Eşleri veya birlikte oldukları kişi ya da kişilerden fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları şiddet sonucu polise, jandarmaya, hastane ya da sağlık kuruluşuna, savcılığa, avukata, kadın kuruluşuna, belediyeye, Sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na, Toplum Merkezine ve diğer resmi kurum veya sivil toplum kuruluşlarına başvurma hakkına sahiptir. Fiziksel ya da cinsel şiddet yaşamış kadınların büyük bir çoğunluğu(% 92) bu kurum ya da kişilerden hiçbirine başvurmadıklarını belirtmiştir. Kentsel

yerleşim yerlerinde yaşayan kadınların kırsal yerleşim yerinde yaşayan kadınlara oranla daha fazla başvuru yaptıkları görülmüştür. Şiddete maruz kalan kadınların kurumlara başvurma oranları çok düşük düzeydedir.

Kadınlar şiddetle ilgili olarak resmi kurumlara veya sivil toplum kuruluşlarına başvurmadan çok, yaşadıkları şiddeti aile, arkadaş ya da komşuları ile paylaşmaktadırlar. Bu durum her bölge ve yerleşim yeri, tüm yaş grupları, eğitim ve refah düzeylerindeki kadınlar için geçerlidir. Kırsal alana göre şiddetin daha çok paylaşıldığı ve şiddet sonucu resmi veya resmi olmayan kurum ya da kişilere başvurunun daha fazla olduğu kentsel alanlarda bile, şiddeti paylaşma(%'de 55) ve yardım isteme(%'de 9) arasında büyük fark olduğu görülmektedir.

Fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kadınların, resmi kurumlara veya sivil toplum kuruluşlarına başvuruda %'deleri çok düşük olsa da 'hastane ya da sağlık kuruluşu' ve hukuki destek için 'savcılık ya da avukata' başvuran kadınların yarısından fazlası aldıkları hizmetten memnun kaldıklarını beyan etmişlerdir. diğer yandan polise başvuran kadınların %'de 41'i aldıkları hizmetten memnun kaldıklarını söylemişlerdir.

Fiziksel yada cinsel şiddet sonucu resmi bir kurumdan veya sivil toplum kuruluşlarından yardım talebinde bulunduğunu belirten kadınların başvuru nedenleri arasında yaşadıkları şiddete daha fazla dayanamayacak olmaları en çok belirtilen nedendir.(%'de 41) bunu, hukuki destek almak istemeleri(muhtemelen boşanmak veya şiddetten korunmak için) ve kötü bir şekilde yaralanmış olmaları izlemektedir.(sırasıyla %'de 29 ve %'de 25).şiddete daha fazla tahammül edememek ve kötü şekilde yaralanmış olmak kadınların ağır derecede şiddet yaşamış olduklarını gösterir niteliktedir.

Yaşadıkları şiddet sonucunda herhangi bir kuruma başvurmadıklarını veya yardım talebinde bulunmadıklarını belirten kadınların büyük bir bölümü(%'de 64) yaşadıkları şiddetin çok ciddi bir sorun olmadığını ifade etmişlerdir. Diğer başvurma nedenleri arasında 'birlikte olduğu kişiyi sevmesi ve affetmesi' (%'de 11) ile 'çocukların mutsuz olacağından korkma'(%10) başta gelmektedir. Ayrıca kadınlar, ailenin adının kötüye çıkacağından korkmaları(%'de 9) ve utanma/çekinme/suçlanma korkusu (%9) sonucu yardım talebinde bulunmadıklarını da talep etmişlerdir. Nereye başvuracaklarını bilmedikleri için yardım talep etmeyen kadınların oranı ise %'de 7'dir.

2.9.4.3.Fiziksel Şiddete Fiziksel Olarak Karşılık Verme

Türkiye’de eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişilerden fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların %’de 31’i bu şiddete karşı kendilerini korumak amacı ile fiziksel karşılık verdiklerinin ifade etmişlerdir. Bu oran kırsal yerlerinde %’de 23 iken, kentsel yerleşim yerlerinde %’de 34’tür. Fiziksel olarak karşılık verme,ağır derecede fiziksel şiddet yaşamış kadınlarda orta derecede şiddet yaşamış kadınlara oranla daha fazladır. Eğitimli olmayan veya ilköğretimim bitirmemiş, kadınların %’de 21’i fiziksel şiddete karşı kendilerini korumak amacıyla fiziksel olarak karşılık verirken,lise ve üzeri eğitimi olan kadınların yaklaşık yarısı karşılık vermektedir. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verme refah düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Düşük refah düzeyinde yer alan kadınların dörtte biri fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık verirken, refah düzeyi yükseldiğinde bu oran %’de 41’dir. Genç kadınlarda fiziksel olarak karşılık verme, diğer yaş grubundaki kadınlara göre daha yaygın olarak görülmektedir. Fiziksel şiddete fiziksel olarak karşılık vermiş kadınların %’de 42’si karşılık vermenin şiddeti arttırdığını belirtmişlerdir. Karşılık vermenin o an için şiddeti durduğunun ifade edenlerin oranı ise %’de 28’dir.

2.9.4.4.Şiddet Sonucu Evi Terk Etme

Eşi veya birlikte olduğu kişi ya da kişilerden fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %’de 26’sı şiddet sonucu bir geceliğine bile olsa en az bir kez evlerini terk etmişlerdir. Kadınların %’de 13’ü evlerini sadece bir kez terk ederken, %’de 11’i 2 ile 5 kez terk ettiklerini ifade etmişlerdir.

Fiziksel veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk etmiş kadınlar çoğunlukla ilk olarak ailelerine gitmektedirler.(%’de 81) .Evlerini terk eden kadınların bir kısmı ise akrabalarına(%’de 7),arkadaşlarına(%’de 4) ya da erkeğin ailesine/akrabalarına(%’de 4) gitmişlerdir. Evlerini en az bir kez terk etmiş kadınlar arasında en yaygın terk etme nedeni ‘daha fazla tahammül edememek’ olarak beyan edilmemiştir.(%’de 56). Evini en az bir kez terk etmiş on kadından biri evden atılma sonucu evi terk etmek zorunda kalmıştır.

Kadınların fiziksel ya da cinsel şiddet sonucu evlerini terk ettikten sonra geri dönme nedenlerinin yaygın olarak çocuklarıyla ilgili olduğu görülmektedir. ‘çocuklarının mutsuz olmasından korkma’ başta olmak üzere, ‘erkeğin kadının geri dönmesini istemesi’, ‘kadının çocuklarını kaybetme korkusu’ , ‘kadının erkeği sevmesi/affetmesi’ en yaygın nedenler olarak

karşımıza çıkmaktadır. Diğer nedenler ‘kadının erkeğin değişeceğini düşünmesi’ , ‘çocukların kadının geri dönmesini istemesi’ ve ‘kadının kendi ailesinin kadının evine dönmesini istemesi’ dir.

Fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış fakat evini terk etmemiş kadınların büyük bir bölümü çok ciddi bir sorun olmadığını için evlerini terk etmediklerini ifade etmişlerdir. Kadınların ‘çocuklarının mutsuz olacaklarından korkmaları’, ‘erkeği sevmeleri/affetmeleri’ ve ‘çocuklarını kaybetme korkusu’ gibi nedenlerle evi terk etmemeleri diğer nedenler arasında yer almakta ve daha önceden belirtilen eve geri dönme nedenlerine benzemektedir.

2.9.5.Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Alınan Hukuksal Tedbirler

Toplumun temeli olan aile, devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Aileye Anayasa’nın 41 maddesi ile anayasal güvence sağlandıktan sonra, çeşitli alanlardaki birçok yasal düzenleme ile de sağlıklı ve güçlü bir aile yapısı hedeflenmiştir. Türkiye’de ve Dünya’da aile için en büyük tehdit aile içi şiddettir. Devletler her zamanda ve her toplumda değişik şekillerde ortaya çıkan ve giderek tırmanan aile içi şiddet konusunda özel yasa düzenlemeleri yapmak zorunda kalmışlardır. Çalışmanın bu bölümünde Türk hukukunda aile içi şiddet konusundaki aile içi şiddeti önlemek amacıyla özel olarak düzenlenmiş olan 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasa ayrıntılı olarak inceleyecektir. (Uçar, 2003, s.107)

2.9.5.1. Ailenin Korunmasına Dair Kanun

1982 Anayasası’nın 2.Kısım(TEMEL HAK VE ÖDEVLER)’ın 3.Bölüm (SOSYAL VE EKONOMİK HAK VE ÖDEVLER)’ünün 41.Maddesi’ne göre, Aile Türk Toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle kadının ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimi ile uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

İlk insanla birlikte ortaya çıkan şiddet olgusu değişik türleri ve uygulanış biçimleriyle her zaman gündemde olmuştur. Şiddetin aile yaşamı içerisinde, aileyi oluşturan bireyler arasında gerçekleşen ve ‘aile içi şiddet’ adı altında ‘aile içinde bir bireyin diğer bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranış’ şeklinde tanımlanan görüntüsü toplum için tehlikeli olmakta,

toplumun en küçük birimi olan aile içersinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı ve açacağı zararlar toplum bünyesinde derin ve kalıcı izler bırakmaktadır. Aile içi şiddetin zararları sadece toplum açısından değil, birey açısından da tehlikeli sonuçlar yaratmaktadır. Aile içi şiddet, sevgi, şefkat ve merhamet göstermesi gereken bir kişi tarafından uygulandığından, şiddete maruz kalan aile bireyinin ruhsal yapısında hayatı boyunca silinmesi zor izler bırakmaktadır. Aile içi şiddet olaylarına daha çok anne ve çocukların maruz kaldığı yapıldığı araştırmalar sonucunda ortaya çıkmaktadır. (Evdeki Terör, 1996, s.11,12)

‘Ailenin Korunmasına Dair Kanun Tasarısıyla’, ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, İngiltere, İrlanda ve Norveç gibi ülkelerde uygulanan, şiddete uğrama ihtimali bulunan kadınların mahkemeye başvurarak koruma emri alabilmelerini sağlayacak hükümler Türk Hukuk Sistemine dâhil edilmiştir. (Evdeki Terör, 1996, s.13)

Anayasamızda kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddete uğrayan kişinin korunması için özel bir kanun bulunmaktadır. Bu yasa “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun”dur. Bu kanun 17 Ocak 1998 tarihinde 23233 sayılı resmi gazetede yayınlanarak kabul edilmiş ve şiddete uğrayan kadınların kanunen korunması anlamında önemli bir adım atılmıştır. Kadına Yönelik Şiddet ya da Aile içi Şiddet kavramı, ilk kez bu yasada söz edilmiş ve o tarihe kadar görmezden gelinen ya da genel hükümler ile çözülmeye çalışılan aile İçi Şiddet bu yasa ile kabul edilmiştir. Yasa ile Aile İçi Şiddetin önlem alınması gereken bir olgu olduğu saptanmıştır. (KSSGM, 1999, s.93)Yasanın adı her ne kadar “Ailenin Korunması” ise de içeriğinde esas itibariyle *kadının şiddetten korunması amaçlanmış* olduğu görülmektedir. Bu Kanunda, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin özellikle kadınların ve çocukların korunması amacıyla, şiddet uygulayan aile bireyi hakkında alınabilecek tedbirler yer almaktadır.

Yasa sistematik olarak;

- Yasanın koruma altına aldığı bireyler (eşlerden biri, çocuklar, aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri)
- Şiddeti uygulayan kişi(kusurlu eş)
- Yasayı uygulayacak mercii (Sulh Hukuk Hakimliği)
- Yasa kapsamına giren şiddeti bildirecek bireyler(şiddete uğrayan birey, Cumhuriyet Savcılığı)
- Tedbirler

Şeklinde düzenlenmiştir. (KSSGM, 1996, s.94)Bu nedenle de hâkimin hükmedeceği tedbirler sayılırken Kanunda görüldüğü gibi, bu tedbirler “kusurlu eş” açısından düzenlenmiştir.

Bu yasanın çıkmış olması ile kısa vadede kadına yönelik şiddetin önlenmesini beklemek mümkün değildir. Kuşkusuz yasa iyi uygulanabilirse bir itici güç olarak en azından caydırıcı ve önleyici rol oynayacaktır. Yasanın çıkarılması kadar uygulanması, yaşama geçirilmesi de önemlidir. Bu nedenle yasanın uygulanması ilk önemli adımdır. Bu en önemli adım şiddete uğrayanın başvurusudur. İlk temel engel de aslında budur. çünkü kadınların %54'ü 'Kocam beni dövdüğünde sineye çekmekten başka çarem yok' derken, erkeklerin %70'i 'kadın hak ettiyse,kocasını dövebilir' düşüncesine sahiptir.şiddete uğrayanların ilk başvurduğu yer olan karakolda bu kanunun varlığından haberdar polislerin olması ve davranışlarının da buna uygun olması gerekmektedir. Aksi halde olumsuz veya ters bir davranış şiddeti uygulayanı yüreklendirecek, adeta ona destek verilmiş ve kadının mağduriyetine bir yenisini eklenmiş olacaktır. İkinci aşama yargı önündeki aşamadır. Bu karar aşaması olduğu için yasanın çıkarılış amacına ulaşması, yargının vereceği karar ile sağlanacaktır. Sulh Hukuk Hâkimi, eğer yasadaki tedbirlerin olaya uygun düşen ölçüde uygulanmasını, kanıtların toplanması ile zaman geçirmeden adaleti sağlayacak karar vermesi uygun olacaktır. Aksi takdirde evde başlayan şiddet, karakoldan sonra, kanun ile tanınan hakkına ulaşamamanın verdiği manevi eziyet ile adliyede de şiddet devam etmiş olacaktır.

2.9.5.2.Ailenin Korunması'na Dair Kanunun Getirdikleri

Aile içi şiddete maruz kalan eşin veya aile bireylerinden birinin ya da olaya tanık olan bir kişinin başvurusu veya Cumhuriyet Savcılığının bildirmesi üzerine, Aile Mahkemesi Hakimi resen (kendiliğinden) olayın niteliklerini göz önünde bulundurarak Kanunda yazılı tedbirlerin birine, birkaçına veya hepsine birden hükmeder.

Bu tedbirler:

Kusurlu eşin;

a) şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması,

b)müşterek evden uzaklaştırılması, evin (aile konutunun) şiddete uğrayan eşe ve çocuklarına tahsis edilmesi, şiddet uygulayan eşin eve yaklaşmaması (Evden uzaklaştırma tedbirinin uygulanması, eşin veya şiddet uygulayan diğer aile bireyinin, uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamasına engel değildir. Hâkim uzaklaştırılan kişinin bu tür yükümlülüklerini yerine getirmesine karar verebilir.)

c)Ev eşyalarına zarar vermemesi,

- d) aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,
- e) varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
- f)alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi,
- g) Korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması, kişinin kendisinin ya da çocuklarının eşyalarına zarar vermemesini engeller.

Kadının *şiddetten korunması için mahkeme bu tedbirlerden birinin ya da bir kaçının alınmasına karar verebilir. Kanuna göre kadın ya da şiddet gören diğer aile bireyleri şiddet gördüğünü ispatlamak zorunda değildir.* Kanundan yararlanabilmek için aynı evde yaşamak şartı yoktur. Kişinin kendi isteği ya da mahkeme kararı ile eşinizle ayrı evlerde ikamet etseler de, eşin şiddet uygulaması durumunda Kanun kadını korumaktadır. Kanunun uygulanması sadece fiziksel şiddete yönelik değildir. Bütün şiddet türlerini kapsamaktadır.

Hâkim bu tedbirlere en çok 6 ay süre için hükmedebilir.

Kusurlu eşe, kararda hükmolunan tedbirlere uymazsa tutuklanacağı ve tedbir süresinin hapis cezasına dönüşeceği ihtar edilir.

Koruma kararının bir örneği Aile Mahkemesince Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Savcılık kararın uygulanmasını zabıta (ve gerektiğinde psikolog, sosyal çalışmacı gibi uzman kişiler) aracılığıyla izler. Kusurlu eşin karara uymaması halinde, zabıta mağdurun şikâyetine gerek kalmaksızın evrakı resen Savcılığa iletir.

Savcı da karara uymayan kusurlu eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.

2.9.5.3.Yasanın Uygulanması:

Koruma kararının bir örneği Aile Mahkemesince Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Savcılık kararın uygulanmasını zabıta (ve gerektiğinde psikolog, sosyal çalışmacı gibi uzman kişiler) aracılığıyla izler. Kusurlu eşin karara uymaması halinde, zabıta mağdurun şikâyetine gerek kalmaksızın evrakı resen Savcılığa iletir.

Savcı da karara uymayan kusurlu eş hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.

Kanun yürürlüğe girdikten sonra, şiddete uğrayan bir kadının İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu'na başvurması üzerine, kendisine yardımcı olunmuş ve bir üyemiz aracılığıyla bu *Kanun çerçevesinde ilk davayı açılmıştır. Yasanın uygulanmasında karşılaşılan ilk zorluk, hâkimin tedbir kararını derhal vermesini sağlamak konusunda olmuştur. “Tedbir Kararının Derhal Verilmesi” gerekir, bu husus Yasanın*

Gerekçesinde de önemle vurgulanmıştır: “Aile Mahkemesi, mağdurun tekrar şiddete uğrama ihtimalini göz önüne alarak, başvurunun hemen ardından tanık ya da karşı tarafın dinlenmesine gerek olmadan bu kararı verebilecektir” denilmiştir.

Uygulamada tedbir başvurusu üzerine mahkemenin acilen karar vermemesi, duruşma günü vererek tedbir kararını bir süre sonra vermesi gibi aksaklıklar söz konusu olmaktadır, **ancak bu durum Yasanın gerekçesine ve amacına aykırıdır.** Zira şiddete uğrayanın mahkemeye başvurusu da yeni bir şiddet sebebi olabilecektir.

Uygulamadaki bu gibi yanlışlardan dönülerek, usulüne uygun başvurusu ve özellikle doktor raporu bulunan olaylarda hâkim derhal tedbiri vermelidir.

Ayrıca, uygulamada en çok şikâyet edilen diğer bir konu, şiddete uğrayan kadınların başvuru sırasında karşılaştıkları zorluklardır. İlk başvurusunu genellikle karakola yapan kadın, polisin göstereceği olumsuz ve ters davranış karşısında, adeta ikinci kez şiddete uğramış olacaktır. Bu nedenle, özellikle semt karakollarındaki polislerin yasa konusunda bilgilendirilmesi ve bu konuda hizmet içi eğitim verilmesi önem taşımaktadır.

Almanya’da şiddetin önlenmesi konusunda çıkarılmış olan benzer bir yasanın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için; ilkin pilot bölgeler oluşturulmuş ve “şiddet türleri” ve “fiziksel şiddetin kişileri ruhsal açıdan ağır biçimde zedelediği ve giderek bu durumun toplumsal açıdan da olumsuz etkisi olacağı ” konularında polis merkezlerinde çalışanlar bilgilendirilmiştir. “Bize Güvenin – Şiddete Son Verelim” projesiyle polislerin şiddete uğrayanlara duyarlı davranmalarının sağlanmasına çalışılan bu bölgelerde (Polizeipraesidium Niederbayern) beş yıl sonra yapılan araştırmada aile içi şiddet olaylarının %30 oranında azalmış olduğu görülmüştür.

Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un, ilk başvuru yeri olan polis karakolunda ve daha sonra mahkemede Yasanın çıkarılış amacına uygun şekilde uygulanması, zaman içinde kuşkusuz kadına yönelik şiddet eylemlerini önleyici, caydırıcı rol oynayacaktır.

Kanunun çıkarılmasının birinci yılında (1.10.1999 – 1.12.1999) iki ay içinde Türkiye genelinde 1727 dava açılmış olması dikkate değerdir. Bu davaların 564’ü Ege Bölgesinde, bunun 476’sı İzmir’de açılmıştır. İstanbul’da 256, Eskişehir’de 149, Elazığ’da 31, Diyarbakır’da ise 28 dava açılmıştır.

İstanbul mahkemelerinde yapılan bir araştırmada 4320 sayılı Kanuna dayanarak açılan davaların % 92’sinde DERHAL tedbir kararı verildiği görülmüştür. 9 Ocak 2003 tarihinde Aile Mahkemelerinin kurulması ile birlikte, 4320 kapsamındaki olayların Aile Mahkemesinde görülecek olması “şiddetin önlenmesi açısından” olumlu bir katkı sağlayacaktır.

Aslında aile içi şiddet, rakamlara yansıyanlardan çok daha fazla olduğu bilinmektedir. Şiddete uğrayanların ancak yaklaşık % 20'si resmi makamlara başvurmuştur. % 88 olayda şiddet erkek tarafından uygulanmıştır.

Şiddete maruz kalan kadının neden başvuruda bulunmadığına bakıldığında, ekonomik bakımdan güçsüz olması, bir işte çalışmaması dolayısıyla cesareti olmaması veya iddiasının ciddiye alınmayacağı korkusunu taşıması ya da saldırganın cezalandırılmayacağı ve şiddetin tekrarlanacağı endişesi içinde olduğu görülmektedir.

Şiddete uğrayan sessizlik çemberini kırıp, Kanunen kendisine tanınan hakkını kullanmak istediğinde, karakoldan başlayarak mahkemede ve tedbirlerin uygulanması safhasında 4320 sayılı Kanunun getiriliş amacı her zaman göz önünde tutulmalı ve amaca uygun şekilde uygulanmalıdır.

Bazı eksikliklerine rağmen bu Yasanın çıkarılmış olması büyük kazançtır.

Kadına yönelik şiddetin tam anlamıyla önlenmesi için, önlemlerin hukuk alanıyla sınırlı kalması, yasal düzenlemelerin yapılması tabii ki yeterli değildir. Kanun konusunda bilgilendirme toplantıları yapmada Barolara, bu bilgilerin yaygınlaştırılmasında görsel ve yazılı medyaya, kanunun uygulanmasında adli tıptan, sosyal hizmetlere; polis teşkilatından yargı mekanizmasına kadar herkese görev düşmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANTALYA'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET: ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırma Bölgesi ve Araştırma Tekniğinin Tanıtımı

3.1.1. Antalya'nın Tarihi-Coğrafi Özellikleri

Türkiye'nin güneybatısında yer alan Antalya'nın yüz ölçümü 20. 723 km'dir ve Türkiye yüz ölçümünün %2,6'sını oluşturmaktadır. Bu alanın %20,16'lık bölümü olan 4.150.160 dekarını tarım alanları, %4,98 ile 1.024.650 dekarını çayır-mera. %55,12 ile 11.350.600 dekarını orman ve fundalıklar %0,025 ile 52.080 dekarını su yüzeyi ile %19,49'luk oran ile 4.013.520 dekarını da tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır. (<http://www.antalya.gov.tr/index.php//25.04.2010>)

Kentin kara sınırları Toros Dağları ile çevrilidir. Güneyinde Akdeniz, batısında Muğla, doğusunda Mersin, Konya ve Karaman, kuzeyinde ise Isparta ve Burdur illeri ile komşudur. Kent arazisinin ortalama olarak %77,8'i dağlık, %10,2'si ova, %12'si ise engebeli bir yapıya sahiptir. Kenti çevreleyen Toroslar'ın birçok tepesi 2500–3000 metreyi aşmaktadır. Batı bölgesindeki Teke yöresinde geniş platolar ve havzalar bulunmaktadır. Çoğunlukla kireç taşlarından oluşmuş bu dağlar ve platolar alanında, kireçtaşlarının erimesi sonucunda oluşmuş mağaralar, düdenler, su çıkaranlar, dolinler, ovalar ve daha geniş çukurluklar olan polyeler gibi büyüklü ve küçüklü olan karst şekilleri yaygın bir biçimde yer almaktadır. Topografik yönden görülen bu değişkenlik gerek iklim, gerek tarımsal, gerekse demografi ve yerleşme bakımından farklı alanlar yaratmaktadır. Farklı özellikler taşıyan bu alanları sahil ve yayla olarak tanımlanabilir. Bu durumda; merkez başta olmak üzere sahil kesiminde bulunan ilçeler; Gazipaşa, Alanya, Manavgat, Serik, Kemer, Kumluca, Finike, Kale ve Kas 'tır. Bu ilçelerin denizden yüksekliği 5–44 m arasındadır. Yayla kesiminde bulunan ilceler ise; Gündoğmuş, Akseki, İbradı, Korkuteli ve Elmalı'dır. Bu ilçelerin denizden yüksekliği ise 900–1000 m arasındadır. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Antalya/25.04.2010>)

Antalya kenti; eski Küçük Asya'daki Antik Bölgelerden Pamfilya'nın tamamını; Psidya, Kilikya ve Likya'nın bir bölümünü kısmen içine almaktadır. Birbirine komşu olan bu Antik Çağdaki Bölgeler, aynı tarihi olaylara sahne olmuşlardır ve Küçük Asya Tarihinde çok az rol oynamalarına karşın geride büyük kültür izleri bırakmışlardır. (Çimrin, 1999, s.37) Antalya sahip olduğu önemli coğrafyası tarihten günümüze birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bölgede var olmuş tüm uygarlıklar somut ve soyut olmak üzere geride bıraktıkları değerler ile bölgenin önemli kültür mirasları olmuştur. Antalya bölgesinde tarihten günümüze varlığını sürdüren uygarlıkları şu şekilde özetlemek mümkündür. Antalya yöresinde Prehistorik Çağlar ve Dor istilasının ardından birçok bağımsız kent devleti ortaya çıkmıştır. Pamfilya'da İ.O.VII. yüzyılda başlayan Lidya egemenliği, İ.O.546'da yerini Pers egemenliğine bırakmıştır. Makedonya Kralı Büyük İskender ile birlikte Antalya bölgesinde Helenistik dönem başlamıştır. Daha sonra Romalıların katıldığı bir güç gelişmesi ortaya çıkmıştır. Bu karmaşa sırasında kültürel yapıda bir çözülme ve dağılma meydana gelmiştir, sanatta gerileme dönemi yaşanmıştır. Bunun yanında Antalya en parlak dönemlerini, İ. S. II. ve III. yüzyıllarında yaşamıştır. Hıristiyanlığın yaygınlaşması V.Yüzyılda başlamıştır. Hıristiyanlığın yaygınlaşmaya başlamasıyla köklü değişimler yaşamın her alanında hissedilmiştir. VII. Yüzyılda Müslümanlık Arap akınları ile yaygınlaşmaya başlamış, bunun sonucunda Müslüman-Arap kültürü etkisi söz konusu olmuştur. Bu etki Türklerin Anadolu'ya gelmeleriyle birlikte gelişmiştir. Antalya, 1207-1308 yılları arasında Selçuklu egemenliği boyunca Selçuklu uygarlığının geliştiği bir bölge konumundaydı. Selçuklu Devletinin dağılmasından sonra bölgede Hamidoğulları Beyliği egemen olmuştur. Teke Aşiretine bağlı Türkmenlerden oluşan Hamidoğulları yüzlerce yıl bu bölgede varlıklarını sürdürmüşlerdir. (Antalya İli 5 Yıllık Kalkınma Planı, 1986, s.105)

Osmanlı yönetiminde önemli bir kent olan Antalya'nın sahip olduğu ekonomik gücü toplumsal yaşamın canlanmasını da beraberinde getirmiştir. O dönemde kent merkezinde bulunan Hıristiyan azınlık kültürel yapının belirleyicisi durumundayken kırsal alanlarda yaşayan Yörükler ve köylüler kente göre daha durağan bir yaşantı sürerken aynı zamanda gelenekselliklerini korumuşlardır. Cumhuriyet döneminde ise büyük gelişmelerin yaşandığı Antalya'da özellikle turizm hareketleri toplumsal yaşamı önemli ölçüde etkilemiştir (Antalya İli 5 Yıllık Kalkınma Planı, 1986, s.105)

3.1.2.Antalya'nın Demografik Özellikleri ve Nüfusunun Cinsiyet Dağılımı

Antalya sürekli göç alan kozmopolitik bir şehirdir. Antalya ilinde 2007 ADNKS verilerine göre toplam 1 789 295 olan nüfusun 908.000'i erkek, 881.295'i kadındır. Antalya'da hızlı nüfus artışının yaşanmasıyla sosyal anlamda değişimlerin yaşandığı gözlenmiştir. Bu değişimler; nüfusta heterojen bir yapılanmanın olması, sosyal kontrol mekanizmalarının giderek zayıflaması, yoğun göçlerle birlikte görülen gecekondu bölgeleriyle diğer bölgeler arasında sosyoekonomik yapıda önemli farklılıkların meydana gelmesi, bireyciliğin ön plana çıkması, kentte ekonomik kaynakların dağılımında görülen eşitsizliklerin yaşanması, sosyal ilişkilerde değişimin görülmesi, kente göç edenlerin kente uyum sorunları yaşamaması, kültürlerarası uyumsuzluğun belirginleşmesi, kentte ortaya çıkan hemşeri anlayışının kentte bireyler arası kutuplaşmalara neden olduğu gözlenmektedir. Kentin sosyal yapısında meydana gelen bu değişimler suç/şiddet/saldırganlık oranlarının artmasında etkili olmuştur.

Antalya nüfusunun cinsiyet yapısı incelendiğinde kentin göç ve kentleşme olgularıyla olan ilişkilerinin etkileri görülmektedir. 1950'li yıllarda kentin göç verme özelliğinin sonucu olarak kentte ülke genelinin aksine kadın nüfusundaki fazlalık dikkat çekicidir. Bu durum kentte dışa göçün aile düzeyinde olmadığını daha çok aile reisinin göçü biçiminde gerçekleştirdiğini göstermektedir. Ancak bu durum 1975'li yıllardan itibaren kentin göç verme özelliğinin göç alma olarak farklılık göstermesiyle benzer bir biçimde erkek nüfusunda artış olduğu gözlemlenmiştir. (Antalya İli 5 Yıllık Kalkınma Planı,1986;s.32)Antalya nüfusunun cinsiyet dağılımına bakıldığında erkek nüfus %'desinin kadın nüfus %'desine oranla daha yüksek olduğu ve erkek nüfusunun kadın nüfusuna oranla daha hızlı bir şekilde arttığı nüfus istatistiklerinden görülmektedir. Antalya ilinde her 100 kadın için bulunan erkek sayısı 106'dır. (Antalya İli Genel Nüfus Sayımı, 2000, s.28)

3.1.3.Antalya'da Kadına Yönelik Şiddet

16.04.2010 tarihli Beyaz Gazete'de Türk Psikoloji Derneği Genel Sekreteri Doç. Dr. Burhannettin Kaya Antalya Emniyet Müdürlüğü kayıtlarına dayanarak son yıllarda Antalya'da kadına ve çocuğa yönelik suçların arttığını belirtmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü 2006 istatistikleri, kadına yönelik saldırının %72, genel saldırı suçlarının ise %64 arttığını ortaya koymaktadır.

Antalya Türkiye’de en çok göç alan bir şehirlerin başında gelmektedir. Türkiye’nin farklı bölgelerinden gelen göçle birlikte; gelenek, görenek ve töre de göç etmektedir. Bu nedenle şiddet sorunları Antalya’da daha gizli ve yaralayıcıdır.

2008 Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması verilerine dayanarak Akdeniz Bölgesi’ndeki fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet oranları incelendiğinde;

- Akdeniz Bölgesi’nde fiziksel şiddet oranı %16,9’dur. Fiziksel şiddet kriterinde Türkiye genelinde üçüncü derecede yer almaktadır.
- Akdeniz Bölgesi’nde cinsel şiddet oranı %4,2’dir. Türkiye genelinde cinsel şiddet açısından bölge birinci sırada yer almaktadır.
- Akdeniz Bölgesi’nde duygusal şiddet oranı %47,1’dir. Psikolojik şiddet açısından da ikinci sırada yer almaktadır.

Araştırma sonuçları Akdeniz Bölgesi’nde kadınların çoğunluğunun cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Akdeniz Bölgesi’nde istatistiklere yansımamış olsa da ekonomik şiddet de azımsanmayacak oranlardır. Turizmin başkenti olarak nitelenen şehirde kadınlar hem turistik işletmeler de hem de tarımsal sektörlerde ekonomik olarak sömürülmektedir. Bu sektörlerde kadınlar alt tabaka işlerde çalıştırılmaktadır. Ancak kadınlar ekonomik olarak şiddete uğradıklarının farkında bile değildirler. Kadınlar şiddeti sadece fiziksel olarak algılamakta ve diğer şiddet türlerini şiddetten saymamaktadır.

3.1.4.Örnekleme ve Uygulama

Araştırmanın amacı Antalya’da yaşayan kadınların aile içinde yaşadıkları şiddeti sosyolojik özellikleriyle incelemektedir. Bu inceleme yapılırken Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi’ne başvuran kadınların 2008 yılı verileri kullanılmış ve aynı zamanda merkeze başvuran on kadınla derinlemesine görüşme yapılmıştır. 2008 yılında merkeze başvuran 319 kadının eğitim, yaş, sosyal güvence gibi sosyo-demografik özellikleri ve maruz kaldıkları şiddet türü, gereksinimleri, merkeze geliş kanalları gibi özellikleri ele alınmıştır. Elde edilen veriler Türkiye’de ve Dünya’da yapılan çalışmalarla karşılaştırılarak kesişen ya da uyuşmayan yönleri irdelenmiştir. Verileri incelenen 319 kadından 10 tanesi ile de detaylı derinliğine görüşmeler yapılmıştır. Kadınların yaşadıkları şiddeti kendi perspektiflerinden rahatça ifade edebilmeleri için tam yapılandırılmış bir anket formu kullanmak yerine yarı yapılandırılmış bir form tercih edilmiştir. Bu sayede kadınların kendilerini rahat hissetmeleri ve yaşadıklarını daha doğru yansıtabilmeleri sağlanmıştır. 10 kadının hikâyesi incelemek

isteyenler için çalışmanın sonuna eklenmiştir. Çalışmada görüşülen kişilerin isimleri belirtilmemiştir.

3.1.5.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi

Çalışmada kullanılan verilerin sağlandığı Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi 2000 yılından günümüze kadar şiddet görmüş kadınlara danışmanlık hizmeti vermektedir.

Merkezin genel amacı, kadınlara karşı yapılan her türlü ayrımcılık, ekonomik, sosyal ve politik dışlanmalar göz önüne alınarak, kadınların kendi ihtiyaçlarına yönelik taleplerini ve görüşlerini hayata geçirmek için bir araya geldikleri, hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri aldıkları ve birbirleriyle dayanışma içinde oldukları bir ortamın oluşturulmasıdır.

Merkez kadınların;

- Kadınlık bilincini geliştirmesine,
- Ev içinde kentsel yaşamda konumlarını güçlendirmesine,
- Kişilik geliştirmesine,
- Ekonomik, sosyal ve siyasal yaşama hazırlanması ve yerini almasına yönelik destek sağlayacak, psikolojik ve hukuksal danışmanlık hizmeti sunmak amaçındadır.

Uzun erimli amaç ise, Antalya’da kadın sığınaklarının açılmasını sağlamaktır.

Antalya’da şiddete maruz kalan kadınlara yardım amacıyla kurulan tek merkezdir. Şiddet mağduru kadınlar üzerindeki şiddetin etkisini en aza indirebilmek ve şiddeti engelleyebilmek, çözüm getirebilmek tek amacıdır.

3.1.6.Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi’nde Verilen Hizmetler

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi şiddet mağduru kadınlara aşağıda sıralanan hizmetleri sunmaktadır:

- **HUKUKSAL DANIŞMANLIK:** Kadınlar ev içinde ve dışında şiddete uğramakta, yasal haklarının bilincine ve haklarını aramak için yeterli donanıma sahip olmadıklarından yalnız kalmaktadırlar. Haklarını arayan kadınlar bir yandan da eğitimsel, kültürel ve ekonomik zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu nedenle, merkezde

Antalya Baro'sundan gönüllü kadın avukatların katkılarıyla, kadınlar yasal hakları ve bunları kullanabilme yolları konusunda bilgilendirilip desteklenmektedir.

- **PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK:** Kadınlara, dayanın meşru görülmesinin getirdiği suçluluk duygusunu, utancı, korkuyu yenebilmeleri ve yeni yaşam seçeneklerini geliştirebilmeleri için psikolojik destek sağlanmaktadır. Aile içinde ve dışında fiziksel, ekonomik, duygusal ve cinsel şiddete uğrayan kadınların bu sorunla baş edebilmeleri ve özgüvenlerini geliştirebilmeleri açısından, psikolojik danışmanlık hizmeti uzman sosyologlar tarafından verilmektedir.
- **ALO ŞİDDET HATTI:** 2010 yılı itibariyle uygulanmaya başlanan bir uygulamadır. Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ile Antalya Valiliği'nin ortak bir çalışmasıdır. Şiddet gören kadınların yirmi dört saat boyunca yararlanabilecekleri bir hattır. Arayan kişilerin sesleri kaydedilerek, yerleri tespit edilmektedir. Aynı zamanda bu kişilere Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne bağlı olarak danışman hizmeti verilerek sorunları çözülmeye çalışılmaktadır. Saat 17.00'den sonra da 112 hattına yönlendirilmektedir.

Ayrıca merkez çeşitli etkinliklerde de bulunmaktadır.

Bu Etkinlikler:

- Her ayın son Cumartesi günü tanışma ve dayanışma amaçlı genel üye toplantıları yapılmaktadır.
- 16 hafta süreli Kadının İnsan Hakları Eğitimleri
- Konferanslar, paneller, sergiler, kitap, şiir, dinleti günleri
- El işi odaları, resim atölyelileri, yetenek paylaşım saatler

3.2.Veriler

3.2.1.Yaş:

Merkeze 2008 yılında başvuran 319 kadının %34'ü **30-39** yaş aralığındadır. Yüksek oranda olan bir diğer yaş aralığı ise **40-49**'dur. 2008 yılında 18 yaşın altında ve 60 yaş üstünde başvuran kadınların oranı oldukça azdır.(Bknz Tablo 3.5) Sonuç olarak şiddet özellikle orta yaş grubunda (19-49 yaş arası) yoğunlaşmaktadır. 2008 Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması sonuçlarına göre de Türkiye genelinde fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların %45.4'ü **45-59** yaş aralığındadır. Bu oranı %39.7 ile **35-44** yaş

aralığındadır. Bu araştırma sonuçları da Antalya örneğinde olduğu gibi orta yaş aralığındaki (35-59 yaş arası) kadınların şiddeti daha yoğun yaşadıklarını göstermektedir.

Tablo 3.2.Yaş

<i>Yaş</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
-18	9	3
19-29	80	25
30-39	108	34
40-49	82	26
50-59	19	6
60 ve üstü	5	2
Bilinmeyen	16	4
Toplam	319	100

3.2.2. Eğitim Durumu:

Merkeze 2008 yılında başvuran kadınların %40'ı '*ilkokul mezun*'dur. İlkokul mezunu kadınları %22'lik oran ile '*lise mezunu*' kadınlar izlemektedir. '*Üniversite mezunu*' kadınların oranı ise %7'dir. Okuma yazmayı bilmeyen kadınların sayısı ise yok denecek kadar azdır.

Tablo 3.3.Eğitim Durumu

<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Okuma yazma bilmeyen	12	4
Okuma yazma bilen	17	6
İlkokul mezunu	128	40
Ortaokul mezunu	47	15
Lise mezunu	71	22
Üniversite mezunu	21	7
Bilinmeyen	16	4
Toplam	319	100

2008 Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması sonuçlarına göre ise Türkiye genelinde fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların %52.2'sini *eğitimi olmayan/ilköğretimi tamamlamamış* kadınlar oluşturmaktadır. Bu oranı %39.9 ile ilkökul mezunu kadınlar

izlemektedir. Ortaokul mezunu %34.9,Lise mezunu %25'tir. Araştırma, Antalya örnekleme verilerini doğrular niteliktedir. Eğitim seviyesi düştükçe şiddete maruz kalma oranının yükseldiğini görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda dikkat çekilen nokta şudur ki; eğitim seviyesi yüksek olan kadınlar yaşadıkları şiddeti itibar ve kariyer kaygısıyla gizlemekte ve kendi çabalarıyla çözmeye çalışmaktadırlar.

3.1.3. Medeni Durum:

Merkeze 2008 yılında başvuran kadınların %59'unun '*evli*' olduğu görülmektedir. 2008 yılı verilerinde medeni durumla ilgili dikkat çekici diğer bir nokta ise '*boşanmış*' kadınların oranıdır. Bu oran %20'dir. Merkeze başvuran kadınlarla görüşen danışmanların açıklamaları ve on kadınla yapılan detaylı görüşmeler boşanmış kadınların çoğunun hala eşleri tarafından şiddetin farklı biçimlerine maruz kaldığını göstermektedir. '*Nikâhlı Ayrı Yaşayan*' kadınların oranı da %7'dir.

Tablo 3.4.Medeni Durum

<i>Medeni Durum</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Evli	187	59
Bekâr	14	4
Boşanmış	63	20
Nikâhsız birlikte yaşayan	17	5
Nikâhsız birlikte yaşarken ayrılmış	11	3
Nikâhlı ayrı yaşayan	21	7
Kocası ölmüş	5	2
Kuma	1	0
Toplam	319	100

3.2.4. Çocuk Sayısı:

Merkeze başvuran kadınların %37'si iki çocuğa sahiptir. Bu oranı %21 ile bir çocuğa sahip olan kadınlar izlemektedir. Sahip olunan çocuk sayısı ile şiddet ilişkisini irdeleyen araştırma sayısı oldukça azdır.

Burada dikkat çekici olan; 2008 yılında 319 kadından 4'ü, hamile iken şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

Tablo.3.5.Sahip Olunan Çocuk Sayısı:

<i>Çocuk Sayısı</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
0	40	13
1	67	21
2	119	37
3	47	15
4	21	7
5 ve üstü	14	4
Hamile	4	1
Bilinmeyen	7	2
Toplam	319	100

3.2.5. Sosyal Güvence:

Kadınların sosyal güvence durumu incelendiğinde sosyal güvencesi olmayan kadınların oranı **%62'dir**. Bu da göstermektedir ki şiddet gören kadınların çoğu herhangi bir işte çalışmamakta ya da gayri resmi sektörde çalışmakta ve bu nedenle de sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Çalışmalar herhangi bir sosyal güvencesi olmayan kadınların şiddete maruz kaldıklarında buna karşı gelemediklerini ve ekonomik bağımsızlıkları olmadığı için şiddetle yaşamak zorunda kaldıklarını ortaya koymaktadır. Sosyal güvencesi sahip, çalışan kadınlar en azından şiddetle mücadele etme cesaretini kendilerinde bulabilmektedirler.

Tablo.3.6.Sosyal Güvence

<i>Sosyal Güvence</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Sosyal güvencesi olmayan	199	62
SSK	44	14
Emekli sandığı	32	10
BAĞ-KUR	13	4
Yeşilkart	8	3
Ölen baba ya da eşten maaş	5	2
Bilinmeyen	18	5
Toplam	319	100

3.2.6. Maruz Kalınan Farklı Şiddet Biçimleri

Kadınların uğradığı şiddet biçimlerinde en yüksek oran **%16** ile evlilik içi tecavüz, **%11** ile ikinci sırada başka kadınlarla olan ilişkiler, **%7** ters ilişkiye zorlama, karısından başka kadına ev açma ve ölüm tehdidi görülmektedir. Bunu **%6** ile evden kovulma, **%5** ile kadının maaşını elinden alma izlemektedir. Fuhuş yapmakla suçlanarak evden atma tehditleri, kadının ailesindeki başka kadınlarla cinsel ilişki kurma, ensest, mesleği olduğu halde bir işe girip çalışmama, şiddet sonucu hamilelikte düşüğe neden olma, başka erkeklerle bastırma tehdidi, erkeğin yaptığı borçlardan dolayı eve sürekli haciz gelmesi, çocukları alıp kadına göstermeme, süslü ve açık giydirerek erkek arkadaşlarına hizmete zorlama, iktidarsız olduğu halde kadını suçlama ve sayılarını çoğaltabilecek farklı şiddet biçimlerine uğradıkları görülmektedir.

Tablo.3.7.Maruz Kalınan Farklı Şiddet Biçimleri

<i>Maruz Kalınan Şiddet Biçimleri</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Evlilik içi tecavüz ve acıtarak hoyrat ilişki	38	12
Başka kadınla olan ilişkisini anlatma	26	8
Ölüm tehdidi	16	5
Ters ilişkiye zorlama	18	6
Karısından başka kadınlara ev açma	18	6
Kapıya koyma-evden kovulma	18	6
Kadının maaşını elinden alma	14	4
Kuma getirme ya da kuma getirmekle tehdit etme	12	3

Eve sürekli kadının haberi olmayan borçlardan haciz gelmesi kumar ve içki	11	3
Burun kırılması	8	2
Ensest	7	2
İçki parası isteme	7	2
Sopa ile dayak ile gebeliğin sona erme	7	2
Boşandığı eşi tarafından velayet annede olmasına rağmen çocuklarını alıp göstermemek veya çocuğu kaçırma ile tehdit etme	6	2
Tecavüz sonucu evlenmek zorunda kalan	5	1
Fuhuş yapıyorsun diyerek evden atma tehdidi	5	1
Süslü ve açık giyinmeye / eşinin arkadaşlarına hizmet etmeye zorlama	5	1
Mesleği olduğu halde bir işe girmesine izin vermeme	5	1
Erkek iktidarsız olduğu ve çocuğu olmadığı halde bu durumdan kadını sorumlu tutma	5	1
Yıllardır aynı evde aynı yatakta olduğu halde kadınla cinsel ilişkiye girmeme	5	1
Kadının ailesindeki ve çevresindeki diğer kadınlarla ilişki kurma	5	1
Çocukların önünde cinsel ilişkiye girmeye zorlama	4	1
Aşırı cinsel baskı /seks isteği ve çocuklarına cinsel taciz	4	2
Oral ilişki ve çeşitli aletler kullanarak cinsel ilişkiye zorlama	4	1
Kayınvalidenin kadına sürekli hizmetçi muamelesi yapması	3	1
Erkeğin travestilerle erkeklerle olan ilişkilerini kadına anlatması	3	1
Boşandığı eşi ile aynı evde ev arkadaşı olarak yaşamak isteme	3	1
Başka kadınla ilişkiye girerken kadının izlemesini isteme	2	1
Tecavüz (13 yaşındayken kandırılarak tecavüz)	2	1
Hamile kaldığı için ailesi tarafından evden atılma	2	1
Kadını başka erkeklerle bastırmakla tehdit etme	2	1
Boşandığı eşine yeniden evlenme konusunda duygusal baskı uygulama ve çocukları alma ile tehdit etme	2	1
Kadına bağlanan nafakayı ödememe ve kadın ekonomik olarak geçinemeyince çocukları kadının elinden alma	2	1
Derin yara izli bıçaklama	2	1
Evlilik dışı doğan çocuk kadının isteği dışında başkasına verme	1	1
Tehdit edildiğini ifade ederek kadını karakola şikayet etme	1	1
Kandırarak cinsel ilişki sonrası nikah yapıp ortadan kaybolma	1	1
Kadın erkeğe karşı psikolojik ve duygusal baskı yaptığında karşılığında erkeğin fiziksel şiddet uygulaması	1	1
Erkeğin kadının evinde başka kadınla yaşaması ve evi istediğinde çocuğunu almakla tehdit etmesi	1	1
Boşandığı halde erkeğin kadına kayınvalidesiyle kalmaya zorlaması	1	1

Kadın boşanırsa çocuğuna ve kardeşine tecavüz etmekle tehdit	1	1
Çocukları ile akrabalarının evine gönderilme geldiğinde eşini evde bulama	1	1
Kadının çocuğu olmaması nedeniyle ile şiddetli baskı uygulama	1	1
Kadının iş yerine el koyarak kadını içeri almama	1	1
Maddi durumu iyi olmayan kadını manevi baskıyla birlikte yaşamaya zorlama/ rahat yaşam vaadiyle kandırma	1	1
Berdel ile evlenme	1	1
Hamile kalma nedeniyle eşinin ailesinin kürtaja zorlaması	1	1
Çocukları olduğu halde erkeğin kadına resmi nikah yapmaması	1	1
Kadının ilk eşinden olan kızına kocasının tecavüz etmesi	1	1
Kadını evde yalnız kaldığı kişilerle cinsel ilişkiye girmekle suçlama	1	1
Psikolojik rahatsızlığı olduğunu saklayarak kadını evlenme	1	1
Oturdukları evi kadının haberi olmadan satın evi terk etme	1	1
Toplam	319	100

3.2.7. Maruz Kalınan Şiddet Türleri

319 kadının maruz kaldığı şiddetin türleri incelendiğinde, %64'e varan oranda Fiziksel, psikolojik (Duygusal) ,sözel, ekonomik ve cinsel şiddet gibi şiddetin tüm biçimlerinin aynı kişiye, farklı zamanlarda, farklı şekillerde uygulandığı görülmektedir. Yapılan araştırmalar psikolojik ve cinsel şiddet oranlarının son yıllarda artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bunun şiddeti dile getirme ile yakından ilişkili olduğu düşünülebilir. Günümüzde kadınlar yaşadıkları şiddeti ve türünü çevresiyle paylaşmaktan geçmişe nazaran daha az çekinmektedir. Bu da zaten var olan şiddet ve türlerini açığa çıkararak oranların yükselmesinde neden olmaktadır.

Tablo.3.8.Maruz Kalınan Şiddet Türleri

<i>Şiddet Türü</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Fiziksel+Psikolojik+Sözel+Ekonomik+Cinsel şiddet	138	43
Fiziksel+Psikolojik+Sözel+Ekonomik	65	20
Ekonomik+Sözel+Psikolojik	48	15
Psikolojik	34	11
Fiziksel+Psikolojik	16	5
Cinsel+Psikolojik	12	4
Bilinmeyen	6	2

Toplam	319	100
--------	-----	-----

2008 Türkiye Kadına Yönelik Şiddet araştırması sonuçları da son yıllarda cinsel ve duygusal şiddet oranının arttığını doğrular niteliktedir. Türkiye genelinde kadınların %43.9'u duygusal şiddete,%15.3'ü ise cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel ve fiziksel şiddeti aynı anda yaşadığını ifade edenlerin oranı ise,%41.9'dur.

3.2.8. Şiddet Uygulayanın Kimliği

2008 yılı içerisinde merkeze başvuran 319 kadına **%64** gibi büyük oranda eşleri ve **%8** oranında birlikte yaşadığı erkekler şiddet uygulamıştır. Kısacası şiddete uğrayan kadınların **%72** gibi büyük oranı partnerlerinin şiddetine maruz kalmışlardır. Ayşegül Gül Altınay ile Yeşim Arat'ın 2009 yılında beraber yürüttükleri 'Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet' çalışmasında da her üç kadından birinin aile içinde birlikte olduğu erkek ya da eşi tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmişlerdir. Ancak son zamanlarda istatistiklerde artan bir değer, kadına boşanmış olduğu erkeğin uyguladığı şiddettir ki bu **%12** gibi azımsanmayacak bir rakamdır. Aslında Türkiye'de eşlerin yalnız yaşamadıkları düşünülürse, kadınların diğer aile fertlerinden de şiddet görme olasılığı oldukça yüksektir.(kayınvalide, kayınpeder, kayınbirader...) bunun yanı sıra kadınların şiddetle tanışmaları çocukluklarına kadar inmektedir. Aslında en büyük oranla kadınların çocukluklarında ebeveynlerinden şiddet gördükleri ve şiddet ile ilk defa çocukluklarında yüz yüze geldikleri söylenebilir.

Tablo.3.9.Şiddet Uygulayanın Kimliği

<i>Şiddeti Uygulayan</i>	<i>Kadın sayısı</i>	<i>%</i>
Eş/Koca	197	64
Boşandığı eşi	38	12
Birlikte yaşadığı erkek	27	8
Eş, Kayınpeder ve Kayınvalide	15	5
Anne	5	2
Erkek arkadaş	4	1
Erkek arkadaşı	4	1
Birlikte yaşayıp ayrıldığı erkek	4	1
Erkek komşu	4	1
Kendisi	4	1
Baba	4	1

Kaçıran kişi	3	1
Kayınvalide ve Görümce/Elti	3	1
Baba ve Eş	2	1
Üvey baba	2	1
Boşandığı eşi ve Birlikte yaşadığı erkek	2	1
İşyeri sahibi	2	1
Teyze oğlu	1	1
Toplam	319	100

3.2.9.Şiddete Uğrayan Kadınların Gereksinimleri:

2008 yılında merkeze başvuran kadınların %56'ya varan kısmı hukuksal anlamda ne yapacağını ve sahip olduğu haklarından habersiz olduğunu ifade etmektedir. Bu belirsizlik ve halen şiddet ortamında yaşama zorunluluğu %28 oranında kadının da psikolojik anlamda destek alma ihtiyacını doğurmaktadır. Necla Arat ve Yeşim Altınay'ın birlikte yürüttükleri Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nda da Türkiye genelinde kadınların %43'ü hukuksal haklarından habersiz olduklarını belirtmişlerdir. Kadınların %24'ü merkeze iş bulup çalışma isteğiyle başvurmuştur. Merkeze başvuran kadınlar şiddetle ilgili sorunlarını ekonomik anlamda özgürlüğe kavuşunca çözebileceklerini düşünmektedirler. Ekonomik bağımsızlıkların olmaması nedeniyle %38'e varan orandaki kadın hemen iş bulup, sonra da ev bulma isteğini dile getirmiştir.

Tablo.3.10.Şiddete Uğrayan Kadınların Gereksinimleri

<i>Verilen Hizmetler</i>	<i>Kadın Sayısı</i>	<i>%</i>
Hukuksal Danışmanlık	186	58
İş bulup çalışmak	85	27
Psikolojik Danışmanlık	95	30
İç dökme,paylaşma, arkadaş ve dost edinme	40	15
Sığınma isteği	27	8
Ev bulma	25	8
Ekonomik yardım	25	8
Şiddeti uygulayan kişiyle konuşulması isteği	7	2
Okul-kreş	8	2
Tıbbi yardım	9	3
Kendisinden ayrı olan çocuklarından haber alma isteği	6	1

Bilinmeyen	3	1
Toplam	319	100

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine başvuran kadınlara hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmeti ücretsiz olarak vermektedir. Bunun dışında merkez kadınların gereksinimleri doğrultusunda çeşitli kurum ve kuruluşlardan yardım alarak ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Aynı zamanda merkez kadınların iş bulmasına da yardımcı olmaktadır.

3.2.10 Kadınların Şiddetle Mücadele Yöntemleri:

Merkeze başvuran kadınların şiddetle mücadele yöntemlerinin başında %21 oranla mahkemeye başvurma gelmektedir. Bunu karakola ya da çevresindekilere başvurma izlemektedir. Bu oranlardan da anlaşılacağı gibi kadınlar şiddeti çevresindekilerle paylaşmadan önce mahkemeye başvurarak çözüme yoluna gitmektedir. Hatta merkeze başvuran kadınların %36'sı yaşadığı şiddet sonucu hiç kimseden yardım almamıştır. Merkeze başvuran kadınlardan %59'u birbirine yakın oranlarda mahkemeye, avukata, ailesine, savcılık ya da karakola başvurduğu görülüyor, en yakın arkadaşlarıyla sorunlarını paylaşanlar %14, kendinde bu gücü bulamayanlar ise %12'dir.

Tablo.3.11.Kadınların Şiddetle Mücadele Yöntemleri

<i>Mücadele Yöntemleri</i>	<i>Kadın Sayısı</i>	<i>%</i>
Mahkemeye başvurma	69	21
Karakola başvurma	53	16
Arkadaşına/ Çevresindekilere başvurma	52	16
Ailesine başvurma	51	16
Hiç kimseye başvurmama	36	11
İş arama	19	6
SHÇEK'e ya da sığınma/konukevine başvurma	17	5
Hastaneye ya da psikologa başvurma	11	3
Avukata başvurma	6	2
Şehir değiştirme	6	1
Savcılığa dilekçe verme	4	1
Yatılı işe girme	3	0

Komşuya başvurma	3	0
İşverene başvurma	3	0
Çocuğunun öğretmenine başvurma	1	0
Toplam	319	100

3.2.11. Kadınların Merkeze Geliş Kanalları

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne genellikle merkeze daha önce başvuran, merkezde gönüllü çalışan kadın, psikolog, ya da avukat olan arkadaşları, tanıdıkları, komşularının yönlendirmesi ile gelmişlerdir. Ancak merkezi öğrenme kaynakları her geçen gün çeşitlenmekte, tanıtım amaçlı kullanılan radyo-televizyon programları, ışıklı pano, tabela gibi unsurların yanı sıra çeşitli dernek ve vakıflar, karakollar ve hatta okul rehber öğretmenleri de şiddete uğrayan kadınları merkeze yönlendirmeye başlamıştır. Merkezde gelen ve gönüllü olarak merkezde çalışan kadınlarında merkezin duyulmasında ve şiddet gören kadınların böyle bir yerden haberdar olarak merkeze gelmelerinde bu kişilerinde katkısı oldukça büyüktür.

Tablo.3.12.Kadınların Merkeze Geliş Kanalları

<i>Kadınların Merkeze Geliş Kanalları</i>	<i>Kadın Sayısı</i>	<i>%</i>
Tanıdıkları (Daha önce başvuran, merkez gönüllüsü, merkezde gönüllü çalışan psikolog ya da avukat, arkadaş, çevre, komşu)	152	48
Televizyon (aramızda Kalsın Programından)	24	8
Merkezin tabelasını görerek gelenler	14	4
SHÇEK'den, Kadın konukevlerinden, Aile Danışma Merkezinden duyar	11	5
AKİDE Kadın Grubundan yönlendirilerek	7	2
İnternette araştırarak	5	2
Çocuklarının öğretmenlerinden öğrenerek	4	1
Gazeteden	4	1
Merkeze daha önce başvuran birinin aracılığıyla	4	1
Antalya Kadınlar Dayanışma Derneği-El Emeği Pazarı'dan	4	1
Radyo	3	1
Belediyelerden	3	1
CHP Kadın Kolları	3	1
Ankara Kadın Danışma Vakfı	2	1
Mor çatı Kadın Sığınağı (İstanbul)	2	1
Kent Işıklı Panosu Duyurusunu Görerek	2	1
Devlet Hastanesinden Doktor Göndererek	2	1

Sütçüler Toplum Merkezi	2	1
İş için gittiği danışmanlık merkezinden öğrenerek	1	0
Sayım memuru olarak gittiği evdeki kadın tarafından yönlendirilerek	1	0
Polis tarafından yönlendirilerek	1	0
Mor Kurdele Eyleminden yönlendirilerek	1	0
ADA derneğinden yönlendirilerek	1	0
Antalya Hanımlar Derneği'nden yönlendirilerek	1	0
Şafak Toplum Merkezi'nden yönlendirilerek	1	0
Muhtarın Yönlendirmesiyle	1	0
İşitme Engelliler Koruma Derneği'nden yönlendirilerek	1	0
Diyarbakır İnsan Hakları Derneği'nden yönlendirilerek	1	0
Etkin Sanat Derneği'nde yönlendirilerek	1	0
Hacı Bektaşî Veli Derneği'nden yönlendirilerek	1	0
Kepez Belediyesi biçki dikiş kursundan yönlendirilerek	1	0
Bilinmeyen	32	10
Toplam	319	100

3.3. Şiddet Gören Kadınların Hikâyeleri

Şiddet gören kadınlarla yapılan derinlemesine görüşmelerde sabit soru formu kullanılmamıştır. Görüşmeler sohbet havasında gerçekleştirilmiş ve konuşmanın ilerleyişine göre kadınlara farklı sorular yöneltilmiştir.

Görüşmelerin hemen hemen hepsinde neredeyse istinasız olarak çeşitli biçimlerde şiddet ve engellemeye ilişkin ifadeler yer almaktadır. İşkence ve bıçaklamadan çeşitli kısıtlamalara ve yasaklara kadar kadınlar geniş deneyim alanı içinde şiddeti yaşamışlardır.

Fiziksel şiddet kadınların anlatılarına göre aile içi şiddet biçimde karşımıza çıkmaktadır. Yoğunluğu ve biçimi değişse de kimi durumlarda görüşmeyi güçleştirecek ağırlıkta kimi durumlarda ise mağdurun mizahla hafiflettiği, katlanılabilir kıldığı biçimlere bürünerek kendini göstermiştir. Kadınların çoğu yaşadıkları şiddeti son derece ayrıntılı şekilde anlatmıştır. Aile içinde genellikle de kocanın şiddeti yaşamlarının belirleyici bir bölümünü oluşturmaktadır. Kimi görüşmelerde soru sormaya gerek kalmadan kadınlar kendileri anlatırken, kimi görüşmeler de ise soru sormak, derinleşmek gerekmiştir. Ama tüm görüşmelerin sonunda kadınlar yaşamlarındaki şiddet hikâyesini anlatmışlardır. Kadınların şiddet hikâyelerinin de şiddeti bir önceki kuşağa doğru götürmektedir. Annelerinin, kayınvalidelerinin de şiddet mağduru olduklarını söyleyenler olmuştur.

Şiddet mağdurluğu açısından eğitim düzeyi, sınıfsal durum ya da yaş gibi değişkenlere bakıldığında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Toplam on kadınla yapılan görüşmelerin tamamında şiddet hikâyesi vardır. Görüşülen kadınlar arasında kocalarının uyguladığı şiddeti ailelerine yansıtmaya çekindiklerini ifade edenler olmuştur. Kadınların şiddet karşısındaki tepkileri birbirinden farklı olmakla birlikte her biri hiç unutamadığı yıllar önceki olayı bugün aynen yaşar gibi anlatmışlardır.

Aile içi şiddet uygulayanlar sadece kadınların eşleri değildir. Babası, annesi ya da abisi tarafından şiddete maruz kaldıklarını belirtenler de olmuştur. Çocukluk döneminde anne, babasından şiddet gören kadınlardan bazıları bunu doğal karşılayıp, gülererek hatırlarken, kimisi için ise bu deneyim oldukça ağır yaşanmıştır. Fiziksel şiddetin yanı sıra görüşülen kadınların çoğu duygusal istismar yani aldatılma ile yüz yüze geldiklerini anlatmışlardır.

Yapılan tüm görüşmelerde kadınlar birçok şiddet biçimini bir arada yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sadece fiziksel şiddet ya da sadece duygusal şiddet yaşadığını belirten olamamıştır. Kadınların birçoğu cinsel şiddeti ürkütücü biçimlerde yaşamış olup bunu paylaşmakta oldukça zorlanmışlardır. Aynı zamanda kadınlarda birçoğu eşlerinin para vermediğinden ya da elindeki parasını aldığından ya da çalışmasına izin vermediğinden şikâyet etse de ekonomik şiddete maruz kaldığını dile getirmemiştir. Kadınlar ekonomik şiddete maruz kaldığının farkında değildir. Görüşmelerde dikkat çeken bir diğer şiddet biçimi de duygusal şiddet olarak nitelenen aldatılmadır. Ve aldatılan kadınlardan bazıları kendini suçlamaktadır.

Şiddet gören kadınların birçoğu psikolojik destek almışlar ancak eşlerini psikolojik destek almak için ikna edememişlerdir. Kadınların birçoğu psikolojik danışmanlığı merkez geldikten sonra alma başladıklarını söyleyerek, kendilerine özgüvenlerini geri kazanma da çok etkili olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda kadınlar merkezden hukuksal danışmanlık hizmeti aldıklarını belirterek bu anlamda da bilinçlendiklerini dile getirmişlerdir. Merkezde birçok arkadaş, dost edindiğini söyleyenlerin oranı da azımsanmayacak kadardır. Birbirleriyle benzer hayat hikâyelerini paylaşmanın, birbirlerine destek olmanın kendilerine büyük fayda sağladığını ve hatta bazen diğerlerine nazaran yaşadıklarına şükrettiklerini belirten kadın sayısı da fazladır.

Kadınların neredeyse hepsi yaşadıkları şiddetle mücadele etmeyi başarmış ve kendilerine yepyeni bir hayat kurmuşlardır. Merkezden sığınma talep ettiğini söyleyenler olmuştur. Ancak Antalya henüz kadınların bu gereksinimine cevap verememektedir. Merkez gönüllü çalışanları bu konuda da kadınlara yardımcı olmaya çalışmış ve görüşülen kadınlardan birini SHÇEK'e bağlı kadın sığınma evine yerleştirmiştir.

Aşağıda kadınlarla derinlemesine yapılan görüşmeler sunulmaktadır.

GÖRÜŞME 1

Şiddet Türü: *Duygusal Şiddet (Aldatılma)*

Yaş:41

Medeni Durum:20 Yıllık Evli

Evliliğinizde en son ne zaman şiddete maruz kaldınız?

20 yıllık evliliğim boyunca eşim bana fiziksel olarak şiddet uygulamadı. Yalnızca Biray önce bana sokakta bir tokat attı. Kendimi o an inanılmaz güçsüz hissettim. Günlerce kendime geledim, eşim çok pişman oldu defalarca özür diledi ancak bunu sindiremedim ve hala onu affetmiş değilim affetmem de.

Çocukluğunuzda da aile bireylerinden ya da başkalarından şiddete maruz kaldınız mı?

Evet, her çocuk gibi ben de annemden babamdan dayak yemişimdir.

Kaç yaşında evlendiniz?

21 yaşında evlendim. Eşimle 2 yılda nişanlı kaldık.

Severek mi evlendiniz?

Evet, birbirimizi çok seviyorduk. Anlaşarak evlendik.

Nikâh türünüz?

Resmi nikâh ve imam nikâhı

Eğitim durumunuz nedir?

Eşim beni aldatana dek lise mezunuydum. Eşim beni aldattıkta sonra elimde altın bileziğim bir mesleğim olsun istedim hala onunla birlikte olmamın tek nedeni boşandıktan sonra maddi özgürlüğümün olmamasıdır, çocuklarımı sefil etmemek için evliliğimi bitirmedim. İşte bu %'den üniversite okumaya karar verdim. 2000 senesinde açıköğretim fakültesi Halkla İlişkiler Bölümüne başladım ve 2006'da mezun oldum.

Şu an çalışıyor musunuz?

Evet, Üniversiteyi bitirmeden bir arkadaşımın tavsiyesi ile onun yanında Tanıtım ve Organizasyonu, Büyükşehir Belediyesi Organizasyonlarının hepsini ben yapıyorum.

Çalışma hayatınızın kaçınıcı yılındasınız?

3.yılım doldu.

Eşiniz çalışmanıza nasıl bakıyor?

Eşim evlendiğimiz ilk yıllarda çalışmamı istemiyordu. Ben de asla evde oturmayı seven biri değilim. Öğrencilik yıllarımda dahi hep sosyal faaliyetlerin içerisinde olan bir insandım, üretmeyi çok severim. Günlere Katıldım, sabah kahvelerine gittim ancak

kendimi inanılmaz boş hissettim. Ancak eşim istemediği için hiçbir zaman çalışmak istiyorum diye üzerine gitmedim. Beni aldattıktan sonra bunun şart olduğunu anlayıp altın bileziğimi alarak yola koyuldum. Eşim ilk zamanlar ne maddi ne de manevi olarak bana destek olmadı, tek destekçim arkadaşım ve annemdi. Çalışma yaşamı benim için terapi oldu, başardıkça güçlendim, ruhen iyileştim. Ancak şu an eşim her anlamda benim destekçim.

Eşinizin eğitim durumu nedir?

İlkokul mezunu. Ancak çok okuyan kendini geliştirmiş ve kültürlü bir insandır.

Eşinizin mesleği nedir?

Eşim bu sene Büyükşehir Belediyesinden emekli oldu.

Aylık gelirin ne kadar?

Benim gelirim aydan aya değişiyor kimi zaman ayda 10–15 bin kazanırken kimi ay hiç kazanmıyorum. Eşimle birlikte aylık 2000 lira diyebiliriz.

Kaç tane çocuğunuz var?

2 çocuğum var 2'si de erkek. Biri 11 diğeri 18 yaşında En büyük istediğim onların iyi bir eş ve iyi bir baba olmaları.

Sizce eşinizin sizi aldatmasını tetikleyen olay neydi? Hatayı kendinizde aradığınız oldu mu?

Aslında evet. Yazları annemin yanına Elmalı'ya gidiyordum. Özellikle küçük oğluma hamile olduğumda yazdı ve dayanamadığım için sürekli annemin yanında kaldım. Hafta sonları eşim yanıma gelirdi. Hafta içi evde yalnız kalıyordu, bu boşluğun onu böyle bir şey yapmaya itebileceğini düşünüyorum.

Aldatıldığınızı nasıl anladınız?

Eve gelen telefonlar ve cep telefonundan sürekli aranmasından bir şeyler sezmeye başladım. Ancak hiç yakıştırmadım. Beni hala çok sevdiğinden emimdim beni severken böyle bir şey yapmaz diye düşündüm. Ancak şüphelerimin yersiz olmadığını bir süre sonra anladım. Telefonlar sıklaştı akşamları dışarı çıkmaya başladı ve eve gelen telefondaki kadın sesi ile o dışarıdayken be aradığımda yanından gelen kadın sesi aynıydı ve eşimin birlikte olduğu kadın evli ve bir çocuk annesiydi. Eşimin işten arkadaşısıydı, eşime bu kadın kim niye hep arıyor, niye hep onunlasın dediğimde iş deyip geçiştirirdi. Beni aldattığını anlayıp yüzüne vurduğumda hep inkar etti, hala bile inkar ediyor. Aldatıldığımdan emin olduğum olay şuydu, kadın bizi ailece evine davet etti, eşimle inanılmaz samimiydiler. Ben eşime İbrahim Bey derken, o rahatlıkla ibo diye sesleniyor, eşime dokunuyor ve farklı bakıyordu.

Aldatıldıktan sonra boşanmayı düşünmediniz mi?

Düşünmez miyim. Bu olay olduğunda küçük oğlum iki aylıktı. Boşanıp annemin evine gitsem çocuklarım sefil edecektim. Babamı bu olaydan bir yıl önce kaybetmiştik ve annem kendine dahi yetemeyecek durumda idi. Ona yük olmamak ve çocuklarımı sefil etmemek için kabullendim, direndim zaten eşim asla boşanmak istemedi. Çok pişman olduğumu ve beni çok sevdiğini her an söyledi.

Çocuklarınızın eşinizin sizi aldattığını biliyor mu?

Eşim beni aldattığında küçük oğlum 2 aylık, büyük oğlum ise 8 yaşındaydı. Büyük oğlum yaşananları sezmiştir ancak ne Bana ne de Babasına hiç bir şey sormadı. Biz de birebir anlatmadık. Eşim bir ay önce sokak ortasında bana vurduğunda çocuklarım öğrendi ve ikisi de çılgına döndüler. Babalarına 'git bu evden, seni istemiyoruz, anneme nasıl vurursun' diye bağırıyorlar. Bir süre babalarından uzak durdular. İki oğlumda bu konuda oldukça hassas ve hiçbir şekilde eşimin beni aldattığını bilmelerini istemiyorum. Bunu kaldıraabileceklerini ve babalarıyla eski ilişkilerini sürdürebileceklerine inanmıyorum.

Peki, aileniz akrabalarımız arkadaşlarımız olaydan haberdarlar mı?

Eşim beni aldattıktan sonra çevremdeki herkes öğrendi. Bunu saklayamadık, zaten ben bu olayı öğrenmeden ailemden, arkadaşlarımdan eşimi o kadınla arabada görenler olmuş ancak kimse bana söylememiş.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvurmaya nasıl karar verdiniz?

Olay olduktan sonra kendimi en kötü hissettiğim zamanda bir hafta sonu gazetemi okurken merkezin ilanı dikkatimi çekti. Fiziksel, duygusal, cinsel şiddeti gören tüm bayanlara psikolojik ve hukuksal danışmanlık hizmeti olduğunu duydum ve bir anda gitmeye karar verdim. Ve hafta içinde giderek başvurumu yaptım. Bu merkez sayesinde bu olayı aştım ve sonunda sizinle bunu rahatlıkla, gülümseyerek konuşabiliyorum.

Aldatıldıktan sonra merkezin dışında başka yerden psikolojik yardım aldınız mı?

Merkezin yanı sıra birkaç kere sigorta hastanesinin psikologuna gittim. Bana anti depresan verdi ancak bebeğimi emzirdiğim için ilaçları kullanmadım. Kendi kendimin psikologu oldum aslında çalışma yaşamı da benim için terapi oldu, kendimi işime adadım tüm olumsuz duygulardan uzaklaştım. Başardıkça özgüvenim geldi ve kendimi buldum.

Eşiniz psikolojik yardım aldı mı?

Eşime birlikte psikologa gitmeyi teklif ettim ancak ben deli miyim diyerek reddetti. Eşim beni aldattıkta sonra suçluluk duygusu ile kendini alkole verdi. Her gece içerdi küçük oğlum babasının bu halinden çok etkilenerek bunu okulda öğretmeni ile

paylaşmış, öğretmenini beni okula çağırarak olayı anlattı, bende akşam eşime anlattım ve eşim bundan çok etkilendi ve alkolü bırakmak istediğini söyledi. Bir gece eşimin sırtında siyah siyah benekler olduğunu fark ettim, tam akciğerinin olduğu bölgede idi. Meraklandım ve doktora gidip muayene olmasını istedim Ertesi gün doktordan randevu alarak gittik bende eşime söylemeden psikologdan ikimiz için randevu aldım. Eşim muayenesini olduktan sonra onu ikne edip psikologa soktum. İkimizde o gün her şeyi anlattık, o gün ben eşimi eşim beni daha iyi anladık. Eşim o gün alkolü bırakmaya karar verdi ve bir daha ağzına bile sürmedi.

Ailenin korunması Yasasından haberdar mısınız?

Merkeze geldikten sonra öğrendim. Ben burada çok şey öğrendim kadın olmayı, haklarımı özgürlüklerimi, feminist olmayı, kadınında başarılı olabileceğini ve daha birçok şeyi... Gururla kadınım diyebiliyorum artık...

Kadın Erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Merkezle tanışmadan önce haklarımdan habersizdim. Ancak 20 yıllık evliliğim süresince eşime kendimi hiç ezdirmedim. Ev hanımı olmamam rağmen evde iş bölümü yaptım. Eşim evi de temizler, bulaşıқта yıkar temizlikte yapar.

Aldatıldıktan sonra hissettiklerinizi kısaca anlatır mısınız?

İlk öğrendiğim zaman inanmadım ve bunu eşime asla yakıştıramadım. Kendim bile içimden inkâr ettim. Hep gerçek olmadığını, bir rüya olduğunu düşündüm. Beni deli gibi sevdiğine inandığım adam beni aldatmıştı ve bu gerçektir. Hayal kırıklığı yaşadım önce güvensizlik, kocaman bir boşluk. Tarif edilemez bir acı, kabullenemezlik önceleri onu görmeyi asla istemedim, evden çıkmasını uzaklaşmasını istedim ama o bir gün bile benim yanımdan ayrılmadı, evini terk etmedi. Kendimi çok yalnız, aciz hissettim özgüvenimi tamamen kaybetmiştim, ondan nefret ediyordum hep yüzüne vurup ondan intikam almak istiyordum. Ama yenilmedim, güçlü oldum, inatla üstüne gittim, çocuklarım için tüm olanı kabullenip, sineye çektim ve en önemlisi kendimi değil onu suçlamayı öğrendim. Bunun benim acizliğim, benim hatam olmadığını kabullendirdim kendime.

GÖRÜŞME 2

Şiddet Türü: *Duygusal Şiddet (Aldatılma) ve Fiziksel Şiddet*

Yaş:36

Medeni Durum: *Boşanmış. 6 yıl evli kalmış.*

Evliliğiniz Neden Bitti?

Birçok nedeni var aslında. Daha balayında anlamıştım, yanlış seçim yaptığımı çok kıskanç bir adamdı, otel odasından çıkarmadı beni tatil boyunca. Tek düşündüğü oydu balayından sonra yürüyemeyecek hale geldim. O halde bile beni doktora götürmedi. Bunun dışında zaten sorumsuz bir adamdı. Geç geliyor, para vermez, beni nedensiz yere döverdi. Sadece 6 yıl dayanabildim işte.

Çocuğunuz var mı?

Evet, 3 yaşında dünya tatlısı bir kızım var, tek mutluluğum.

Eğitiminiz?

Üniversite mezunuyum ama eşim beni çalıştırmadı. Evde oturup onun hizmetçiliğin yapmamı istedi. Boşanır burada çalışmaya başladım(dershane-rehber öğretmen)

Nikâh Türünüz? Severek mi evlendiniz?

Resmi nikâh. Severek evlendik.

Evliliğinizde en son ne zaman şiddete maruz kaldınız?

Evliliğimin bitme sebebi eşimin beni aldatmasıydı. Evliliğimizin 3. yılında hamile olduğumu öğrendim. Eşime bunu haber vermek istiyordum. Akşamı bekleyemedim ve onun işyerine gittim, ansızın ve onu ofisinde bir kadınla bastım o anda dünya başıma yıkıldı. Ağlayarak sokaklarda deli gibi koşturdum saatlerce, annemin evine gittim. Olanları anlattım ancak hamile olduğumu söylemedim çünkü boşanmama karşı çıkacaklardı. Eşim günlerce onu affetmem için yalvardı. Ancak onu affetmedim ve ondan boşandım.

Aileniz Hamile olduğunuzu nasıl öğrendi?

Çocuğumu aldirmayı çok düşündüm. Doktora gittim, aldıramadan döndüm kaç kere kıyamadım ona. Zaten çok zor hamile kalmıştım, çok tedavi gördüm bir daha çocuk sahibi olamamaktan korktum. İyi ki de aldırmamışım beni hayata bağladı kızım.

Bir Daha Evlendiniz mi?

Bir daha evlenmeyi düşünmedim Boşandıktan sonra kendimi işe verdim. Çocuğuma bakabilmek için çalışmak ve başarılı olmak zorundayım. Öyle de oldu kısa sürede dershanede rehber öğretmen oldum. Aslında şu anda bir birlikteliğim var. Ama evliliği istemiyorum cesaretim yok galiba.

Merkezle nasıl tanıştınız?

Dershaneden öğretmen arkadaşım merkezin gönüllüsü. Onun sayesinde birkaç kere toplantılara katıldım. İnanılmaz huzur verdi bana insan kendini güçlü hissediyor orada. Kadınların dayanışması öyle içten ve çıkarıcı ki bende su anda merkezin gönüllüsüyüm ve elimden geldiğince hem maddi hem de manevi olarak onlara destek oluyorum ve şiddet gören ve buna şahit olduğum tüm kadınları merkezle tanıştırıyorum.

Psikolojik Destek Aldınız mı?

Evet, Merkezde psikologla 4 seanslık bir görüşmem oldu. Ancak ilaç kullanmadım. Ve aldatılmışlığı kısa sürede atlattım.

Kadın-Erkek Eşitliği Hakkında Düşünceleriniz Nelerdir?

Tabi ki Erkek üstünlüğüne inanıyorum. Ancak hem duygusal hem fiziksel anlamda biz kadınları her anlamda ezen onlar.

GÖRÜŞME 3

Şiddet Türü: *Fiziksel, Duygusal ve Cinsel Şiddet*

Yaş:30

Eğitim Durumu: *Üniversite Mezunu*

Medeni Durum: *Bekâr*

Evli değilsiniz, aile fertleri tarafından mı şiddete maruz kaldınız?

Şiddet görmeye çocukluğumda başladım. Ben daha 45 günlükten babamla annem ayrılmış. Şiddet geçimsizlikmiş sorunları annem öyle anlatırdı. Annemde çok dayak yemiş babamdan, babam öğretmendi. Yurtdışına gitti orada bir kadınla yaşadı. Annemle resmen ayrılmamışlardı Annem de eğitimi için Ankara'ya gitmiş, beni anneannem büyütmüş. Annem eğitimi tamamlayıp ben beş yaşındayken döndü. Annem anneannem ve ben hayatımıza devam ettik. Çok da mutluyduk.9 yaşındayken ilk kez babamla karşılaştım. Aslında hiç görüşmek istemedim, teyzem zorla görüştürdü. O an hiçbir şey hissetmedim, yabancıydı benim için sokakta herhangi bir adamdan farkı yoktu 15 yaşında babam ansızın geldi, annem tatildeydi, saat 3'te eve girmiş Meskene tecavüz davası açıldı. Ancak o yine kaçıp kurtuldu olan yine bana oldu, aile içinde hep 'eşek adamın kızı, babana göndeririz' diye korkuttular beni yıllar geçti, büyüdüm 18 yaşına geldim ve babamı tanıma kararı aldım. Aile içinden ve çevremden gelen baskıdan sıkılmışım. Söylenenlerin yalan olduğunu kanıtlamak istedim kendimce para biriktirdim ve yanına gittim. Babam kendine iyi bir hayat kurmuştu. Ama birlikte yaşadığı kadın beni hiç istememişti, sürekli kavga çıkarıyordu hatta babamı benimle cinsel ilişkiye girmekle suçladı. Babamı bana karşı sürekli kıskırtıyordu. Bana o kadını birçok kez dövdü. Ama zamanla o kadının dolduruşuna geldi ve sürekli beni dövmeye başladı. Evden kaçtım, günlerce bir apartmanın merdiven altında sığındım, o sırada bir kadınla karşılaştım beni polise götürdüler. Olayları anlattım ama babamı düşünerek yinede şikâyetçi olmadım. Beni sosyal danışmana gönderdiler ve bana Türkiye ye dönmemi söylediler. Türkiye'ye dönmekten çekindiğimden babamla kaldım Babam beni dövmeye devam etti, o kadın ise beni numara yapmakla suçladı, günlerce yataktan kalkamadım. Babam beni uyuşturucu bağımlısı biriyle evlendirmeye çalıştı, beni yok etmeye çalışıyordu, beni istemiyordu. Burada yaşadıklarım da dayanamadım ve orayı da terk edip yurduma döndüm. Bu kez de dayım bana cephe aldı, annem başında erkek olmadığı için onun sözünden çıkmıyordu. Birçok kez ondan da dayak yedim. Kendime yeni bir ev açtım ve yalnız kalmaya karar verdim. Şiddete dayanamıyordum ancak babam beni yine buldu. Biraz benimle yaşadı bu zaman

içerisinde babamın bana karşı cinsel eğilimi olduğunu fark ettim Babamın tacizleri sonucu ondan uzaklaştım, dokunuşları bir kadına dokuyor gibiydi. Onu evden kovdum.

Çalışıyor musunuz?

Antalya'ya döndükten sonra heykel çalıştım. Sanata karşı çok ilgilim. İktisat mezunu olduğum halde alanımla ilgili bir işte çalışmadım. Antalya'da bir heykel ustasının yanına çalışmaya başladım burada çalışmaya başladığımın 5.günü adamın eşinde kıskançlık başladı. Bir gün atölyeye gelip bana 'fahişe' diyerek hakaret etti. Burada ki baskıya da dayanamayarak oradan ayrıldım ve kendime küçük bir yer tuttum. Bir gün usta beni arayarak sorunlarım var, çalışamıyorum senin atölyende çalışayım dedi vefa duygusuyla kabul ettim. Aynı zamanda ustanın eşi ve ailesi beni sürekli rahatsız ediyordu. Bir gün kadının annesi beni arayarak senin yüzünden ayrılıyorlar diyerek, hakaret etti. Ne kadar istemesem de sorunların içinde buldum kendimi. Aynı zamanda ustanın alkol sorunu vardı bunu öğrenince onunla çalışamayacağımı söyleyerek onu kovdum. Bu arada ailesinde bıçaklama ve kavgalar oldu. Usta evden ayrıldı ve beni arayarak atölyede kalabilir miyim dedi. Kabul ettim başıma bela oldu beni sevdiğini söylüyor her gün içip beni rahatsız ediyordu. Annem de beni 'onları sen ayırdın' diyerek suçluyordu çalışma hayatımda da şiddet benimleydi.

Hiç evlenmediniz mi?

Ben hayatım boyunca erkeklerden nefret ettim. Öncelikle babam, sonra annemin akrabaları ve usta onlardan öyle kötü muamele gördüm ki evlenmeye hiç cesaret edemedim. Bir erkeğin iyi olabileceğine inanmadım ben. Usta beni hala rahatsız ediyor bir gece ansızın kapıma geldi tehdit etti. Beni öldürmekle tehdit etti. Kapıyı açmadan komşular kapıdan aldılar. Yarım saat sonra yine geldi kapıyı kırarak içeri girdi elinde bıçak vardı, üzerime yürüdü. Ona karşı koymaya çalışırken elim kesildi. Ona dava açtım hala beni rahatsız ediyor onun yüzünden panik atak oldum. Sokakta gezemiyorum, geceleri uyuyamıyorum.

Psikolojik yardım aldınız mı?

Psikolojik yardım almadım. Benim babam sosyoloji mezunu, insan ruhundan iyi anlamalı. Ama beni hiç anlamadı o yüzden de bir psikologunda beni anlayacağını hiç düşünmedim bir dönem rahatlatıcı ilaçlar kullandım. Sonra bu merkezle tanıştım ve hayatım da yeni sayfa açtım.

Kadın-Erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yaşadığımız toplumda eşitlikten söz etmek zor. Biz kadınlar bunu inanmıyoruz ki erkekler bunu kabul edebilsin. Ben erkeklere duyduğum nefretten dolayı onlarla aynı seviyede tutmuyorum kendimi. Yaşasın kadın egemenliği diyorum.

GÖRÜŞME 4

Şiddete Türü: *Fiziksel / Duygusal / Cinsel Baskı*

Yaş:55

Medeni Durum: *Boşanmış.20 yıl ilk eşiyile/6ay ikinci eş / 4 ay flört*

Eğitim Durumu: *Üniversite Mezunu*

Şiddete maruz kaldınız mı?

Fiziksel, Duygusal, Psikolojik, Cinsel Şiddet yaşadım.

En son ne zaman şiddete maruz kaldınız?

En son 4 ay flört ettiğim kişinin psikolojik şiddetine maruz kaldım. Beni taşıyamayan bir adamdı çok ezikti. Bu eziklik yüzünden beni hep psikolojik baskı altında tutmak istedi. Çok şey bilmem çok şey okumam kendi düşüncelerimin varlığı onu rahatsız etti.

Çocukluğunuzda aile bireylerinden ya da başkalarından şiddete maruz kaldınız mı?

Evet, zaten beni en çok etkileyen şiddet çocukluğumda yaşadığım şiddettir. Babamı dört yaşında kaybettim. Annem çok aksi, tutucu, cahil bir kadındı. Dayılarım, amcalarım, ağabeylerim bana babalık yapmaya çalıştılar. Ama sevgi anlamında değil, sadece namusumu koruma anlamında. 14 yaşında köyümde ilk kez bir kız olarak öğretmen okulunu kazandım. Annem göndermek istemedi, 'kız dediğin dizini kırar evinde oturur, okuyup ne yapacaksın' dedi. Ben dayımı ikna ettim ve okulun istediği sağlık raporunu almak için şehre gittik.(Burdur) Ben de o dönem ilk kez regl oluyordum. İdrar tahlilinde bu yüzden değerlerimin bazıları çok yüksek çıktı. Hastalandığımı ve o yüzden sonuçların böyle olabileceğini söyleyemedim, benim için utançtı bu çünkü bir suçtu. Dayım doktorun anlattıklarından benim düşük yaptığımı zannedip köyü birbirine kattı. Adımı namussuza çıkardı. Annem de duyunca deliye döndü. Herkes bana 'orospu' muamelesi yapıyordu, daha 14 yaşındaki kız çocuğuna! Annem beni komsunun oğlu ile evlendirmeye karar verdi, bana hiç sormadan. İstemediğimi söylesem de fayda etmedi. O çocukla nişanlanacaktım. Bir gün kaçmaya karar verdim o yaşta gidebildiğim yer köyümüzdeki en büyük kiraz ağacının en yüksek dalı oldu. Herkes beni arıyordu, kimsenin aklına gelmemişti orada olabileceğim. Ağaçta yediğim kirazların çekirdekleri yere düşünce kendimi ele verdim. Beni buldular ve o çocukla nişanladılar. Kendimi kadın hissetmeye başladım. O çocuğun 'çocuk' kadını. Çok kötü bir duyguydu bu. Sonra edebiyat fakültesini kazandım. Annem göndermedi. Nişanlıma yalvardım, 'okumak istiyorum ne olur annemi ikna et, beni okula göndersin' dedim ya benden vazgeç ya da okulundan dedi bana bende yüzüğümü fırlattım. Annem ona dönmem için yalvardı. Ama dönmedim. Evden kaçmak

istedim. Köyün muhtarına gittim, ben edebiyat fakültesini kazandım beni göndermek zorundasın bu senin görevin dedim. Ve beni okuluma gönderdi. Okuluma başladım, kendimi öyle ezik güçsüz hissediyorum ki... Kendimi kütüphaneye kapadım, tek sosyal faaliyetim oydu.100'lerce kitap, dünya klasiklerinin hepsini okudum ve o zamanlar çok iyi bir yazar olmak için söz verdim kendime. Annem küçükken demir çubuklarla döverdi beni, vücudumda hiç beyaz yerin olmadığı günleri hatırlıyorum. Bunun dışında ağaca çıkmam yasaktı, olurda bir erkek ağacın altından geçip benim bacaklarımı görürse. Daha da fazlası annem gece yatışıma bile kızardı. Sırt üstü, bacaklarımı açarak yattığımda çimdirerek beni uyandırır, yan yatmamı söylerdi. Çünkü öyle yatmak 'sevişme pozisyon'uydu.

Kaç yaşında evlendiniz? Severek mi?

18 yaşında. Fakültenen biriyle kendim severek evlendim.

Nikâh Türü?

Resmi Nikâh

Eğitim durumunuz nedir?

Üniversite mezunuyum. Çok iyi bir okuyucuyum elime ne geçerse okurum, kendimi sürekli geliştiririm. 55 yaşındayım ve hala öğrenecek çok şeyim var diye düşünüyorum.

Şu an çalışıyor musunuz?

Öğretmenlikten emekli oldum. Şu anda da kitap yazıyorum. Üç tane kitabım basıldı. Yeni bir kitap hazırlığı içerisindeyim. Bunun dışında Express gazetesinde köşe yazıyorum, güncel konularda yazıyorum. Koyu bir solcuyum, siyasetle de yakından ilgileniyorum.

Eşiniz çalışmanıza nasıl bakıyordu?

Eşim çalışmama karışmıyordu. Ancak çok okumam, yazı yazmam ve her konuda bir şeyler biliyor olmam onu çileden çıkarıyordu. Kendini benden aşağıda hissetmek onu bitiriyordu ve bu yüzden sürekli kavga ediyordu. Düzenli bir aile hayatımız olmadı zaten. Her akşam içen sorumsuz bir eşim vardı: Meyhaneden gelir beni kâğıdımla, kalemimle, kitabımla masa başında bulunca deliye dönerdi, böyle anlarda çalışmamı istemediğini söylediği de olurdu ama ayıkken hiç böyle bir şey demezdi.

Eşinizin Eğitim Durumu Nedir?

Üniversite mezunuydu ama dediğim gibi okuyan kendini geliştiren bir insan değildi.

Eşinizin Mesleği Nedir?

O da öğretmendi.

Aylık gelirin ne kadar?

Emekli maaşım ve kitaplarımdan gelen gelirim var. Onun dışında bir gelirim yok. Onların çoğunu da hayır işlerine harcıyorum diyebilirim.

Eşinizden boşanmaya nasıl karar verdiniz?

Eşim bir gün içkili olarak eve geldi ben de masanın başında bir şeyler karalıyordum. Soğuk kış günüydü odun sobası yanıyordu. Başucumda 20 yılda biriktirdiğim yazılarım duruyordu. Eşim yanıma geldi ve beni hırpalamaya başladı. Masada bir şeyler karalamam hataydı onun için. Sinirlendi ve 20 yılda biriktirdiğim tüm yazılarımı sobanın içine attı cayır cayır yaktı. Yakamdan tutarak, sen o güzel onlarla yorma, boş ver gitsin dedi. O anda bitti benim için. O ana kadar ondan boşamam için çok neden vardı belki ama bu olayla açıldı gözüm o olayda boşanma cesareti bulabildim.

Bir daha evlendiniz mi?

Evet, tekrar evlendim. Ama o da yanlış bir adamdı benim için, beni taşıyamadı yani.6 ay evli kaldım onunla da. O da diğer eşim gibi çok bilmeme dayanamıyordu. Sosyalliğimi, kültür seviyemi yüksekliğimi taşıyamadı. Boşanınca çevremde laf olmasın diye fazla tanıyamadan evlendim onunla, kısa bir flört dönemi yaşasaydım belki böyle bir hataya düşmezdim bundan 7 ay önce de bir flörtüm oldu, onunla birlikte evleneceğim gibi birinin olmadığını düşünüyorum, evlilik bana göre değil sanırım.

Psikolojik yardım aldınız mı?

Hayır, Bu güne kadar hiç psikologa gitmedim. Zaten bu yaşadıklarımı ilk kez size anlatıyorum. Ben bunları hiç dert olarak görmedim, hiç kimseye dertlenmedim. Her olayda biraz daha güçlendim, ayaklarımın üstünde durmayı öğrendim. Diğer kadınlara yardımcı olmak için söz verdim kendime solcu arkadaşlarımın 'lerde yaşadığı işkencelerin yanında benim yaşadığım koca dayacağının hiçbir şey olmadığını düşündüm her zaman!

Merkezle nasıl taşındınız?

Ben kadın danışma ve Dayanışma Merkezinin kurucularındanım. 16 sene önce 3 arkadaşımınla Ankara'da Danışman eğitimi alarak bu merkezi kurduk. Hepimiz şiddet mağduruyduk belki ama biz mücadeleyi seçenlerdendik. Bizim gibi olan diğer kadınları kurtarmak, onlara yol gösterebilmek adına bu merkezi kurduk 16 yılımızı tamamladık merkez olarak hala ayaktaız bu benim için gurur verici! Hala merkezde danışmanlık yapıyorum. Artık bu görevi gençlere vererek görevden ayrılmak istiyorum.

Peki, bir danışman olarak en çok hangi şiddet türü ile karşılaşıyorsunuz?

Önceleri daha çok fiziksel şiddet mağduru vardı. Son yıllarda ise cinsel ve psikolojik şiddet mağduru yüksek. Günümüzde kadınlarında psikolojik şiddet uygulandığını düşünmekteyim.

Kadın-Erkek Eşitliği Hakkında ne düşünüyorsunuz?

Son derece tutucu ve erkek egemenliğinin olduğu evin tek kız çocuğum ben. Erkek üstünlüğünün kadın aşağılığının içinde büyüdüm. Ama kendime o aşağılıktan sıyırıldım. Kadınlığımı kadın olmanın gururu, bilinci ve gücüyle yaşamayı öğrendim. Yerimde saymadan, erkeklerin toplumdaki üstünlüklerine yenilmedim, mücadele ettim. Ve artık birçok erkekten daha üstünüm: Kadın egemenliğini yaşıyorum. Koyu bir feministim.

GÖRÜŞME 5

Şiddet türü: *Cinsel, Fiziksel ve Ekonomik Şiddet*

Medeni Durum: *22 Yıllık Evli*

Eğitim Durumu: *İlkokul mezunu*

Yaş: *40*

22 yıl uzun bir beraberlik... Evliliğinizden bahseder misiniz biraz?

Evet, uzun bir beraberlik.19 yaşındayken evde babamdan, ağabeyimden gördüğüm dayaklar nedeniyle kaçarak evlendim onunla. Çocuk yaşta büyük zorluklara katlandım. Eşim çok tembel bir adamdır. 22 yıldır ben ona bakıyorum diyebilirim. Eve bir kere ekmek getirmişliği yoktur. Ben koyarım yemeği önüne ben de kaldırım.

Ekonomik şiddeti ağır şekilde yaşamışsınız. Peki, başka ne tür şiddete maruz kaldınız?

Ben aslında en çok cinsel şiddete maruz kaldım. Gece olsun istemiyordum. O kadar tiksiniyordum ki ondan. İstemediğimi söylesem de döverek yapıyordu işini. Karşı koyduğumda vücudumda morartmadık yer bırakmıyordu.

Boşanmayı düşünmediniz mi?

Boşanmak istediğimi bir kaç aileme söyledim. Ancak 'kocandır, katlanacaksın' dediler. Ve boşanmamam için sürekli baskı yaptılar, boşanırsam onların boyunlarını bükcektim çünkü elaleme ne derlerdi. bir de üç tane çocuğum var, boşanmamam da onların etkisi de büyük, onlar biraz daha büyüsünler istedim. Bir gün beni öldüresiye dövdü, sırtım çürük içindeydi, sopayla vurdu defalarca, kan kustum. O gün karakola gittim,3 günlük rapor verdiler, ardından da boşanma davası açtım. Eşim önce boşanmayı kabul etti ancak duruşmada vazgeçti. Davayı açtıktan sonra dayak daha da arttı.

Boşanamadınız mı hala?

Davamız hala sürüyor. Eşim evi terk etti.3 aydır ailesinin yanında kalıyor. Ortanca oğlum da götürdü. Bana göstermiyor. Yakın zamanda davamız vardı. Boşanacağını söyleyerek imza attı ama hala sonuç yok.

Merkezle nasıl tanıştınız?

Boşanma davam sırasında görüştiğim avukatlar sayesinde duydum merkezi. Hukuksal danışmanlık hizmetinden yararlanmak istiyordum önce ama psikolojik danışmanlık da aldım.

Kadın-erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben hem kadın hem erkek oldum hayatım boyunca. Bir kere olsun eşimin göğsüne yaslanmadım. Bana o samimiyeti vermedi hiç, sevgiden bir haberi. Adam olsaydı da eşit olmasaydık...

GÖRÜŞME 6

Şiddet türü: *Cinsel ve Fiziksel Şiddet*

Medeni Durum: *3 yıllık evli*

Eğitim Durumu: *Lise mezunu*

Yaş: *24*

Evliliğinizden biraz bahseder misiniz?

Babam ben 19 yaşındayken vefat etti. O öldükten sonra annem, kız kardeşim ve ben birlikte yaşamaya başladık. Evin geçimini ben sağlıyordum, durumumuz çok iyi olmasa da idare ediyorduk. Ancak annem ısrarla başımızda bir erkeğin olması gerektiğini söylüyordu. Bu arada komşumuz olan kocam bana talip oldu. Ben istemiyordum. Karısından yeni boşanmış 52 yaşında, üç çocuklu biriydi. Bana göre değildi yani... Karısını dövdüğü için boşandığını duymuştuk. Annem ısrarla onunla evlenmemi istedi, sürekli baskı yaptı. Ve beni o adamla evlendirdi.

Siz de şiddete maruz kaldınız mı?

Evet. Hem de şiddetin her türüne. Bin bir türlü işkence yapıyordu bana. Hem fiziksel hem duygusal hem de cinsel şiddet gördüm.

Yaşadıklarınızdan biraz bahseder misiniz?

Eşimle birlikte annemlerin yanında yaşamaya başladık. Eşim sürekli olarak alkol alıyordu evde ya da dışarıda fark etmiyordu, sürekli içiyordu. Bir gece annemle kardeşim dışarı çıkmışlardı. İçip içip eve geldi yine beni dövmeye başladı, beni döverek bayılmış ben hatırlamıyorum. Ayıldığımda kendimi banyoda buldum. Ben ayılınca sopa ile vurmaya başladı. Sonra da tecavüz etti. Sonra annemler eve geldi, annemi ve kardeşimi de dövdü. Hiçbirimiz karşı koymadık ona.

Gördüğünüz şiddetin nedeni neydi peki?

En başında alkol tabi. Kendinde olmuyordu hiç beni döverken. Onun dışında cinsellik anlamında onu tatmin edemediğimi söylüyordu. Her gece onun için süslememi farklı fanteziler yapmamı istiyordu. Eski karısının böyle şeyler yaptığından bahsediyordu. Bunun dışında beni çok kısıntıyordu ve sürekli olarak onu aldattığımı düşünüyordu. 'Beni aldattın değil mi' diyerek dövüyordu kim zaman

Boşanmayı düşünmediniz mi hiç?

Düşündüm ama annem yine karşı geldi. 'Ne yararsa yapsın yine erkek olsun başımızda' dedi. Boyun eğmek zorunda kaldım. Tabi eşim de 'benden asla ayrılamazsın, seni öldürürüm' diyerek tehdit ediyordu.

Psikolojik Yardım aldınız mı?

Merkeze gelmeden önce hiç psikologa gitmemiştim. Merkeze gelip yaşadıklarımı anlattıktan sonra beni psikologa yönlendirdiler ve tedavi olmam gerektiğini söylediler. Belki bunları bu kadar rahat anlatmamın nedeni görüştüğüm psikologdur.

Fiziksel şiddetin ağır biçimlerine maruz kalmışsınız. Şiddet sonrası karakola ya da polise gitmeyi düşünmediniz mi?

İş arkadaşlarım vücudumdaki darp izlerinde şiddet gördüğümü anlıyorlardı. Ben yine de itiraf etmiyordum, utanıyordum. Çalıştığım yerin kurum doktoru bir gün beni yanına çağırdı ve darp izlerinin nedeni sordu. Anlatmak zorunda kaldım. Karakola başvurmam gerektiğini, bu işkenceye katlanmak zorunda olmadığımı söyledi. Onun üzerine karakola gittim. Ancak oradaki görevliler çok ilgisizlerdi, yalandan bir tutanak tutup beni gönderdiler. Bir daha da hiç gitmedim.

Merkezle nasıl tanıştınız?

Çalıştığım yerdeki kurum doktoru yönlendirdi beni. Bana psikolojik ve hukuksal olarak destek olabileceklerini söyledi. Gerçekten de öyle oldu. Her anlamda bana destek oldular. Beni insan olarak gördüler, beni dinlediler ve en önemlisi bana hak verdiler. Bana bir çıkış yolu bulmalarını söyledim onlara, dayanamıyordum artık. Beni sığınma evine yerleştirmelerini talep ettim.

Eşinizle boşandınız mı ondan sonra?

Boşanma davası açabilmek için merkezin avukatı bana yardımcı oldu. Davamız hala sürüyor ve kadın konukevinde kalıyorum. Ne annemle ne de kardeşimle görüşmüyorum. Bu halde olmamın nedeni onlar çünkü hayatımı harcadılar. Şu an kendime yepyeni bir hayat kurdum. Bu şehirden de gitmek istiyorum aslında bütün kötü anıları arkamda bırakıp gitmek istiyorum.

GÖRÜŞME 7

Şiddet Türü: *Duygusal, Fiziksel ve Cinsel Şiddet*

Yaş:48

Medeni Durum: *30 yıllık evli*

Eğitim Durumu: *İlkokul mezunu*

Şiddete maruz kaldınız mı?

Evet, evliliğimin ilk yıllarında sık olmasa da çocuklarım çok küçükken neredeyse her gün şiddete maruz kalıyorum.

Ne tür Şiddete maruz kaldınız?

Eşim her anlamda beni mağdur etti hem duygusal hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldım. Beni en çok yaralayan ise cinsel şiddeti idi. Psikolojik olarak beni en çok yıpratana oydu.

Cinsel şiddet diyorsunuz, boyutunu kısaca anlatabilir misiniz?

17 yaşında zorla evlendirildim. Çocuğum yani cinsellik nedir bilmiyorum eşim benden yaşça büyüktü ilk gece bana resmen tecavüz etti. Zaten 30 yıllık evliliğimde bir kere isteyerek onunla birlikte olmadım. Her defasında daha da tiksindim ondan. Benim için eziyetti, eşim inanılmaz düşküdü. İstemediğimi söylesem de beni dinlemez, gerektiğinde kaba kuvvet kullanır, beni etkisiz hale getirir ve işini bitirirdi. Onun dışında bana bir kere sarıldığını, öptüğünü hatırlamıyorum. Belki de bu yüzden den her ilişkimiz tecavüz gibi geldi bana.

Çocukluğunuzda da aile bireylerinden ya da başkaları tarafından şiddete maruz kaldınız mı?

Evet, biz üç kardeşiz. 2'si erkek, 1 ben kızım. Babam beni onlardan hep ayırdı. İlkokula kadar zor okudum ki çok başarılı bir öğrenciydim. Bir ayda okuma yazmayı çözmüştüm, ama babam okumamı hiç istemedi, 'kız kısmı okumaz, dizini kır evde otur, annenden ev hanımlığı öğren' dedi. Müziğe karşı ilgim vardı. 8 yaşında saz çalışıyordum, sanat okuluna gitmek istedim. 'Şarkıcı mı olacaksın başıma' diyerek dövdü beni yine annemin desteği ile 2 sene sanat okuluna gittim ama devam edemedim. Babam sokakta oyun oynamama bile izin vermezdi pencereden çocukları izler, ağlardım: Bir kere de bisiklete bindim diye dövdü beni. Böyle bir çocukluk işte... Babama, ağabeylerime hizmet etmekle geçti çocukluğum.16 yaşında geldim, güzel bir kızdım çok isteyen vardı, babam bu kızı kaçırtırlar başımıza dert olur adımızı lekeler diye tanımadığı bir adamla nişanladı beni.6-7 ay sonra evlendik.

Kaç yaşında evlendiniz?

16 yaşında nişanlandım.17 yaşında evlendim. Zorla evlendirildim yani. O yaştakiler dışarıda oynarken ben kocama bakıyordum.

Hiç çalışma hayatınız oldu mu?

Eşim de babam gibiydi. Dışarıda çalışmamı istemedi. Ben de evde temizlik yaptım, dantel ördüm, oya işledim. Öyle öyle beş kuruş para kazanmaya çalıştım.

Eşinizin eğitim durumu nedir?

Eşim lise mezunuydu. Toprak mahsulleri ofisinde memur olarak çalışıyordu.

Aylık geliriniz ortalama olarak nedir?

Eşim çalışırken 1000 lira falan alıyordu

Kaç tane çocuğunuz var?

İki çocuğum var. Biri kız diğeri erkek. Onların okumasını çok istedim, benim gibi sefil olmasın diye özellikle kızımın okuması için çok uğraştım ama eşim buna hep engel oldu. Kızım bir yıllık evli bir kızı var. Oğlum bekâr

Sizce eşiniz size şiddet uygulamasını tetikleyen olaylar nedir?

Eşim evlendiğimiz ilk yıllardan itibaren normal bir insan değildi. Düzenli bir aile hayatımız olmadı. Aynı sofrada yemek yemişliğimiz bile çok azdır. Evimizi otel gibi kullanırdı. Sabah çıkar, gece yarısı gelir, açsa yemek yer, üstünü değiştirir işini görür ve uyurdu. Eşim sabah-akşam demeden sürekli alkol alırdı, eve hiç ayık kafa ile gelmezdi. Bütün maaşını alkole yatırır, benim kazandığımı da elimden alıp alkole yatırırdı. Çocuklarıma bir kap yemek pişiremediğim günler çok olmuştur. Bir evde yağ, makarna olmaz mı hiç, bizde yoktu. Çocuklarımı kendi sütümle besledim ben, hala yaşıyorlarsa o sütün sayesinde. Şiddet uygulamasındaki en büyük etken alkoldü, sonra benim birlikte olmak istemeyişim onu çılgına çevirirdi, beni bayıltana kadar döverdi. Maddi yetersizliklerin de büyük etkisi vardı tabi.

Boşanmayı hiç düşünmediniz mi?

Hiç düşünemedim. Bu yaşadığım şiddet olayından çok çocuklarımı düşündüm çünkü hep, onların karınlarını doyurmak için hep dik durdum. Kaba kuvvet uygular, hep yerim mosmor, her yerim ağrıyor da olsa yine elimde iğnem ipliğim beş kuruş kazanıp çocuklarımı doyurmak için uğraştım. Boşansam ne yapacaktım ki annemin babamın evine dönsem orada da babam şiddet uygular. Zaten kabul etmezdi de. Bu kadar kötü durumda olduğumu bildikleri halde hiç destek olmadılar bana. Bir gün arayıp da bir ihtiyacın var mı diye sormadılar bile. Ben hep mücadele ettim eşimi adam, çocuklarımın başına baba etmeye çalıştım.

Eşiniz alkolü bırakmak için tedavi oldu mu?

Evet. Biz eşimin işinden dolayı birçok yerde bulunduk Isparta'dan Eskişehir'e oradan İzmit'e geçtik. İzmit'te çalışırken artık alkol olayını abartmıştı. Saat 08.30'da işe gider, saat 09.00'da bahaneyle işten çıkar, şişelerce alkol alıp bir ağacın altında sızardı. Müdürü malulen emekli olsun diyerek eşimi tedavi için hastaneye yatırdı.15 gün orada kaldı. O zamanlar çok iyiydi. Ben o ne isterse yapıp evden getiriyordum, her akşam yanında onunla kalıyordum.5. günün sonunda 'Bursa'da ablam hastalandı' diyerek bizi çocuklarla oraya gönderdi Bursa'ya gittik ablası hasta falan değildi. Aniden döndük, hastaneden kaçmış şişeleri alıp evde içmeye gitmişti. Eve gittik ve eşimi sızmış bulduk. Sonra 'böyle olmayacak beni buradan uzaklaştırın, bu şehirde yaşamak istemiyorum, başka yere taşınırsak ancak alkolü bırakırım' dedi ve biz Antalya'ya gelme kararı aldık. Aniden buraya taşındık. İlk zamanlar iyiydi, içmiyordu ancak zaman ilerledikçe çevre edindi ve arkadaşlarıyla meyhanelerde, barlarda içmeye başladı. Eski Aydıner geri döndü. Antalya'da da birkaç kere hastaneye yattı ancak bırakmayı başaramadı. Alkolden başka şeylerde yapmaya başladı burada. Başka kadınlarla birlikte oluyor, bir de onlara para yediriyordu. Bir gece eve geldi, her yeri mosmor, diş iziydi. Gece hiçbir şey sormadım. Sabah ayıldığında 'ne oldu sana böyle' dedim, 'kadınlarla oynasırken oldu' dedi. İşte o anda kararımı aldım Çocuklarla konuşacak ve ondan boşanacaktım. Çocuklarımı karşıma aldım ve onlara her şeyi anlattım. Onlarda hak verdiler ve 'hemen boşan' dediler. Aldım eşimi karşıma konuştum. Ama olmaz dedi, beni yine dövdü. Ben de 'bundan sonra benden hiçbir şey bekleme' dedim. 'Ne paramı veririm, ne de kadınlık yaparım. Sadece çamaşırını yıkar, yemeğini yaparım'. Bundan sonrası da daha da cehennem oldu eve gelir, yaptığım yemeği yer kalanını da çöpe dökerdi, evde yeni aldığım ne varsa atar ya da kullanılmaz hale getirirdi.

Şimdiye kadar yaşadığımız en ağır şiddet olayını anlatır mısınız?

İki tane unutamadığım olay var. İlki İzmit'te oldu. Biz 1999 depreminde oradaydık. Depremi yaşadık ve lojmanda kalıyorduk, evimiz oturulmaz hale geldi ve bize bir çadır tahsis ettiler, çocuklarım ve eşimle orada kaldık. Yer yatağında dördümüz yatarken bile benimle zorla birlikte oldu, çocuklarım anlamasın diye sesimi çıkarmadım ama inanılmaz etkilendim. Millet dışarıda can derdindeyken, herkes bir yakını kaybetmiş ağlarken, biz de evimiz yıkıldı diye üzülürken o başka şeyler peşindeydi. Diğer olay da Antalya'da oldu. Eşimin beni aldatma olayından sonra dayanamadım ve polise gittim evden uzaklaştırılması için dilekçe yazdım ancak param olmadığı için başaramadım, belli bir dilekçe parası istediler. Dilekçemi vermeden eve geldim, masanın üstüne koydum. Eşim bunu gördü ve deliye döndü. Eline bıçağı

alıp evde ne varsa parçalamaya başladı. Ne koltuk, ne yastık, ne yorgan, ne kıyafet bıraktı, öniine ne geldi ise kırdı, döktü. Ve bana saldırdı, kes dedim kes de bitsin bu işkence. Sonra oğlum girdi odaya dalaşmaya başladılar ve oğlumun kolunu yaraladı. Ben bıçağı aldım elinden yoksa ya oğlumu ya da beni öldürecekti.

Komşularınızdan ya da çevrenizden bu olaylara şahit olanlar size yardımcı olmak kişiler olmadı mı?

Komşularımdan birkaç kere bağırlardan, dayak seslerinden korkup polis çağırın oldu ancak polis geldiğinde eşim onları içeri buyur eder hiçbir şey yokmuş gibi onlarla sohbet eder, sonra onlar gidince beni dövmeye devam ederdi. Polisler benimle de konuştular bir kere şikâyetçi olmak ister misin diye şikâyetçi olsam ne olur dedim. ‘Sadece bir gün nezarethanede tutup evine yollarız’ dediler. Şikâyet etsem daha da kinlenir, beni içeriye attırdın diye daha çok döver diye şikâyetçi olmadım.

Kadın Sığınma evine başvurmayı niye düşünmediniz?

Çocuklarım vardı. Onları bırakamazdım zaten beni orada da tutmazdı.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi’ne başvurmaya nasıl karar verdiniz?

Merkezin TRT’de tanıtım filmi vardı. İzledim ve çok etkilendim. Telefon numarasını alıp aradım ve görüşmeye çağırdılar. Psikolog ve avukat ile görüştüm, kaydımı yaptırdım. Birçok hakkımı merkezde öğrendim ve burayla tanıştıktan sonra eşimi evden kovabildim. Özgüvenimi, benliğimi geri kazandım. Evde sorunum olduğunda hemen merkeze gelip, anlatıp rahatlıyorum. Merkezin dönem kurslarına, eğitimlerine, konferanslarına katılarak deşarj oluyorum. Burası benim için dönüm noktası oldu.

Eşimi evden kovabildim dediniz olayı biraz anlatır mısınız?

Bıçakla bana saldırdığında onu evden kovdum, eşyalarını kapının öniine koydum. Annesinin evine gitmesini istedim. Üç ay boyunca hiç gelmedi. Üç ay sonunda tekrar içip içip kapıma çiçekle geldi. Kabul etmedim tekrar geldi kapıları açmadık tekrar annesinin yanına döndü. Bir süre sesi çıkmadı. Bir gün kayınvalidem aradı Aydıner çok hasta hemen gelin dedi. Gittik ki Aydıner ölmüştü içki alacak parası kalmayınca kolonya içip zehirlenmişti. Kaynanam günlerce bizi suçladı, oğlumu sen bitirdin diye beni bitirdi.

Merkezin dışında başka yerden psikolojik tedavi aldınız mı?

Ben 1998’den beri psikiyatrik tedavi oluyorum. Kullanmadığım ilaç kalmadı. Karaciğerim bu ilaçlar yüzünden bitti, midem bozuldu, haftalarca yemek yiyemedim.

Kadın-Erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hem eşim hem de babamdan tek istediğim 'yaşamaktı' ikisi de bana bunu çok gördü. Ne gençliğimi nede çocukluğumu yaşadım, yaşayan bir ölü yarattılar. Ben eşitliğe inanıp, eşitliği savunsam bundan sonra ne işe yarar ki.

GÖRÜŞME 8

Şiddet Türü: *Fiziksel, Duygusal ve Ekonomik Şiddet*

Eğitim Durumu: *İlkokul Mezunu*

Yaş:52

Medeni Durum: *Boşanmış.8 yıl evli kalmış.*

Boşanmış bir bayansınız. Hayatınızı nasıl sürdürüyorsunuz?

Annemle ve babamla yaşıyorum. 27 yaşında öğretmen bir kızım var. Babamın emekli maaşı ve kızımın maaşıyla hayatımızı devam ettiriyoruz. Maddi sıkıntıdan çok manevi sıkıntılarım var, anneyle babayla evlenip ayrıldıktan sonra birlikte yaşamak inanılmaz zor. Kendini sığıntı gibi hissediyor insan. Kızım 3 yaşındaydı ayrıldığımda. O zamanlar psikolojim inanılmaz bozuktu, kızımı cami avlusuna bile bırakmayı düşündüm ama yüreğim el vermedi. Baba evine dönerken bir de çocuğumla onlara yük olmak istemedim. Ama annem babam hep destek oldular, en zor zamanları atlattırma yardımcı oldular.

Hiç çalışmadınız mı?

Biz üç kardeşiz. Bir oğlan, iki kız. En büyükleriyim ben. O yüzden ilkokula kadar okuyabildim. Çocukluğum diğer kardeşlerime bakmakla geçti. Okuyamadığım için de düzgün bir işte çalışmadım. Evliyken bir dönem otelde kat görevlisi olarak çalıştım. Daha sonra otelin çalışma ortamına alışamadığım için ayrıldım. Sonra eşimden ayrıldım. Annemlerle yaşamaya başlayınca en azından çocuğumun masraflarını karşılayabilmek için evde el işi yapmaya başladım. Onun dışında çalışma hayatım olmadı.

Eşinizle niye ayrıldınız?

O kadar çok şey var ki anlatılacak... Kâbus gibi günler yaşattı bana, alkoliğin tekiydi. Sürekli nedensiz yere dövüyordu. Eve hiçbir şey almıyordu. Zaten çalışmıyordu da çok tembel bir adamdı. Bir işe girer, iki ay dayanamaz ayrılırdı, kazandığı parayı da alkole verirdi. Evliliğimiz boyunca ekmeğimize varıncaya tüm ihtiyaçlarımızı annemle babam karşıladı. Evlerinde ne varsa bize taşır, 'aç durmayın, evinizde bir kap yemek olsun' derlerdi.

Eşiniz boşanırken zorluk çıkardı mı?

Hayır. Kızım doğduktan sonra aramızda ipler iyice kopmuştu zaten. Sık sık annesinde kalıyor, bazen günlerce eve uğramıyordu. Kızımın ağlamasından bile rahatsız oluyordu. 'Sustur şu çocuğu' diyerek dövüyordu beni. 'Senden boşanmak istiyorum'

dediğimde, 'defolup gidinde kurtulayım sizden' dedi. Ben de hiç zorlamadım, zaten çekecek gücüm kalmamıştı. Annemle konuştum ve boşanma davası açtık. Bir aya kalmadan boşandık zaten.

Psikolojik destek aldınız mı?

Almadım. Merkeze gelene kadar, psikologlara sadece delilerin gittiğini düşünürdüm ben. Merkeze geldikten sonra bunun normal bir şey olduğunu anladım.

Merkezle nasıl tanıştınız?

Evim merkeze çok yakın, gelip geçerken tabelasını gördüm. İlk önce gitmeye cesaret edemedim. Telefon numarasını aldım ve aradım. Bana randevu verdiler. Gittim, kaydımı yaptırdım. Psikolojik destek aldım ve arkadaşlar edindim. Benim gibi hatta benden daha kötü yaşantıları olmuş kadınlarla tanıştım. İtiraf etmeliyim ki duyduklarım karşısında bazen kendi halime şükrettim. En azından benim annem babam arkamdaydı.

GÖRÜŞME 9

Şiddet Türü: *Duygusal Şiddet (Aldatılma).Fiziksel Şiddet*

Yaşı:29

Medeni Durum:8 yıllık evli

Eğitim Durumu: *Lise Mezunu*

Nikâh türünüz?

Resmi nikâh ve imam nikâhı

Severek mi evlendiniz?

Evet aileme karşı çıkararak severek evlendik

Şu an çalışıyor musunuz?

Evet.

Çalışma hayatınızın kaçınıcı yılındasınız?

5.yılındayım.

Eşiniz çalışmanıza nasıl bakıyor?

Maddi sıkıntılardan dolayı çalışmaya başladım

Eşinizin eğitim durumu nedir?

Eşim de lise mezunu

Eşinizin mesleği nedir?

İşçi olarak çalışıyor bir şirkette.

Aylık geliriniz ne kadar?

Asgari ücret alıyoruz ikimizde

Şiddete maruz kaldınız mı?

Evet

Yaşadığınız şiddetin türü neydi?

Dayak ve son olarak aldatılma

Evliliğinizde en son ne zaman şiddete maruz kaldınız?

Bundan 3 ay önce aldatıldığımı öğrenerek en büyük şiddeti yaşadım.

Kaç tane çocuğunuz var?

Bir tane kızım var

Aldatıldığınızı nasıl anladınız?

Öğrenmeden önce sürekli olarak bana öfkeli davranıyordu. Aslında evlendikten sonra hep öyle davranmaya başladı ve şiddet giderek artmaya başladı, Neredeyse her gün beni dövüyordu. Sefalet bizi birbirimize düşürdü aslında eşimi çok severek evlenmişim, daha sonraları benden sıkıldı sanırım nedensiz beni döver çekip giderdi.

Sevgi yerini öfkeye bırakmıştı. Bir pazar yine çaktı gitti sonra arkadaşım aradı 'sizi gördüm elle geziyordunuz' dedi ama ben evdeydim. Ona bunu sorduğumda 'gezerim de tozarım da sana hesap mı vereceğim' dedi ve yine beni dövdü.

Sizce eşinizin sizi aldatmasını tetikleyen olay neydi? Hatayı kendinizde aradığınız oldu mu?

Bunun için bir sebep bulamıyorum tek sebep geçinememiz olduğumuzdur diye düşünüyorum. Bir de ona muhtaç olmam olabilir, ben ona hep bunu hissettirdim.

Peki, aileniz akrabalarınız arkadaşlarınız olaydan haberdarlar mı?

Ailemle görüşemiyorum evlenirken eşimle evlenmemi hiç istemediler ve annem 'onunla evlenirsen, bizi unut' dedi, ben de eşimi seçtim ve yolları ayırdık. Burada yaşadığımızı bile bilmiyorlar. Belki bu halde olduğumu bilseler beni yanlarına alırlar.

Aldatıldıktan sonra hissettiklerinizi kısaca anlatır mısınız?

Sadece aldatılmak olsa keşke hem aldatılan hem de dayak yiyen benim ve hala onu çeken benim.ona muhtaç olduğum için bu konuyla ilgili hiç üzerine gitmedim. Zaten o da hiçbir şey yokmuş gibi davranıyordu. Kendimi kötü hissettim tabi, ama kızım için katlanmak zorundaydım.

Evliliğinizi Neden Bittirmediniz?

Söylediğim gibi ailemle ipleri kopardık, gidecek bir yerim yok... Aslında çalışıyorum yeni bir hayat kurabilirdim kendime ama bunu yapmaya hiç cesaret edemedim. Bu adama tutsak ettim kendimi: Bütün işkencelerine katlandım.

Çocukluğunuzda da aile bireylerinden ya da başkalarından şiddete maruz kaldınız mı?

Elbette eşimle kaçarak evlenme sebebimde budur, ailemden uzaklaşmak isteyişim... Babam ve ağabeylerim beni devamlı ezerlerdi beni ama yağmurdan kaçarken doluya tutuldum.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvurmaya nasıl karar verdiniz?

İş yerinden çıktıktan sonra tesadüfen gördüm ve girdim

Eşiniz ve siz psikolojik yardım adlı mı?

Eşime aldırمام, kabul etmez ama ben hala yardım almaktayım umarım faydasını görecekim

Ailenin korunması yasasından haberdar mısınız?

Merkezde öğrendiklerim kadar ama cesaretim yok hala haklarımı savunabilmek için

Kadın Erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Benim ve kadınların buna inanması bir şey ifade etmiyor sanırım Erkekler İnanmalı ki bizlere ona göre davranmalı benim gibi güçsüz kadınlar ezilmeye mahkûm.

GÖRÜŞME 10

Şiddet Türü: *Duygusal Şiddet (Aldatılma). Fiziksel Şiddet, Cinsel Şiddet*

Yaşı: 42

Medeni Durum: *Boşanmış (20 yıllık evli kalmış)*

Nikâh türü: *Resmi nikâh ve imam nikâhı*

Eşinizle severek mi evlendiniz?

Aile zoruyla, istemeyerek evlendim. Bana sormadılar bile... Sadece bu adamla evleneceksin dediler. Babam çok aksi bir adamdı. O olacak dedi mi olurdu bizim evde. Ben de onun kurbanı oldum.

Eğitim durumunuz nedir?

Ortaokul mezunuyum. Okumayı çok istedim aslında ama okutmadılar. Babam 'kız kısmı okumaz' dedi.

Çocukluğunuzda ve evliliğinizde şiddete maruz kaldınız mı?

Evet. Hem çocukluğumda hem de evliliğimde şiddet gördüm. Çocukluğumda annem de babam da sürekli döverdi beni. Kendimi suçlardım hep çocukken de ne kadar kötü bir çocuğum derdim. İyi olsam annem babam beni niye bu kadar dövsün diye düşünürdüm. Kendime öz güvenimi çocukluğumda kaybetmiştim. Sonra da evlendiğim adam dövmeye başladı. Böyle işte...

Şu an çalışıyor musunuz?

Evet. Evlere temizliğe gidiyorum.

Eşiniz çalışmanızı nasıl bakıyor?

Eşimden ayrılmadan önce çalışmıyordum. Çalışmama izin vermiyordu. .

Eşinizden ne zaman nasıl ayrıldınız?

Eşim bana her türlü eziyeti yaptı 5 yıl önce başka bir kadın için evi terk etti.

Eşinizin eğitim durumu nedir?

Lise mezunu

Eşinizin mesleği nedir?

Memur

Aylık gelirin ne kadar?

Şimdi ben ortalama 1000 TL kazanıyorum birazda nafaka alıyorum çocuklar için.

Yaşadığınız şiddetin türü neydi?

Fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve aldatılma.

En son ne zaman şiddete maruz kaldınız?

Bundan 5 yıl önce dövdü ve evi terk etti şimdileri de yalnız bir kadın olduğum için tacizlere uğruyorum. Temizliğe gittiğim evlerin eşleri tarafından, şikâyet etsem işlerimden olmaktan korkuyorum.

Evlilikteki kötü anılarınızı biraz anlatır mısınız?

Ortaokulu bitirdikten sonra liseye göndermedi ailem birkaç yıl sonra genç kız olunca taliplerim artı ve istemediğim bir adamla zorla evlendirdiler beni ne yapsam vazgeçiremedim babam zaten çok sert bir adamdı beni hiç sevmediğini düşünürdüm hep. Eşim evlendiğimiz ilk gecesi zorla bana sahip oldu ben sadece acı çektim, hep iyi olmaya çalıştım ama bana bir türlü iyi davranmıyordu sadece işini görürken sokulurdu yanıma, ben sevmeye çalıştım ama ona da izin vermedi nefret ettirdi kendinden bir aile hayatımız olmadı hiç. Hemen hamile kaldım zaten kızım dünyaya geldikten sonrada hiç yumuşamadı benim çektiğim eziyetleri kızım çekmesin diye çok uğraştım ama oda kötü muameleden nasibini aldı. Eşimin ailesi de kötü davranırdı bana, eşimin ailesi eşimi bana karşı doldurur ve eşim eve gelir bir bahane bulup beni döverdi, aileme anlatsam onlardan da tepki alıyordum. Beni terk edene kadar her şeye katlandım, 5 yıl önce hayatında başka kadınlar olduğunu öğrendim ve bende artık tepki vermeye başladım sonunda ayrıldık ama memnunum artık alıştım yalnızlığıma... Çeşitli zorluklar var ama en azından dayak yemiyorum artık.

Kaç tane çocuğunuz var?

Bir kızım bir de oğlum var hayattaki tek varlıklarım.

Sizce eşinizin sizi aldatmasını tetikleyen olay neydi? Hatayı kendinizde aradığınız oldu mu?

Sebebi sadece doyumsuz olmasıdır ben kendimde hiçbir hata bulamıyorum ama iyi ki de yapmış diyorum, bahane oldu, kurtuldum artık.

Peki, aileniz akrabalarınız arkadaşlarınız olaydan haberleri ne zaman oldu?

Ailem o zamanlar öğrendi ama ayrılmamıza karşı çıktılar tabi o terk edince yapacakları bir şey kalmadı ve kısaca başının çaresine bak dediler. Şimdi onlar bana muhtaç beni yanlarına istiyorlar ama ben gitmiyorum.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne başvurmaya nasıl karar verdiniz?

Evine temizliğe gittiğim bir hanımdan duydum, dertlerimi anlatmıştım git oraya yardımcı olurlar dedi. Gerçekten çok yardımcı oldular bana, özgüvenimi yeniden kazandım. Merkezde benim hikâyemden daha kötü hikâyeler duydum ve bazen halime bile şükrettim. Merkez sayesinde yaşadıklarımın daha rahat üstesinden geldim.

Psikolojik yardım adınız mı?

Merkezde yardımcı oldular psikologla iki üç defa görüşme yaptım faydasını gördüm ilaç tedavisi de gördüm aynı zamanda.

Ailenin korunması yasasından haberdar mısınız?

Merkezde öğrendiklerim kadar artık daha güçlü bir kadın olacağım en azından çocuklarım için bunu yapmak zorundayım.

Kadın Erkek eşitliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Umarım herkes bu eşitliği öğrenirde bizim çektiğimizi çekmezler ben şu ana kadar eşitlik görmedim inanmıyorum.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şiddet olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir. Birçok disiplin tarafından ele alınan şiddet, tek bir faktörle açıklanamayacak disiplinler arası bir olgudur. Bu anlamda; sosyoloji, psikoloji, biyoloji, coğrafya, hukuk, tarih gibi farklı disiplinlerden yararlanarak şiddet ve şiddet kavramları açıklanmaktadır. Şiddet ve şiddet kavramlarına ilişkin önemli çalışmalar yapılmış ve hala yapılmaya devam etmektedir.

Şiddet bir kişinin bir başkasına acı vermek ve yaralamak kastıyla yaptığı davranış olarak tanımlanmaktadır. Şiddet davranışı saldırganlığı da kapsamaktadır. Saldırganlık; atılgan, zorlayıcı ve tecavüzkar davranışların bütünüdür ve birey üzerinde baskı ve egemenlik kurmayı hedefleyen, zarar verici eylemleri kapsar. Saldırganlığın ve şiddetin kaynağını açıklayan teoriler; saldırganlık ve şiddetin insan doğasının bir parçası ya da öğrenme yoluyla kazanılan bir davranış olarak ele almaktadır. Özellikle aile içerisinde şiddetin üç kaynağı vardır; çocukluk döneminde yaşanan sosyalizasyon, gençlik ile yetişkinlik döneminde edinilen deneyimler ve bireyin yaşamında var olan gerilim düzeyi. Bunlara ek olarak biyolojik, fizyolojik ve genetik faktörlerin de şiddeti etkilediği savunulmaktadır.

Şiddet denildiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet olsa da duygusal, ekonomik, sözel ve cinsel şiddet de toplumda yaygın olarak görülmektedir. Araştırmalar her türlü sosyo-ekonomik düzeyde şiddete rastlandığını ortaya çıkarmıştır.

Toplumda var olan normların yanı sıra toplumsal sorunlar (işsizlik, yoksulluk, eğitim düzeyinin düşüklüğü vb.) da şiddeti tetiklenmektedir. Şiddetin en yaygın görülen biçimi erkeğin kadına karşı uyguladığı aile içi şiddettir. Dünya Sağlık Örgütünün 2002 yılında yayınladığı raporunda, şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir. Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm dünyada ve kültürlerde son derece yaygın görülen bir olaydır.

Kadına yönelik şiddet, en yaygın ve sık olarak rastlanan kadının insan hakları ihlallerindedir. Kadına yönelik şiddet; kadının maddi ve manevi bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı, ifade özgürlüğü gibi insan haklarını ihlal eder. Kadına yönelik şiddet cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanmakta ve cinsiyet ayrımcılığını beslemektedir. Erkek egemen toplumsal yapının hâkim olduğu ülkemizde, kadına yönelik şiddet her geçen gün artmakta ve günümüzde önemli bir toplumsal sorun olarak kabul edilmektedir. Bu

konuda yapılan çalışma ve tartışmalar artmakta, sorunun çözümü için farklı stratejiler geliştirilmektedir.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerinin önündeki en önemli engellerden birisi olmaya devam etmektedir. Özellikle kız çocukları ve kadınlar aile içinde, sokakta, okulda, iş hayatında fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmakta; yaşanan şiddetin kız çocuklarının okuyamamasından, kadınların toplumsal hayata etkin katılamamalarına, kadınların çocuklarına uyguladıkları şiddetin artmasından istenmeyen evliliklere, sakatlıklardan ölümlere kadar çok kapsamlı sonuçları olmaktadır. Kadına yönelik şiddet, Türkiye’de yaşayan milyonlarca kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmektedir. Bu derece önemli ve yaygın bir sorun olmasına karşın Türkiye’de kadına yönelik şiddet üzerine kapsamlı araştırma sayısı oldukça sınırlıdır.

Türkiye’de kadınların çoğunluğu şiddeti meşru görmemekte ve kadın-erkek ilişkilerinde eşitlik istemektedir. Her on kadından dokuzuna göre; ‘Haklı görülebilecek dayak yoktur!’ Her ne kadar kadının insan haklarından yana eşitlikçi olduğu kabul görse de, Türkiye’de her üç kadından biri şiddete maruz kalmaktadır. Erkeklerin şiddete başvurmasının nedenleri ile ilgili farklı yaklaşımlar bulunmaktadır; çocukken maruz kalınan şiddetin erkeklerin şiddet uygulama olasılığını ve kadınların da şiddete maruz kalma olasılığını iki kat arttırdığı gözlenmektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça fiziksel şiddet gördüğünü söyleyen kadınların sayısı azalmaktadır. Ancak eğitim seviyesi yükseldikçe kariyer kaygısıyla kadınların şiddeti itiraf etme oranı da düşmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele 1980’li yıllardan sonra hız kazanmıştır. 1980’li yıllarda kadınlar kamusal alanda seslerini duyurmaya başlamıştır. 1980’li yıllarda kadınlara ve toplumsal cinsiyete yönelik araştırmalar yaygınlaşmış, hem beşeri ve sosyal bilimler hem de toplumsal algıyı dönüştüren ve zenginleştiren çalışmalara imza atılmıştır. Ancak yapılan akademik çalışmalar ağırlıklı olarak, emek, feminizm, çalışma hayatı, siyasal katılım gibi konularda yoğunlaşmış, şiddet konusu çok eksik kalmıştır. 1990 sonrası şiddete karşı kurumsallaşmaya başlamışlardır. Farklı kadın dernekleri, vakıflar kurmuşlar ve bu çatılarda kadına yönelik şiddeti tartışmaya ve bu konu üzerine araştırmalar yapılmaya başlamıştır. 1990’lı yıllardan sonra kadın sığınakları yapılmaya başlanmış ve şiddetle mücadelenin ilk projesi gerçekleştirilmiştir. Sayıları yetersiz olmakla birlikte bu yıllardan 2007’e SHÇEK’e ait 19, Valilik ve il Özel İdareleri’ne ait 12, Belediyelere ait 4, toplamda 35 sığınma evi hizmet vermektedir. 1990’larda şiddetle mücadelede hukuksal anlamda da önemli gelişmeler olmuştur. Örneğin kadınların dışarıda çalışmasını kocanın iznine bağlayan yasa iptal edilmiştir. 1997’de kadına kendi soyadını kullanabilme hakkı tanınmıştır. 1998’de de

kadına şiddetle mücadelede en önemli yasal gelişme yaşanmıştır. Bu yasayla birlikte şiddete maruz kalan kadın hukuksal anlamda da koruma altına alınmıştır. Kadınlar şiddetle mücadele sürecinin her döneminde hükümete, yerel yönetimlere, devlet kurumlarına, yasalara ve mahkemelere bu alana müdahale etme konusunda önemli sorumluluklar yüklendiğini göstermektedir. Kadın örgütlerinin geçmişten günümüze en öncelikli talepleri arasında Başbakanlık Genelgesi'nin ve Belediye Kanunu'nun eksiksiz uygulanması, sığınak sayısının artırılması ve sığınakların bağımsız kadın örgütleriyle işbirliği içinde işletilmesi gelmektedir.

Antalya, sosyal ve ekonomik yapısı nedeniyle cazip bir yaşam alanıdır. Son yıllarda kentin aldığı yoğun göç oranlarından da anlaşılacağı gibi kent, bir çekim merkezi halini almıştır. Kentlerde hızlı nüfus artışı kent yapısında bir takım yapısal ve toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Yoğun göç ile birlikte kentin sosyal yapısında önemli değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimlere bağlı olarak kentte şiddet oranları da artış göstermiştir. Kentte göç eden bireylerle birlikte, gelenek, görenek ve şiddet de göç etmiştir.

Antalya'da da Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 1980'li yıllarla birlikte başlamıştır. Antalya Kent Konseyi 21. Yerel Gündem Toplantısı'nda Kadın Meclisi kurulmuş ve Kadın, Kentsel Çevre ve Sağlık, Kadına Yönelik Şiddet, Kadın ve Eğitim, Kadın ve Siyaset, Kadın İstihdamı ve Sanat gibi çalışma grupları oluşturulmuştur. Amaç Antalya'da ikamet eden kadınların eğitim, sağlık, istihdam, şiddet ve sanat gibi kriterlerdeki durumlarını irdelemek ve kadınları güçlendirmek, bilinçlendirmek için projeler üretmektir. Kent Konseyi Kadın Meclisi kurulduktan sonra her yıl 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bunlar arasında konferanslar, film gösterileri, bilinçlendirme toplantıları, geziler, eğitimler ve yürüyüşler sayılabilir. Bunun dışında Antalya'da kadına yönelik şiddetle ilgili faaliyet gösteren Aile Danışma Merkezi, yapılaşmasında daha çok gecekondulu mahalleleri tercih edilmiş altı tane Toplum Merkezi ve SHÇEK İl Müdürlüğü'ne bağlı Kadın Konukevi vardır. Aile Danışma Merkezi ve Toplum Merkezleri sadece şiddet mağduru kadınlar için hizmet vermemekle birlikte şiddete uğramış kadınlara psikolojik ve hukuksal destek vererek bilinçlendirilmesi konusunda önem arz etmektedir. Antalya'da Kadın Sığınma Evi bulunmamaktadır. Ancak SHÇEK İl Müdürlüğü'ne bağlı konukevinde şiddet mağduru kadınlar misafir edilmektedir. Aynı zamanda şiddet mağduru kadınlar Kadın Sığınma Evi bulunan diğer illere gönderilmektedir. Antalya'da önümüzdeki yıllarda faaliyete geçmesi beklenen 20 kişilik Kadın Sığınma Evi Projesi gündemdedir.

Kent Konseyi Kadın Meclisi ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin yardımlarıyla sadece şiddet mağduru kadınlara hizmet veren Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi kurulmuştur. Kadına Yönelik Şiddet Çalışma Grubunun ilk projesi olan Kadın Danışma ve

Dayanışma Merkezi, 17 Ekim 2000 tarihinde törenle açılmıştır. Binanın gereksinimi olan eşyalar bağış ve ikinci el olarak tamamlanmış ve merkezde yaklaşık 30 gönüllü kadınla çalışmaya başlanmıştır. Ayrıca hukuk danışmanlığı için 8 gönüllü kadın avukat ve psikolojik danışmanlık için 1 gönüllü psikolojik danışman desteklerini sürdürmektedirler. Merkezde verilen hizmetler, psikolojik ve hukuksal danışmanlık, bilinç yükseltme, kadını güçlendirme ve özgüven geliştirici eğitim çalışmalarıdır. Açılışından bu yana, şiddet ve türleri hakkında bilgilendirme, kadınlarla ilgili yasaları tanıtmaya, başvuru alma yöntemleri gibi eğitim programı, kitap tanıtımları ve tartışması, gönüllü toplantıları, tanışma ve tartışma toplantıları düzenlenmektedir.

Bunların dışında Antalya'da 2000'den günümüze her dört ayda bir Valilik Başkanlığı'nda İl Koordinasyon toplantısı yapılmaktadır. Bu toplantılara Akdeniz Üniversitesi'nden Sosyal Hizmetlerden, Sağlık İl Müdürlüğünden, Sivil Toplum Kuruluşlarından, Emniyetten uzmanlar katılmaktadır. Bu toplantılardaki amaç da kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm kurumları bilinçlendirerek, şiddet farkındalığı yaratmaktır. Bu toplantılar sağlık kurumlarına, emniyete şiddet mağduru olarak başvuran kadınlara yaklaşımın değişmesinde önemli rol oynamaktadır. Yine Antalya Valiliği'nin desteğiyle yaklaşık 200 kadın polise Kadının İnsan Hakları Eğitimi verilmiştir. Aynı eğitim Akdeniz Üniversitesi'nde, Sağlık İl Müdürlüğü'nde verilmeye devam etmektedir.

Bu çalışma Antalya'da kadına yönelik şiddetle ilgili fazla çalışmanın olmaması nedeniyle yapılmıştır. Araştırma çok kapsamlı olmasa da Antalya'da kadına yönelik şiddetin boyutu ve özellikleriyle ilgili ipucu verebilecek niteliktedir. Araştırma Antalya'da Kadına Yönelik Şiddetle mücadele'de önem arz eden Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ile yürütülmüştür. Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne 2008 yılı içerisinde başvuran şiddete maruz kalmış 319 kadının istatistikî bilgilerine yer verilmiş aynı zamanda merkeze başvuran on kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu kadınlar arasında en az bir kez herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığını söyleyenlerin oranı %40 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında en az bir kez şiddetin herhangi bir türüne maruz kaldığını belirten kadınların oranı %7'dir. Yaş ile şiddet ilişkisine bakıldığında ise yine Türkiye'de yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar elde edilmiştir. Orta yaş aralığındaki (19-49 yaş) kadınlar daha sık şiddete maruz kaldıkları araştırmamızda da kanıtlanmıştır. Türkiye'de her üç kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığı ve kadınların dörtte üçünün fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddet türlerini bir arada yaşadıkları araştırmalarla kanıtlanmıştır. Bu çalışmada da kadınların %43'ü fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddeti birlikte yaşadıklarını bildirmişlerdir. Burada üzerinde durulması gereken bir nokta da Antalya'da cinsel şiddet oranının diğer bölgelerle kıyaslandığında oldukça yüksek

olmasıdır. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması(2009 Ankara)’na göre kadınların cinsel şiddete maruz kalma oranı bakımından Akdeniz Bölgesi %4.2 ile birinci derecede yer almaktadır. Yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. On kadından 6’sı eşi ya da birlikte olduğu kişi(ler) tarafından cinsel şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Aynı zamanda duygusal şiddet türü sayılabilecek aldatma ve aldatılma da çalışmada yer verilen örneklem içerisinde önemli yüzdelerle karşımıza çıkmıştır. Türkiye’de son yıllarda yapılan araştırmalarda eşler arası aldatma ve aldatılma olaylarının giderek arttığını kanıtlar niteliktedir. Derinlemesine görüşme yapılan on kadından 3’ü eşi tarafından aldatıldığını dile getirmiştir.

Kadınlara şiddet uygulayanın kimliği incelendiğinde şiddetin daha çok aile içerisinde meydana geldiği görülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmaların neredeyse hepsi bu tezi doğrular niteliktedir. Kadınlar partnerleri tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar. Son yıllarda artışı ile göze çarpan boşanmış eşin uyguladığı şiddettir.

Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, başvuru yapan tüm kadınlara farklı hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler doğrultusunda şiddet gören kadınların gereksinimleri incelendiğinde %58’inin hukuksal danışmanlık istediği görülmüştür. Derinlemesine görüşme yapılan her on kadına da bu istatistikî veriler sonucunda Ailenin Korunması Yasası’ndan haberdar olup/olmadıkları sorulmuş ve on kadının 6’sı yasadan merkez aracılığı ile haberdar olduğunu belirtmiştir. Türkiye genelinde yapılan tüm çalışmalarda da kadınların yasal haklarından bihaber olduğu sonucuna varılmıştır. Antalya’da kadın sığınma evinin olmayışı önemli bir sorundur. Merkeze başvuran şiddet görmüş 319 kadının 27’si sığınma isteğini dile getirmiştir. Merkez sahip olduğu olanaklar doğrultusunda kadınlardan sadece onda birini kadın konukevlerine yerleştirerek, onları şiddetten uzaklaştırmayı başarmıştır.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet ciddi boyutlardadır ve kadınların çoğu şiddeti görmezden gelmekte ve şiddeti hak ettiğini düşünmektedir. Bu anlamda öncelikle kadınların şiddetle ilgili bilinçlendirilmesi gereklidir. Kadına yönelik şiddetin toplumun tüm kesimleri tarafından daha iyi irdelenmesi, anlaşılması ve çözüm için yapılması gerekenlerin ortaya konulabilmesi için çalışmaların yapılması önemlidir. Sağlık çalışanlarının, aile şiddet mağdurlarına tıbbi bakım, destek ve danışmanlık sunmada önemli görevleri vardır.

Kadına yönelik şiddet konusunda koruyucu ve önleyici tedbirler;

- Devlet tarafından, kadın ve erkek arasındaki ekonomik eşitsizliğin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- İstihdamda cinsiyete dayalı ayrımcılığın olmaması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun tanıtımı yönünde çok yönlü çalışmalar yapılmalıdır.
- Evlilik öncesi ve evlilik döneminde çiftlerin hizmet alabileceği 'Evlilik ve Evlilik Danışmanlığı' hizmetlerinin kurumsallaşması ve yaygınlaşması sağlanmalıdır.
- Kadın-erkek eşitliğini önemseyen, kadın haklarının gelişmesi konusunda destek veren erkek grup sayısının artırılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- Eğitimini yarıda bırakmış kadınların ve erkeklerin eğitimlerini tamamlanmaları sağlanmalıdır.
- Toplumda kadınların iş yaşamına kazandırılmaları için ihtiyaç duydukları destek hizmetleri (kreş, yuva vb.) sağlanmalıdır. Kadınlara okuryazarlık, kadının insan hakları, toplumsal cinsiyet rolleri ve özgüven gibi güçlendirici çalışmalar yapılmıştır.
- Kadına yönelik şiddet konusunda hükümet ve yerel yönetimler işbirliği içinde bilinçlendirici broşür ve kitapçıklar bastırılmalı, halka açık alanlarda ve kamu hizmet birimlerinde dağıtımı sağlanmalıdır. Aynı zamanda şiddetle mücadele kampanyaları düzenlenmelidir.
- Devlet tarafından, şiddetle mücadelede daha etkin sonuçlar alabilmek adına şiddet uygulayan bireylerin rehabilitasyona tabi tutulmaları konusunda gerekli yasal ve kurumsal alt yapı oluşturulmalıdır.
- SHÇEK için bütçeden ayrılan pay arttırılmalı, kadın sığınma evi sayısı arttırılmalı ve nitelik açısından Avrupa Birliği standartlarına uygun hale getirilmeli ve hizmet sunacak personelin kadın bakış açısına sahip olması sağlanmalıdır.
- Hak arama sürecindeki yasal prosedür mağdurlar lehine basitleştirilmeli, sağlıkla ilgili kayıtlar başta olmak üzere gerekli belge ve kayıtların ücretsiz hazırlanması sağlanmalıdır.
- Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesine yönelik başta erkekler olmak üzere ailenin tüm bireylerinin eğitilmesi ve özellikle öfkenin kontrolü ve kişiler arası sağlıklı iletişim becerileri konusunda yaygın eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Askerlik eğitiminde, camilerde, kahvehanelerde, çok sayıda erkeğin istihdam ettiği kuruluşlarda erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programları düzenlenmelidir.
- Sağlık görevlileri, yargı mensupları, kolluk kuvvetleri, öğretmenler, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, çocuk gelişim uzmanları ve diğer meslek gruplarının lisans programlarında kadına yönelik şiddet konusu yer almalıdır.

Özetle kadına yönelik şiddet tüm dünyada ve ülkemizde ciddi boyutlarda kadınlara ve topluma zarar veren önemli bir sosyal problemdir. Bu problemin çözümde devlete, sivil toplum kuruluşlarına, yasal düzenlemeleri yapan yüksek mercilere, emniyete, sağlık kuruluşlarına ve en başta erkekler olmak üzere tüm bireylere önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, Ankara 2005

Aksu Bora, Günal Asena,90'larda Türkiye'de Feminizm, İletişim Yayınları, İstanbul 2002

Antalya İli 5 Yıllık Kalkınma Planı, -Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Yapı, 5 Yıllık Program ve Projeler- Basarı Matbaacılık, Antalya, 1986

Aktaş Mavili Aliye, Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması, Elma Kitabevi, İstanbul 2006

Akyürek Feridun, Aile Sağlığı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1998

Altınay Ayşegül, Arat Yeşim, Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, Kamer Vakfı Yayınları, İstanbul 2005

Arat Necla, Türkiye'de Kadın Olmak, Say Yayınları, İstanbul 1995

Arendt Hannah, Peker Bülent(Çeviren), Şiddet Üzerine, İletişim Yayınları,2003

Aytaç Şule, Türkiye'de Feminist Hareketin Oluşumu: Özgürlüğü Ararken, Amargi Yayınları, İstanbul 2005

Balcıoğlu İbrahim, Şiddet ve Toplum, Bilge Yayınları, İstanbul 2001

Bayraktar Nilgün, Düzel Esin, Cinsellik Atölyesi: Kolaylaştırıcı El Kitabı, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005

Boğa Gülden, Kadına Yönelik Şiddet, Amargi Yayınları,2005

Çakır Serpil, Osmanlı Kadın Hareketi, Metis Yayınları, İstanbul 1994

Çelik Nur Betül; Televizyon, Kadın, Şiddet; Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı Yayınları, İstanbul 2000

Çimrin Hüseyin, Antalya, Tarihi ve Turistik Rehberi, Akdeniz Kitabevi, 4. Baskı, Antalya, 1999

Demir İrfan, Değer Murat, Kadınlara Karşı İşlenen Suçlara Genel Bakış: Şiddetin Sebepleri ve Çözüm Önerileri, 1998.

Develioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1993.

Ergil Doğu, Türkiye’de Terör ve Şiddet, Turhan Kitabevi, Bilimsel Eserler Dizisi Sayı:4, İstanbul 1990

Evdaki Terör: Kadına Yönelik Şiddet, Mor Çatı Sığınağı Vakfı Yayınları, İstanbul 1996

Geleceğim Elimde, Mor Çatı Yayınları, İstanbul 1997

Gelles, Richard, Violence In The Family: A Review of Research in the 70s, 1980

Gelles Richard, Conte Jon, Domestic Violence and Sexual Abuse of Children :A Review of Research in the Eighties, 1990.

Giddens Anthony, Sosyoloji, Ayraç Yayınevi, Ankara 2000

Gökçe Birsen, Toplumsal Bilimlerde Araştırma, Savaş Yayınevi, Ankara 1998

Gülşen Tülin, Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu, KSSGM Bizim Büro Yayınları, Ankara 1995

Hacimirzalıoğlu, Ayşe, 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1998

İlkkaracan Pınar, Gülçür Leyla, Aile İçinde Kadına Karşı Şiddet: Sıcak Yuva Masalı, Metis Yayınları, İstanbul 1996

İlkkaracan Pınar, Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile: 75 yılda Kadınlar ve Erkekler, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 1998

İmançer Dilek, Medya ve Kadın, Erbabil Yayınları, 2006

Kadın Çalışmaları Dergisi, Dünya'da Kadına Yönelik Şiddet,2009.

Kadın Çalışmaları Dergisi, Türkiye'de Kadın Hareketinin Tarihi ve Aile Araştırma Kurumu,2009.

Kadın Çalışmalar Dergisi,80'lerde 90'larda Türkiye'de Feminist Hareketler,2009.

Kadın Sığınakları 1.ve 2.Kurultayı, Mor Çatı Yayınları, İstanbul 2000

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Aile İçi Şiddetle Mücadele El kitabı, 2008

Kadına Yönelik Şiddet, Mor Çatı Yayınları, İstanbul 1996

Kadına Yönelik Şiddet Sempozyumu/21.11.2009/Konuşmacı: Emine Anadol

Kıran Ayşe, Büker Seçil, Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet, Alan Yayıncılık, İstanbul 1999

Kocabaşoğlu Tarhan, Yavuz Savrun, Biyolojik, Psikolojik ve Sosyolojik Açından Şiddet, Sökmen Yayınları,2000.

Kocacık Faruk, Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet: Türkiye'den Örnekler, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2004

Kongar Emre, Toplumsal Değişim Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul 1985

Köknel Özkan, Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi 2.Baskı, İstanbul 2000

Leon Anna, Social Problems: Comunity, Policy and Social Action, US 2005

Lundgren Eva, Şiddetin Normalleştirilme Süreci, Çeviren Berna Ekal, Renk Ahenk Sanatevi, İstanbul 2005

Michaud Yves, Muhtaroglu Cem(Çeviren), Şiddet, İletişim Yayınları 2000

Mckenry Patrick, Price Cristine, Price Sharon, Families and Change: Coping With Stressful Events and Transitions,2005

Özer Ömer; Medya, Şiddet, Toplum; Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2007

Saatçi, Esra, Aile İçi Şiddet, Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, Kongre Programı ve Kitabı, Adana,2002

Sezal İhsan, Sosyolojiye Giriş, Martı Yayınevi, Ankara 2002

Stimson John, Stimson Ardyth, Parrillo Vincent, Social Problems: Definition, İmpact and Solution, J Wiley,1985

Steinmetz Suzanne, Straus Arnold, Gelles Richard, Behind Closed Doors: Violence İn The American Family, Transaction Publishers 2006

Şahin Tülin, 'Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu',Bizim Büro Basımevi, Ankara 1995.

T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, Bizim Büro Yayınları, Ankara 1995.

T.C. Başbakanlık KSSGM Genel Müdürlüğü, Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Ankara 1998

Tekeli Şirin, Kadın Bakış Açısından Kadın, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.

Tezcan, Mahmut Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul, Cogito. Sayı 6-7. Kış-Bahar,1996.

Türkiye’de Kadın Emeği ve İstihdamı, Kadın Dayanışma Vakfı Yayınları, İstanbul 2009.

Uçar Mehmet Ali, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası, Hukuk Yayınları,2003

Ünlü Sezen, Aile Yapısı ve İlişkileri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2000

Ünsal, Artun, Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, Cogito. Sayı 6-7. Kış-Bahar,1996.

Üstün İlknur, Bora Aksu, Sıcak Aile Ortamı: Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler, Tesev Yayınları, İstanbul 2005

Vatandaş Celalettin, Aile İçi Şiddet: Türkiye’de Eşler Arası Şiddet, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 2003

Violence Against Women: From Silence to Empowerment, Don Branda,1996

Yener Ünvar, Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Beta Yayınları, İstanbul 2004

Yılmaz Kamile, Burçak Tarlası, Can Ajans, Antalya 2010

Yüksel,Şahika,Kadınların Kendilerini Şiddetten Korumaları Neden Zor?,Mor Çatı Yayınları,İstanbul 1993.

William James, Coleman Logman, Social Problems A Brief Introduction, US 1998

www.aile.gov.tr(25.07.2009)

www.antalya.gov.tr(07.05.2010)

www.ucansüpürge.gov.tr(13.01.2010)

www.kssgm.gov.tr(10.12.2009)

www.kadinininsanhaklari.gov.tr(22.03.2010)

www.shcek.gov.tr(23.05.2010)

www.die.gov.tr(05.06.2010)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Sevde Yörük Akşit

Doğum Tarihi ve Yeri : 02.07.1985, Lüleburgaz

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Mersin Yusuf Kalkavan Anadolu Lisesi

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı

Yükseklisans Diploması :

Tez Konusu : Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği

Yabancı Dil : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurum : Özel An-deva Hastanesi-Halka İlişkiler Uzmanı(2009-...)

Adres : Uncalı Mah. 32.cd. Hatice Karabulut Sitesi B Blok 4/9 Antalya

Tel. No : 0.532.683.49.57